

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Π.Μ.Σ. ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«Ειδικά ζητήματα της αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών
δισαιτητικών αποφάσεων»

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια:

Ιωάννα Τζόλου του Θωμά

(ΑΜ: 7116Μ046)

Επιβλέπων Καθηγητής: Άγγελος Π. Μπώλος, Αναπλ. Καθηγητής

ΑΘΗΝΑ 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΜΕΡΟΣ Α΄.....	4
ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ V ΚΑΙ VII ΤΗΣ ΣΥΜΒΝΥ	4
I. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ	4
1. Εσωτερική και Διεθνής Διαιτησία	4
2. Διάκριση ημεδαπών και αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων.....	7
3. Ανεθνική Διαιτητική απόφαση	9
II. ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ V§1).....	11
1. Γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την ερμηνεία του άρθρου V	13
2. Άρθρο V παρ. 1 περ. α΄: Ανικανότητα των μερών και Ακυρότητα της συμφωνίας περί διαιτησίας.....	17
3. Άρθρο V παρ. 1 περ. β΄: Το δικαίωμα της εκατέρωθεν ακρόασης	19
4. Άρθρο V παρ. 1 περ. γ΄: Υπέρβαση Εξουσίας των Διαιτητών	23
5. Άρθρο V παρ. 1 περ. δ΄: Παρατυπίες στην διαδικασία συγκρότησης του διαιτητικού δικαστηρίου ή στην διαιτητική διαδικασία	25
6. Άρθρο V παρ. 1 περ. ε΄: Η διαιτητική απόφαση δεν είναι δεσμευτική ή έχει ακυρωθεί ή τελεί υπό αναστολή.....	28
III. ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΩΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ (ΑΡΘΡΟ V§2)	30
1. Διάκριση μεταξύ ημεδαπής και διεθνούς δημόσιας τάξης.....	30
2. Άρθρο V παρ. 2 περ. α΄: Διαφορά μη δυνάμενη να υπαχθεί σε διαιτησία	32
3. Άρθρο V παρ. 2 περ. β΄: Αντίθεση στη δημόσια τάξη.....	34
IV. Η ΡΗΤΡΑ ΤΗΣ «ΕΥΝΟΪΚΟΤΕΡΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ» (ΑΡΘΡΟ VII)	40
1. Ευνοϊκότερο δίκαιο	40
2. ΣυμβΝΥ και εθνικό δίκαιο (περιπτωσιολογία).....	42
3. Οι διμερείς συμβάσεις της Ελλάδας.....	43
ΜΕΡΟΣ Β΄.....	45
ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΑ	45
I. ΓΑΛΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ (ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ).....	45
1. Η γαλλική προσέγγιση	46
1.1. <i>Norsolor</i>	47

1.2. <i>Polish Ocean Line</i>	48
1.3. <i>Hilmarton</i>	48
1.4 <i>Putrabali</i>	50
2. Η αμερικανική εμπειρία.....	51
2.1. <i>Chromalloy</i>	51
2.2. <i>Baker Marine</i>	53
2.3. <i>M. Spier</i>	55
2.4. <i>Pertamina</i>	56
2.5 <i>Termorio</i>	58
II. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡ. Ε΄ ΤΗΣ ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ V ΤΗΣ ΣΥΜΒΝΥ	59
III. ΣΧΕΣΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 44/2001 (νυν 1215/2012) ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.....	67
1. <i>Marc Rich</i> (C-190/89).....	68
2. <i>Van Uden</i> (C-391/95).....	69
3. <i>West Tankers</i> (C-185/07)	69
4. <i>Gazprom</i> (C-536/13).....	70
IV. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ	72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	79
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	84
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	89

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ**I. Ελληνικές**

αρ.	άρθρο
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αρμ	Αρμενόπουλος (περιοδικό)
Βλ.	Βλέπε
Γνμδ	Γνωμοδότηση
ΔικΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΕ	Δίκαιο Εταιρειών και Επιχειρήσεων (περιοδικό)
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
Διδ	Διαιτησία και Διαμεσολάβηση (περιοδικό)
ΕΔικΠολ	Επιθεώρηση Δικαίου Πολυκατοικίας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕμπΔ	Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΛΛΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη (περιοδικό)
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου (περιοδικό)
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
Ν./ν.	Νόμος
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (περιοδικό)
νπδδ	νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου
νπιδ	νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου

παρ.	παράγραφος
περ.	περίπτωση
ΠρΝΥ	Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL
π.χ.	παραδείγματος χάριν
ΣΕΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΣυμβΝΥ	Σύμβαση Νέας Υόρκης του 1958
ΣυνθΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου (περιοδικό)

II. Ξενόγλωσσες

ADRLJ	Arbitration and Dispute Resolution Law Journal (περιοδικό)
ECOSOC	Economic and Social Council
FAA	Federal Arbitration Act
ICC	International Chamber of Commerce
IGPA	International General Produce Association
JDI	Journal du Droit International (Clunet)
n.c.p.c.	nouveau Code de la procedure civile (γαλλικός ΚΠολΔ)
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το «φυσικό δικαίωμα» του ατόμου για καταφυγή σε διαιτησία είναι τόσο παλαιό όσο και οι ανθρώπινες κοινωνίες. Η επίλυση της διαφοράς από ένα ή περισσότερα πρόσωπα της επιλογής των διαδίκων αποτελούσε ανέκαθεν μία πρακτική αυτόνομη, παράλληλη και εναλλακτική της κρατικής ή οιονεί κρατικής δικαιοδοσίας τόσο στην αρχαϊκή όσο και στην κλασική Ελλάδα¹. Ο όρος «διαιτησία» συναντάται στην ελληνική γραμματεία ήδη από τα ομηρικά χρόνια χωρίς όμως να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ διαιτησίας και πολιτειακού δικαιοδοτικού οργάνου. Αντιθέτως, τα όρια ανάμεσα στην αποστολή που καλείται να επιτελέσει ο μόνος διαιτητής τον οποίο επιλέγουν τα μέρη εκουσίως, και σε αυτήν που καλείται να εκπληρώσει ένα πολυμελές διαιτητικό ή δικαστικό όργανο είναι σαφή. Ο πρώτος καλείται να επιλύσει τη διαφορά κατά τρόπο που να ικανοποιεί και τα δύο μέρη, ενώ οι δεύτεροι, εφόσον δεν επιτύχουν το συμβιβασμό ή τη συμφιλίωση, εκδίδουν απόφαση δεσμευτική για τα μέρη ανεξάρτητα εάν τους ικανοποιεί ή όχι. Κατά κανόνα, επί εκούσιας διαιτησίας, ο διαιτητής επιλέγεται *ad hoc* προκειμένου να επιλύσει συγκεκριμένη διαφορά. Στην Οδύσσεια δε γίνεται λόγος (XII, 439-441) για «κατ' επάγγελμα» διαιτητές οι οποίοι βρίσκονταν όλη την ημέρα στην αγορά και επέλυαν τις διαφορές που τους υποβάλλονταν².

Κατά τους κλασικούς χρόνους η διαιτησία αποτελεί ένα «κράμα», διαιτησίας, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, και διαμεσολάβησης. Παρά το γεγονός ότι λειτουργούν συντεταγμένα δικαιοδοτικά όργανα, η διαιτητική επίλυση των διαφορών είναι ιδιαίτερα δημοφιλής. Στο αττικό δίκαιο συναντούμε δύο είδη διαιτησίας, τη δημόσια και την ιδιωτική. Στην ιδιωτική διαιτησία του αθηναϊκού νόμου, η συμφωνία διαιτησίας είναι είτε προφορική είτε έγγραφη, ενώ πεδίο άσκησης της αποτελούν οι ιδιωτικές έννομες σχέσεις, όπως η διαχείριση περιουσίας ανηλίκου, η διανομή κληρονομιαίας περιουσίας, το ύψος της προίκας, καταβολή αποζημιώσεως για πραγματικά ελαττώματα πωληθέντος πράγματος, υποχρεώσεις εγγυητών κ.λπ.. Τη σχετική συμφωνία ακολουθεί η διαιτητική διαδικασία, η οποία ξεκινά την προκαθορισμένη ημέρα σε προκαθορισμένο τόπο και εν αντιθέσει με την πολιτειακή δικαιοδοσία που είναι δημόσια, η διαιτησία λαμβάνει χώρα κεκλεισμένων των θυρών και όλα τα εμπλεκόμενα μέρη υποχρεούνται να τηρήσουν το καθήκον εχεμύθειας. Με το ρήμα «εμμένειν» δηλωνόταν η ρήτρα εκτελεστότητας, δυνάμει της οποίας τα μέρη δεσμεύονταν ότι θα σεβαστούν την διαιτητική απόφαση, η οποία όμως ήταν εκτελεστή ακόμα και αν δεν είχε γίνει ρητή σχετική διακήρυξη, καθώς το εκτελεστό των

¹ Τρωιανός/Βελισσαροπούλου-Καράκωστα, *Ιστορία Δικαίου*, 2002³, 57-58.

² Τρωιανός/Βελισσαροπούλου-Καράκωστα (2002³), 36-37.

δισαιτητικών αποφάσεων συνάγεται εμμέσως από τον ίδιο τον αθηναϊκό νόμο, ο οποίος καθιστά αμετάκλητες τις αποφάσεις των ιδιωτικών δισαιτητών³.

Στην σύγχρονη εποχή, η διαρκής επέκταση και η παγκοσμιοποίηση των διασυνοριακών εμπορικών συναλλαγών και των επενδύσεων έχουν οδηγήσει σε πολύπλοκες εμπορικές σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων, επενδυτών και κρατών με αποτέλεσμα την αυξανόμενη ανάγκη εύρεσης μεθόδων και νομικών εργαλείων για την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν. Η δισαιτησία αποτελεί μία από τις δημοφιλέστερες εναλλακτικές λύσεις όσον αφορά την απονομή δικαιοσύνης στις περιπτώσεις αυτές, καθώς το βασικότερο πλεονέκτημά της είναι η σχετικώς ταχεία έκδοση αποφάσεως, η οποία κατά κανόνα δεν μπορεί να προσβληθεί με ένδικα μέσα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επιλύεται η διαφορά συντομότερα απ' ότi αν είχε υποβληθεί στα πολιτειακά (ή τακτικά) δικαστήρια⁴. Επιπλέον, τα μέρη επιλέγουν τα ίδια τους δισαιτητές που θα επιληφθούν της υποθέσεως, χωρίς αυτό να σημαίνει ότi το δισαιτητικό δικαστήριο αποβάλλει την ανεξαρτησία του και την ουδετερότητά του. Το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο δύναται να μην είναι εθνικής προέλευσης, ενώ το δικονομικό προσαρμόζεται στις ανάγκες της εκάστοτε δισαιτητικής δίκης. Σε αντίθεση με την αρχή της δημοσιότητας που διέπει την δικαστηριακή διαδικασία, στη δισαιτησία εφαρμόζεται η αρχή της μυστικότητας, η οποία αποτελεί προτέρημα, καθώς ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων επιβάλλει την μη δημοσιοποίηση στοιχείων της υπόθεσης ή την δημοσιοποίηση συγκεκριμένων στοιχείων που επιθυμούν τα μέρη. Περαιτέρω, σημαντικό στοιχείο στην επιτυχία και την αποτελεσματικότητα της διεθνούς δισαιτησίας αποτελεί η εκτελεστικότητα των δισαιτητικών αποφάσεων, οι οποίες μπορούν να εκτελεστούν σε διάφορες χώρες αποκλείοντας την πιθανότητα το εθνικό δικαστήριο να εισέλθει στην ουσία της υπόθεσης για την οποία αποφάνθηκε η δισαιτητική απόφαση. Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958⁵ που τέθηκε σε ισχύ στις 7 Ιουνίου του 1959, επέφερε διεθνώς σημαντική ενοποίηση των κωλυμάτων αναγνώρισης στο πεδίο της εμπορικής δισαιτησίας⁶ καθώς ανέλαβε πρωταγωνιστικό ρόλο στην εδραίωση και ανάπτυξη της διεθνούς δισαιτησίας ως μηχανισμού επίλυσης των διεθνών ιδιωτικών διαφορών⁷.

³ Τριωνός/Βελισσαροπούλου-Καράκωστα, (2002³), 62.

⁴ Γραμματικάκη-Αλεξίου/Παπασιώπη-Πασιά/Βασιλακάκης, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, 2010⁴, 470.

⁵ Έχει κυρωθεί ήδη από 157 χώρες, ενώ στην Ελλάδα κυρώθηκε με το νδ 4220/1991.

⁶ Μπαμπινιώτης, Περὶ της αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών δισαιτητικών αποφάσεων που έχουν ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής τους, *Δισαιτησία* 1/2018, 25.

⁷ Κουσουλής, *Δισαιτησία – Ερμηνεία κατ' άρθρο*, 2004, 281.

Στην παρούσα εργασία μελετάται κατ' αρχάς η ερμηνεία του άρθρου V της ΣυμβΝΥ και η αλληλεπίδρασή του με το άρθρο VII παρ. 1 της ΣυμβΝΥ. Περαιτέρω γίνεται προσπάθεια ώστε να αναδειχθεί το ζήτημα της αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων που έχουν ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής τους και να παρουσιαστούν με ενάργεια οι οικείες προβληματικές.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ V ΚΑΙ VII ΤΗΣ ΣΥΜΒΝΥ

Ι. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΗ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

1. Εσωτερική και Διεθνής Διαιτησία

Η διαιτησία ιδιωτικού δικαίου διακρίνεται σε εσωτερική και διεθνή⁸. Ως εσωτερική νοείται η διαιτησία, τα στάδια της οποίας και η υποβληθείσα σε αυτή διαφορά συνδέονται αποκλειστικά με μία πολιτεία. Αντίθετα, στη διεθνή διαιτησία τα στάδιά της ή η υποβληθείσα σε αυτή διαφορά παρουσιάζουν συνδέσμους προς περισσότερες της μίας πολιτείες⁹. Η προβληματική όμως του ζητήματος, η οποία έχει κυρίως ιστορική σημασία, ανάγεται στο γεγονός εάν μία διαιτησία αντιμετωπίζεται ως διεθνής όχι μόνο όταν τα διάφορα στάδιά της παρουσιάζουν συνδέσμους προς περισσότερες της μίας πολιτείες, αλλά και όταν ή μόνο όταν η υπαχθείσα στη διαιτησία διαφορά συνδέεται προς διάφορες πολιτείες. Συνεπώς, δημιουργείται το ερώτημα αν μία διαιτησία αποκτά διεθνή χαρακτήρα και από το γεγονός ή μόνο από το γεγονός ότι το αντικείμενο της διαιτητικής δίκης παρουσιάζει συνδέσμους προς περισσότερες από μία πολιτείες. Ο Καλαβρός ακολουθώντας το δικονομικό κριτήριο φρονεί ότι «όταν τα διάφορα στάδια της διαιτησίας λαμβανόμενα σαν ενιαίο σύνολο συνδέονται καθ' ολοκληρίαν και αποκλειστικά με το forum υπάρχει εσωτερική διαιτησία, ενώ αντίθετα πρόκειται για διεθνής διαιτησία, όταν τα στάδια αυτής συνδέονται πλην του forum και τουλάχιστον με μία άλλη πολιτεία¹⁰». Η Παπασιωπη-Πασιά γράφει ότι: «μιλάμε για διεθνή εμπορική διαιτησία, όταν η διαιτησία δεν είναι μόνο διεθνής, αλλά αφορά εμπορικές συναλλαγές, δηλαδή αφορά διαφορές που προκύπτουν μεταξύ του διεθνούς κύκλου των εμπορευομένων¹¹». Ο Βερβενιώτης θεωρεί διεθνή διαιτησία, εκείνη «κατά τη διεξαγωγή της οποίας εμπλέκονται – συχνά στην ίδια διαφορά – περισσότερα εγχώρια δίκαια¹²».

⁸ Η διάκριση αυτή καθίσταται σημαντική στα πλαίσια του ΚΠολΔ για το στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης, καθώς όταν πρόκειται για εσωτερική διαιτησία εφαρμόζουμε τα αρ. 903 και 906 ΚΠολΔ, ενώ στην διεθνή διαιτησία εφαρμόζουμε τις διατάξεις των αρ. 896 και 904 παρ. 2β ΚΠολΔ.

⁹ Φραγκίστας, Αλλοδαπή διαιτησία και διεθνής διαιτησία στο ιδιωτικό δίκαιο, γαλλική Κριτική Επιθεώρηση Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, 1960, 1 επομ. (στα γαλλικά: Arbitrage étranger et arbitrage international en droit privé, Revue Critique de droit international privé).

¹⁰ Καλαβρός, Η έννοια της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης, 1982, 85-87.

¹¹ Παπασιωπη-Πασιά, Νέες τάσεις του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου στο πεδίο των συμβατικών ενοχών, 1985, 155.

¹² Βερβενιώτης, Διεθνής Εμπορική Διαιτησία, 1990, 25.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι την εισαγωγή του Ν. 2735/1999¹³, στην ελληνική νομοθεσία δεν υπήρχε ο ορισμός της διεθνούς διαιτησίας, ενώ σε άλλες νομοθεσίες και σε ορισμένες διεθνείς συμβάσεις καταχωρίζεται με σαφήνεια. Στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία που υπογράφηκε στη Γενεύη το 1961 (την οποία δεν έχει κυρώσει η Ελλάδα) στο άρθρο 1 ορίζεται: «Η παρούσα Σύμβαση εφαρμόζεται α) σε συμφωνίες διαιτησίας που καταρτίζονται για την επίλυση διαφορών που προκύπτουν από διεθνείς συναλλαγές μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων, που, όταν καταρτίσθηκε η συμφωνία, είχαν τη συνηθισμένη κατοικία ή έδρα τους σε διαφορετικά συμβαλλόμενα κράτη, β) σε διαιτητικές διαδικασίες και διαιτητικές αποφάσεις που βασίζονται στην ανωτέρω παράγραφο 1 (α)».

Το αγγλικό δίκαιο διέκρινε μέχρι το 1996 μεταξύ εσωτερικής και διεθνούς διαιτησίας ορίζοντας με αρνητικό διαφορισμό ως διεθνή τη διαιτησία που δεν ήταν εσωτερική^{14,15}, ενώ ολοκληρωμένος ορισμός της έννοιας της διεθνούς διαιτησίας δίδεται για πρώτη φορά στη γαλλική νομολογία με την απόφαση του Εφετείου στην υπόθεση *Imrex*¹⁶, κατά το οποίο «ο διεθνής χαρακτήρας της ρήτηρας διαιτησίας δεν προσδιορίζεται ούτε από τον τόπο της διαιτησίας ούτε από την εθνικότητα των διαιτητών αλλά αποκλειστικά από το αντικείμενό της, το οποίο αναφέρεται στα συμφέροντα του διεθνούς εμπορίου»¹⁷. Η απόφαση αυτή αποτέλεσε τη βάση για την περαιτέρω νομολογιακή απόδοση της έννοιας της διεθνούς διαιτησίας, αποτέλεσμα της οποίας ήταν ο ορισμός του άρθρου 1492 n.c.p.c. κατά το οποίο: «Διεθνής είναι η διαιτησία, η οποία αφορά τα συμφέροντα του διεθνούς εμπορίου»¹⁸. Η ρύθμιση αυτή εναρμόνισε τη γαλλική νομοθεσία με την από καιρό διατυπωμένη άποψη της γαλλικής θεωρίας¹⁹ και νομολογία.

Η Ελλάδα με το Ν. 2735/1999 υιοθέτησε με ορισμένες αποκλίσεις τον πρότυπο νόμο της UNCITRAL για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία. Ήδη με την παρ. 2 του άρθρου 1 του νόμου ορίζονται αυθεντικά τα κριτήρια της διεθνούς διαιτησίας, στην οποία συνδυάζεται το υποκειμενικό με το αντικειμενικό κριτήριο. Διεθνής είναι η διαιτησία όταν: «α) τα μέρη έχουν, κατά τη σύναψη της συμφωνίας διαιτησίας, την εγκατάστασή

¹³ ΦΕΚ Α' 167/18.8.1999.

¹⁴ *Redfern/Hunter*, Law and Practice, 1999³, 15-16.

¹⁵ Κατά την αγγλική νομοθεσία του 1979, ημεδαπή ήταν η συμφωνία για διαιτησία η οποία δεν προέβλεπε, ρητά ή σιωπηρά, τη διεξαγωγή της διαιτησίας έξω από το Ην. Βασίλειο και στην οποία δεν υπήρχε, κατά την κατάρτιση της συμφωνίας, κανένας αλλοδαπός συμβαλλόμενος. Σήμερα, το αγγλικό δίκαιο δεν προβαίνει πλέον στη διάκριση αυτή.

¹⁶ *Κουσουλής*, Θεμελιώδη Προβλήματα της Διαιτησίας-Α. Νομολογία, 1996, 376.

¹⁷ *Ο ίδιος*, Θεμελιώδη Προβλήματα της Διαιτησίας-Β. Θεωρία, 1996, 215.

¹⁸ Για τη διάταξη και τη σημασία της βλ. *Fouchard*, L'arbitrage international en France après le décret du 12 mai 1981, JDI 1982, 374 επ..

¹⁹ *Fouchard*, L'arbitrage commercial international, 1965, 22.

τους σε διαφορετικά κράτη, ή β) ένας από τους ακόλουθους τρόπους δεν βρίσκεται στο κράτος το οποίο τα μέρη έχουν την εγκατάστασή τους: αα) ο τόπος της διαιτησίας, αν αυτός καθορίζεται από τη συμφωνία διαιτησίας ή προκύπτει από αυτήν, ββ) οποιοσδήποτε τόπος στον οποίο πρόκειται να εκπληρωθεί σημαντικό μέρος των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εμπορική σχέση ή ο τόπος με τον οποίο συνδέεται στενότερα το αντικείμενο της διαφοράς ή γ) τα μέρη ρητά συμφώνησαν ότι το αντικείμενο της συμφωνίας διαιτησίας σχετίζεται με περισσότερες χώρες».

Σημαντικό ως προς το πεδίο εφαρμογής του νόμου είναι ο καθορισμός του ποια είναι «εμπορική σχέση». Ερμηνευτικό βοήθημα για την έκταση του όρου εμπορική αποτελεί η υποσημείωση του πρότυπου νόμου της UNCITRAL, κατά την οποία «στον όρο ‘εμπορική’ πρέπει να δοθεί ευρεία ερμηνεία²⁰, ώστε να καλύπτει ζητήματα που προκύπτουν από κάθε σχέση εμπορικής φύσης, συμβατική ή όχι. Οι σχέσεις εμπορικής φύσης περιλαμβάνουν – χωρίς να περιορίζονται σ’ αυτές – τις ακόλουθες συναλλαγές: κάθε εμπορική συναλλαγή για την παροχή ή ανταλλαγή εμπορευμάτων ή υπηρεσιών, συμφωνία διανομής, εμπορική αντιπροσωπεία ή πρακτορεία, πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring), χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) κατασκευή έργων, παροχή άδειας εκμετάλλευσης, επένδυση, χρηματοδότηση, τραπεζικές εργασίες ασφαλίσεις, σύμβαση εκμετάλλευσης ή παραχώρηση, κοινοπραξία και άλλες μορφές βιομηχανικής ή επιχειρηματικής συνεργασίας αεροπορική, θαλάσσια, σιδηροδρομική ή οδική μεταφορά αγαθών και επιβατών».

---

²⁰ Βλ. Αιτιολογική Έκθεση του Ν. 2735/1999 σε Κλαμαρή, Δικονομικά Κείμενα III-B, 2005, 715.

2. Διάκριση ημεδαπών και αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων

Η ιδιαίτερη πρακτική αξία της συζητήσεως για τον χαρακτηρισμό μιας διαιτητικής απόφασης ως ημεδαπής ή αλλοδαπής²¹ εντοπίζεται στην έκταση και την ένταση του πολιτειακού ελέγχου, στον οποίο αυτή υποβάλλεται²².

Ο ΚΠολΔ προβλέπει διαφορετικές διαδικασίες για την κήρυξη εκτελεστών των ημεδαπών και των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Οι ημεδαπές είναι σύμφωνα με το αρ. 904 παρ. 2β ΚΠολΔ εκτελεστοί τίτλοι μόλις εκδοθούν. Για την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου δεν απαιτεί καμία διαδικασία²³, ενώ η μόνη άμυνα μίας ημεδαπής διαιτητικής απόφασης είναι η αγωγή ακύρωσης και η αγωγή ή η ένσταση ανυπαρξίας υπό τις αποκλειστικές προϋποθέσεις των αρ. 897 και 901 ΚΠολΔ²⁴. Αντίθετα, οι αλλοδαπές διαιτητικές αποφάσεις κηρύσσονται εκτελεστές από το μονομελές πρωτοδικείο κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας δυνάμει των αρ. 905 παρ. 1 και 905 ΚΠολΔ και υπόκεινται σε όλα τα ένδικα μέσα. Προκύπτει, λοιπόν ότι στο πλαίσιο του ελέγχου τα πολιτειακά δικαστήρια μπορούν μόνο να αρνηθούν την αναγνώριση και την εκτέλεση της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασεως στην ημεδαπή και όχι να την ακυρώσουν. Η ΟΛΑΠ με την υπ' αριθ. 889/1985 απόφασή της αποφάνθηκε ότι ο Έλληνας δικαστής στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας όπως εξετάσει έστω και παρεμπιπτόντως το κύρος και την ουσιαστική ισχύ των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων και να προβεί με τον τρόπο αυτό στην αναδίκαση της υπόθεσης²⁵.

Για τον χαρακτηρισμό μιας διαιτητικής απόφασης ως αλλοδαπής στην ελληνική θεωρία προτάθηκαν στο παρελθόν ποικίλα κριτήρια. Μία άποψη θεωρεί αλλοδαπή την απόφαση, η οποία έχει εκδοθεί επί διαιτησίας που διέπεται από αλλοδαπό δίκαιο, άλλη θεωρία προσδιορίζει αρνητικά την αλλοδαπή απόφαση, όταν δηλαδή δεν έχει εκδοθεί βάσει των διατάξεων του ΚΠολΔ, ενώ μία τρίτη άποψη για τον χαρακτηρισμό της απόφασης αποβλέπει στον τόπο διεξαγωγής της διαιτησίας, ο οποίος αποτελεί

²¹ Μόνο οι γνήσιες διαιτητικές αποφάσεις, οι οποίες απαντούν στην αίτηση του ενάγοντος και αποσβήνουν την σχετική εξουσία κρίσης του διαιτητικού δικαστηρίου, παράγουν κανονικά δεδικασμένο, μπορούν να αναπτύξουν κανονικά εκτελεστικότητα και υπάγονται στον έλεγχο των πολιτειακών δικαστηρίων.

²² Κουσουλής, (1996), 217.

²³ Πέρα από τη λήψη απογράφου από το δικαστή του μονομελούς πρωτοδικείου στη γραμματεία του οποίου έχουν κατατεθεί (αρ. 918 παρ. 2δ ΚΠολΔ).

²⁴ Φουστούκος, Διεθνής Διαιτησία και αλλοδαπή διαιτητική απόφαση, ΝοΒ 1992, 259.

²⁵ Βλ. ΟΛΑΠ 889/1985, ΝοΒ 1985, 1399. Σε κάθε περίπτωση είναι θεμελιώδης αρχή της διαιτησίας ότι απαγορεύεται η αναδίκαση της ουσίας της υπόθεσης τόσο από το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της αγωγής ακύρωσης όσο και του δικαστηρίου που είναι αρμόδια για την αναγνώριση και την εκτέλεση της απόφασης.

στοιχείο αντικειμενικό και αναμφισβήτητο²⁶, ενώ και κατά τη διεθνή θεωρία υπήρξε έντονος προβληματισμός με τις αντίστοιχες διαφορετικές απόψεις.

Κατά τη ΣυμβΝΥ, αλλοδαπή διαιτητική απόφαση είναι αυτή που εκδόθηκε σε κράτος διάφορο από εκείνο στο οποίο ζητείται η αναγνώριση και εκτέλεσή της ή αυτή που δεν θεωρείται ως ημεδαπή στο κράτος στο οποίο επιζητεί τις ανωτέρω συνέπειες. Υιοθετεί δηλαδή το εδαφικό κριτήριο, σύμφωνα με το οποίο η διαιτητική απόφαση εντάσσεται στην έννομη τάξη του κράτους όπου ευρίσκεται ο τόπος της διεθνούς διαιτησίας. Από την έννομη αυτή τάξη αντλεί την εθνικότητά της.

Η ερμηνευτική προσέγγιση της εδαφικότητας υιοθετείται από ισχυρή μερίδα της γερμανικής θεωρίας και από τη γερμανική νομολογία, ενώ αποτελεί την κρατούσα άποψη και στην ελληνική θεωρία²⁷. Επίσης, έχει αποκτήσει διεθνές προβάδισμα και προτιμάται, καθώς η έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου αποτελεί ένα σταθερό σημείο αναφοράς για το νομικό χαρακτηρισμό, αφού στις περισσότερες περιπτώσεις τα μέρη ορίζουν την έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου με τη συμφωνία περί διαιτησίας²⁸. Δύναται ο τόπος της συνεδρίασης να μεταβάλλεται από χώρα σε χώρα, η έδρα όμως του διαιτητικού δικαστηρίου παραμένει σταθερή και προσδιορίσιμη²⁹. Η έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου είναι πολλαπλώς σημαντική για το επιτρεπτό της αγωγής ακύρωσης, την αρωγή των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων κατά τη διεξαγωγή της διαιτησίας, για την εφαρμογή των κανόνων αμέσου εφαρμογής και τους περιορισμούς στη δυνατότητα υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία³⁰. Το κριτήριο της εδαφικότητας προτιμάται και από τις διεθνείς συμβάσεις που κυρώθηκαν από την Ελλάδα και ρυθμίζουν το ζήτημα της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, ενώ θεωρείται ότι εισάγει «μία ρωγμή» στη λύση που είχε επικρατήσει στο ελληνικό δίκαιο, το οποίο προέκρινε το διαδικαστικό δίκαιο³¹. Βασικό σημείο εκκίνησης της θεωρίας της εδαφικότητας αποτελεί η παραδοχή ότι η διαιτητική απόφαση που έχει ακυρωθεί στον τόπο έκδοσής της έχει υπερτοπική ισχύ (*erga*

²⁶ Για τις διάφορες απόψεις βλ. ιδίως *Καλαβρό*, 1982, 103 επομ..

²⁷ Βλ. *Μπαμπινιώτης*, όπ.π., Διαιτησία 1/2018, 49 και τις εκεί παραπομπές.

²⁸ Βέβαια η επιλογή της έδρας μπορεί να είναι αποτέλεσμα τυχαίας επιλογής, γεγονός που αποτελεί το κυριότερο επιχείρημα κατά της πλήρους αποτελεσματικότητας της εδαφικής θεωρίας.

²⁹ *Καΐσης*, Εκφάνσεις της δημόσιας τάξης στην αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων, 2003, 183-184.

³⁰ *Redfern/Hunter*, (1999³), 92.

³¹ *Βασιλακάκης*, Η κήρυξη εκτελεστότητας των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, *ΕπισκΕΔ* 1997, 297.

omnes), καθίσταται νομικώς ανυπόστατη από και δια της ακύρωσής της και δεν μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε άλλο κράτος (ex nihilo nil fit)³².

3. Ανεθνική Διαιτητική απόφαση

Η ερμηνευτική σύλληψη της ανεθνικής διαιτητικής απόφασης (delocalization) διαμορφώθηκε στους κόλπους της γαλλικής θεωρίας και νομολογίας ήδη από το 1960 με τη μελέτη του καθηγητή Φραγκίστα «Αλλοδαπή διαιτησία και διεθνής διαιτησία στο ιδιωτικό δίκαιο» που δημοσιεύθηκε στη γαλλική «Κριτική Επιθεώρηση Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου»³³, ενώ στη νομολογία συναντάται πρώτη φορά το 1958 με την υπόθεση *Aramco*³⁴, στην οποία το διαιτητικό δικαστήριο με έδρα τη Γενεύη εφάρμοσε το διεθνές δίκαιο και όχι το ελβετικό δίκαιο (*lex situs*) εν τη απουσία συμβατικού καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου από τα μέρη³⁵. Σύμφωνα με αυτή προβλέπεται η απόλυτη κυριαρχία της ιδιωτικής αυτονομίας στο πεδίο της διαιτησίας, με αποτέλεσμα η τελευταία να αποσχιστεί από κάθε πολιτειακή έννομη τάξη και να καταστεί με τον τρόπο αυτό υπερεθνική. Επομένως και η απόφαση που θα εκδοθεί δεν θα συνδέεται με κάποια έννομη τάξη. Η θεωρία αυτή, της οποίας κύριος εκφραστής σήμερα είναι ο Gaillard³⁶, ξεκινά με την ερμηνευτική προσέγγιση ότι η διεθνής διαιτησία δεν διαθέτει συγκεκριμένο *forum*. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε και η αντίστοιχη απόφαση περιγράφεται ως *a-national, floating ή stateless*³⁷. Η διεθνής διαιτησία αυτή δεν αντλεί την ισχύ της από συγκεκριμένο εθνικό δίκαιο και κατ' επέκταση ούτε και από τον τόπο της έδρας της, καθώς ο σκοπός της προσέγγισης αυτής είναι η αποδέσμευση της διεθνούς διαιτησίας από τους διαδικαστικούς και ουσιαστικούς κανόνες συγκεκριμένης έννομης τάξης. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να σημειωθεί ότι η συμφωνία της διαιτησίας και τα διάφορα στάδιά της δεν μπορούν να αποσπαστούν εντελώς από μία πολιτειακή τάξη και συνδέονται έστω και εμμέσως με αυτήν όταν π.χ. βασίζεται σε μία διεθνή συνθήκη η οποία έχει κυρωθεί με εσωτερική νομοθεσία. Σημαντικό κατά τη θεωρία αυτή είναι το γεγονός ότι σε περίπτωση ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης, αυτή δεν καθίσταται νομικώς ανυπόστατη και δεν παράγει υπερτοπική ισχύ, με αποτέλεσμα η

³² *Van de Berg*, Enforcement of annulled awards?, The ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 9/N° 2 1998, 15-16 · Ο ίδιος, Enforcement of arbitral awards annulled in Russia, Journal of International Arbitration 2010, 182.

³³ *Frangistas*, Arbitrage étranger et arbitrage international en droit privé, Revue Critique de droit international privé, 1960, 1 επ..

³⁴ Απόφαση *Aramco*, I.L.R. Review 1963, 117.

³⁵ *Gharavi*, The international effectiveness of the annulment of an arbitral award, 2002, 109.

³⁶ *Gaillard*, Legal Theory of International Arbitration, 2010, 35 επ..

³⁷ *Smit*, A-National Arbitration, Tulane Law Review 1989, 629, ο οποίος όμως απορρίπτει τη συγκεκριμένη θεώρηση.

ακύρωση στο κράτος έκδοσης να είναι αδιάφορη και τα δικαστήρια του εκάστοτε κράτους όπου ζητείται η εκτέλεση να εξετάζουν την απόφαση αυτόνομα εφαρμόζοντας τις εκεί ισχύουσες διατάξεις σχετικά με τη δυνατότητα αναγνώρισης και εκτέλεσης της απόφασης.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι έχει εμφανιστεί και φαίνεται να επικρατεί σταδιακά στη σύγχρονη νομική θεωρία, αλλά όχι ακόμα πλήρως στο θετικό δίκαιο μια ενδιάμεση, συμβιβαστική άποψη, η οποία συναντάται σε διάφορες παραλλαγές με πιο δημοφιλή την δικαιοδοτική προσέγγιση («judgement approach»), η οποία στη βάση της επιλύει προκριματικά ένα θέμα σύγκρουσης αποφάσεων. Η προσέγγιση αυτή υιοθετεί ως αρχή την αναγνώριση της ακυρωτικής απόφασης της χώρας της έδρας της διαιτησίας, όχι αυτόματα, αλλά θέτοντας προϋποθέσεις³⁸. Βάσει της ενδιάμεσης αυτής θεωρίας δεν είναι ορθό να αγνοηθεί η αλλοδαπή ακυρωτική απόφαση της έδρας, η οποία όμως δεν θα πρέπει να συνιστά και θέσφατο. Παρά το γεγονός ότι η συγκεκριμένη θεωρία διάκειται ευνοϊκά υπέρ της αναγνώρισης υπό προϋποθέσεις της ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης, η πολυπλοκότητά της - συγκριτικά με τις ανωτέρω δύο παραδοσιακές θεωρίες και προσεγγίσεις και τα κριτήρια που ποικίλουν ανά έννομη τάξη αποτελούν τα μειονεκτήματά της που πλήττουν την ομοιομορφία της άποψης αυτής στην πρακτική εφαρμογή της, την οποία όμως επιδιώκει η ΣυμβΝΥ³⁹.

Πάντως, η ίδια η ΣυμβΝΥ προσδίδει στις διαιτητικές αποφάσεις εθνικότητα βάσει του κράτους στο έδαφος οι οποίες εκδόθηκαν. Συνεπώς, από την ρύθμιση του αρ. 5 παρ. 1 περ. ε' της ΣυμβΝΥ προκύπτει ότι η ακύρωση της διαιτητικής απόφασης στο κράτος έκδοσης δεν μπορεί να θεωρηθεί απολύτως αδιάφορη με τον τρόπο που την αντιμετωπίζει η θεωρία περί ανεθνικής διεθνούς διαιτησίας. Περαιτέρω δε στα κράτη που έχουν υιοθετήσει τον ΠρΝΥ, το delocalisation ρητά απαγορεύεται ήδη από το αρ. 1, το οποίο ορίζει ότι οι διαδικαστικοί κανόνες του κράτους που ευρίσκεται ο τόπος της διαιτησίας εφαρμόζονται υποχρεωτικά επ' αυτής⁴⁰.

³⁸ Παμπούκης, Η ακυρωθείσα διαιτητική απόφαση-Jurisdictio Facit Arbitrum, Διδ 1/2018, 3.

³⁹ Ο ίδιος, Διδ 1/2018, 7-8.

⁴⁰ Μπαμπινιώτης, όπ.π., Διαιτησία 1/2018, 73-74.

II. ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ V§1)

Στις αρχές του εικοστού αιώνα, κατά τον οποίο η διεθνής εμπορική διαιτησία άρχισε να εδραιώνεται, βασιζόταν αποκλειστικά σε εθνικούς κανόνες διαιτησίας. Εκείνη την εποχή τόσο οι εθνικοί νόμοι όσο και τα δικαστήρια πολλών χωρών ήταν δυσμενή προς τη διαιτησία. Οι νόμοι αυτοί ήταν απαρχαιωμένοι και διέφεραν πολύ μεταξύ τους, ενώ αρκετές δικαστικές αρχές θεωρούσαν την διαιτησία ως αντίπαλό τους⁴¹.

Η συνεχώς αυξανόμενη χρήση της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο οδήγησε στο νεοσύστατο Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο του Παρισιού⁴² να προάγει μία διεθνή σύμβαση, δυνάμει της οποίας να εξαιρεθεί ένα από τα κύρια εμπόδια της εποχής, που ήταν η αδυναμία εκτελεστότητας της διαιτητικής ρήτηρας, αναφορικά με μελλοντικές διαφορές υπαγόμενες στη διαιτησία. Ο πρώτος λίθος στο οικοδόμημα της αναγνώρισης και εκτέλεσης των διεθνών ρητρών και διαιτητικών αποφάσεων θεωρείται το Πρωτόκολλο της Γενεύης του 1923 που υπογράφηκε από την Κοινωνία των Εθνών, το άρθρο 3 του οποίου αναφέρεται στην αναγνώριση και εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων στην περιοχή του κράτους όπου αυτές εκδόθηκαν. Το επόμενο βήμα έγινε με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1927 που επίσης υπογράφηκε από την Κοινωνία των Εθνών και ετέθη εν ισχύ τον Ιούλιο του 1929. Η σύμβαση αυτή ρύθμισε την εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων εκδοθέντων κατ' εφαρμογή μίας διαιτητικής ρήτηρας υπαγόμενης στο Πρωτόκολλο της Γενεύης του 1923.

Βάσει της Σύμβασης της Γενεύης καθίστατο αναγκαία στην πράξη η κήρυξη εκτελεστής της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης και στη χώρα όπου εκείνη εκδόθηκε, προκειμένου ο αιτών να αποδεικνύει δι' αυτής τον τελεσίδικο (final) χαρακτήρα της απόφασεως. Έτσι, η εκτελεστότητα στη χώρα εκδόσεως της απόφασης, ερχόταν να προστεθεί στην εκτελεστότητα στη χώρα όπου ο αιτών επιδίωκε να εκτελέσει την απόφαση⁴³. Συνεπώς η απόφαση έπρεπε να εφοπλιστεί με την λεγόμενη «διπλή κήρυξη εκτελεστότητας» (“double exequatur”), ενώ το βάρος απόδειξης το έφερε ο αιτών που επιθυμούσε την αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης.

⁴¹ *Van de Berg*, The New York Arbitration Convention of 1958, 1981, 6.

⁴² International Chamber of Commerce (ICC), εφεξής ICC.

⁴³ *Τσαβδαρίδης*, Συγκρούσεις διεθνών συμβάσεων στη διεθνή διαιτησία, ΕΕμπΔ 2014, 556-557.

Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958^{44,45} αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του δικαίου της διαιτησίας και αποτελεί πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της, καθώς όπως προαναφέρθηκε ενοποίησε διεθνώς τα κωλύματα αναγνώρισης στο πεδίο της εμπορικής διαιτησίας⁴⁶, πρωταγωνίστησε καθιέρωση εδραίωση και ανάπτυξη της διεθνούς διαιτησίας ως μηχανισμού επίλυσης των διεθνών ιδιωτικών διαφορών⁴⁷. Η ΣυμβΝΥ βασίζεται σε μία προκατάληψη υπέρ της εκτέλεσης. Διευκολύνει και διασφαλίζει την εκτέλεση των συμφωνιών διαιτησίας και διαιτητικών αποφάσεων και με τον τρόπο αυτό εξυπηρετεί το διεθνές εμπόριο, παρέχοντας ένα πρόσθετο μέτρο εμπορικής ασφάλειας για τα μέρη που εισέρχονται σε διασυνοριακές συναλλαγές⁴⁸. Καίριο γνώρισμα και βασική βελτίωση συγκριτικά με την Σύμβαση της Γενεύης αποτελεί η κατάργηση της «διπλής κήρυξης εκτελεστότητας» (“double exequatur”), δηλαδή δεν απαιτείται η διαιτητική απόφαση να έχει κηρυχθεί εκτελεστή στον τόπο εκδόσεώς της. Επιπλέον πλεονέκτημα συνιστά και η αντιστροφή του βάρους απόδειξης από τον αιτούντα που ζητεί την εκτέλεση στον καθ’ ου η αίτηση. Συγκεκριμένα ο αιτών οφείλει να επικαλεσθεί και να προσκομίσει τα αναφερόμενα στο άρθρο 4 της ΣυμβΝΥ έγγραφα, ήτοι την απόφαση και την συμφωνία διαιτησίας^{49,50}, τα οποία αποδεικνύουν κατ’ αρχήν τη δυνατότητα αναγνώρισης και κήρυξης της εκτελεστότητας της απόφασης⁵¹. Εφόσον ο αιτών ανταποκριθεί στις ως άνω θετικές προϋποθέσεις θεμελιώνεται τεκμήριο εκτελεστότητας (presumption of enforceability). Εναπόκειται τότε στον καθ’ ου η αίτηση να επικαλεστεί και να αποδείξει τη συνδρομή των κωλυμάτων του άρθρου V παρ. 1 της ΣυμβΝΥ για να ανατρέψει το τεκμήριο αυτό⁵².

⁴⁴ Έχει κυρωθεί ήδη από 175 χώρες, ενώ στην Ελλάδα κυρώθηκε με το νδ 4220/1991.

⁴⁵ Για τις προπαρασκευαστικές εργασίες της ΣυμβΝΥ και το ιστορικό πλαίσιο γύρω από αυτήν βλ. *Borris/Henneche* σε *Wolf*, *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards-Commentary*, 2012, 241-245.

⁴⁶ *Μπαμπινιώτης*, *Διαιτησία* 1/2018, 25.

⁴⁷ *Κουρούλης*, *Διαιτησία – Ερμηνεία κατ’ άρθρο*, 2004, 281.

⁴⁸ Οδηγός του ICCA για την ερμηνεία της σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958, 2011, xiii, διαθέσιμος σε www.arbitration-icca.org.

⁴⁹ Τα απαιτούμενα έγγραφα αποτελούν στοιχεία του δικογράφου της αιτήσεως. Η μη επίκλησή τους, στοιχείο που εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, οδηγεί στην απόρριψη της αίτησης ως απαράδεκτης. Βλ. ΕφΘεσ 451/2000, Αρμ 2000, 830.

⁵⁰ Προσκομίζουμε τα πρωτότυπα έγγραφα ή νομίμως επικυρωμένα αντίγραφα τους, ενώ σε περίπτωση που τα έγγραφα έχουν συνταχθεί σε γλώσσα άλλη από εκείνη της χώρας όπου εισάγουμε την αίτησή μας, απαραίτητο είναι να προσκομιστεί και η επίσημη μετάφρασή τους. Βλ. και *Νίκα* ο οποίος σημειώνει ότι: «Τα ανωτέρω στοιχεία αποτελούν συγχρόνως και στοιχεία του δικογράφου της αιτήσεως. Η απουσία τους ελέγχεται από το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως, όταν δεν παρίσταται ο καθ’ ου η αίτηση και οδηγεί σε απόρριψη της σχετικής αιτήσεως», *Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως*, 2012, 181.

⁵¹ Βλ. ΕφΠατρ 426/1982, ΝοΒ 1983, 252-253.

⁵² Βλ. ΑΠ 460/1990, ΕλλΔνη 1991, 532-533 = ΤΝΠ ΔΣΑ.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας του 1961⁵³, η οποία εισάγει ευνοϊκότερες ρυθμίσεις για την αναγνώριση και εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων συγκριτικά με τις διατάξεις της ΣυμβΝΥ. Στο αρ. ΙΧ παρ. 1 ορίζει ότι διαιτητική απόφαση που έχει ακυρωθεί σε συμβαλλόμενο κράτος δεν θα αναγνωρίζεται μόνον αν η ακύρωσή της έχει χωρήσει για τους λόγους που αναφέρονται περιοριστικά στα στοιχεία α΄ έως δ΄ και στους οποίους δεν περιλαμβάνεται η ακύρωση λόγω αντίθεσης στη δημόσια τάξη και λόγω μη διαιτητέυσιμου της διαφοράς. Οι αναφερόμενοι δε περιοριστικά λόγοι ακύρωσης που δύνανται να δικαιολογήσουν τη μη αναγνώριση είναι ταυτόσημοι με εκείνους που προβλέπονται ως κωλύματα αναγνώρισης στο αρ. V παρ. 1 περ. α΄ έως δ΄ της ΣυμβΝΥ. Ορίζει δε περαιτέρω το άρθρο ΙΧ παρ. 2 ότι στην περίπτωση που τα εμπλεκόμενα κράτη έχουν κυρώσει και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση και την ΣυμβΝΥ το άρθρο V παρ. 1 περ. ε΄ της ΣυμβΝΥ θα αφορά μόνο τους συγκεκριμένους λόγους ακύρωσης μη συμπεριλαμβανομένης της αντίθεσης στη δημόσια τάξη και του διετητέυσιμου. Και συνεπώς η Ευρωπαϊκή Σύμβαση θα καλείται σε εφαρμογή αφού το νομικό της πλαίσιο είναι σαφώς ευνοϊκότερο δεδομένου ότι περιορίζει αντίστοιχα το πεδίο εφαρμογής του αρ. V παρ. 1 περ. ε΄ της ΣυμβΝΥ.

1. Γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την ερμηνεία του άρθρου V

Το άρθρο V συνιστά το πιο σημαντικό τμήμα της ΣυμβΝΥ. Το άρθρο αυτό δίνει το δικαίωμα στον ηττημένο σύμφωνα με τη διαιτητική απόφαση διάδικο να εναντιωθεί στην αναγνώριση και την εκτέλεση της απόφασης βασιζόμενος σε λόγους που μπορούν να προταθούν ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου στη χώρα όπου ζητείται η εκτέλεση. Περαιτέρω, το άρθρο V παρέχει και δύο λόγους απόρριψης της αίτησης για την αναγνώριση και την εκτέλεση, οι οποίοι λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο⁵⁴. Οι παρακάτω αναλυτικά τιθέμενοι λόγοι αποτελούν την κύρια άμυνα για την αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης. Τα τρία βασικά χαρακτηριστικά του άρθρου V είναι: α) ότι οι λόγοι είναι περιοριστικοί και ελέγχονται κατά τη συστατική ερμηνεία, β) η ουσία της υπόθεσης δεν επανεξετάζεται και γ) το βάρος απόδειξης εναπόκειται στον εναγόμενο.

Λαμβάνοντας υπόψιν τον σκοπό της ΣυμβΝΥ, ο οποίος είναι η εναρμόνιση των κανόνων αναγνώρισης και εκτέλεσης των διαιτητικών αποφάσεων με σκοπό την

⁵³ Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, η ερμηνευτική της αξία είναι δεδομένη.

⁵⁴ *Amro*, Recognition and Enforcement of foreign arbitral awards in theory and in practice: A comparative study in common law and civil law countries, 2014, 35.

διευκόλυνση της κυκλοφορίας τους, οι συντάκτες φρόντισαν οι λόγοι να εφαρμόζονται συσταλτικά και η απόρριψη της αίτησης αναγνώρισης και εκτέλεσης να γίνεται δεκτή μόνο για σοβαρές υποθέσεις. Τα περισσότερα δικαστήρια έχουν υιοθετήσει την συσταλτική προσέγγιση για την ερμηνεία των λόγων απόρριψης. Στις Ηνωμένες Πολιτείες στην υπόθεση *Liberty Re (Bermuda) Ltd. V. Transamerica Occidental Life Ins. Co.*⁵⁵, το ερώτημα για το αν οι λόγοι για την απόρριψη της εκτέλεσης είναι περιοριστικοί προέκυψε στο Περιφερειακό Δικαστήριο της Νότιας Περιφέρειας της Νέας Υόρκης (U.S. District Court for the Southern District of New York). Στην απόφαση της 23 Μαΐου 2005, το δικαστήριο αρνήθηκε το επιχείρημα του εναγόμενου και χορήγησε την εκτέλεση της απόφασης, σημειώνοντας ότι υπό το καθεστώς της ΣυμβΝΥ το δικαστήριο θα επιβεβαιώσει την απόφαση εκτός και αν βρει ένα από τους λόγους απόρριψης που εξειδικεύονται στη σύμβαση, ενώ πιο συγκεκριμένα υποστήριξε ότι: «Υπάρχουν επτά λόγοι για την απόρριψη της αίτησης υπό την ΣυμβΝΥ, κανέναν από τους οποίους δεν ισχυρίζεται η Transamerica».

Παρομοίως, το Εφετείο των Ηνωμένων Πολιτειών της Τρίτης Περιφέρειας (Third Circuit) στην υπόθεση *China Minmetals Materials Import & Export Co., Ltd. v. Chi Mei Corp.*⁵⁶, δήλωσε ότι: «Σύμφωνα με την πολιτική που ευνοεί την εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, τα δικαστήρια έχουν αυστηρώς περιορισμένες άμυνες για την εξέταση των αιτήσεων εκτέλεσης σε σχέση με τους λόγους απόρριψης του άρθρου V της ΣυμβΝΥ και έχουν γενικά ερμηνεύσει αυτές τις εξαιρέσεις συσταλτικά». Επίσης και στον Καναδά, το δικαστήριο Queen's Bench του New Brunswick έκρινε ότι οι λόγοι απόρριψης πρέπει να ερμηνευτούν συσταλτικά και περιοριστικά⁵⁷.

Το δικαστήριο δεν έχει την εξουσία να αντικαταστήσει την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου με την δική του απόφαση επί της ουσίας, ακόμα και αν οι διαιτητές αποφάσισαν λανθασμένα ως προς τα πραγματικά γεγονότα ή την εφαρμογή του δικαίου. Η Σύμβαση δεν επιτρέπει την άσκηση μίας de facto έφεσης για δικονομικά θέματα⁵⁸. Το δόγμα της μη επανεξέτασης της απόφασης επί της ουσίας είναι ευρέως αναγνωρισμένο τόσο στις χώρες του ηπειρωτικού δικαίου όσο και στις χώρες του common law. Στις Ηνωμένες Πολιτείες για παράδειγμα, στο τμήμα 10 του κεφαλαίου 1

⁵⁵ *Liberty Re Ltd. V. Transamerica Occidental Life Ins. Co.*, YB Commercial Arbitration, Vol. XXXI-2006, 1125-1132.

⁵⁶ *China Minmetals Materials Import & Export Co., Ltd. v. Chi Mei Corp.*, YB Commercial Arbitration, Vol. XXIX 2014, 1003-1025.

⁵⁷ *Adamas Management & Services Inc. v. Aurado Energy Inc.*, YB Commercial Arbitration, Vol. XXX 2005, 479-487.

⁵⁸ Οδηγός του ICCA για την ερμηνεία της σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958, 2011, 90, διαθέσιμος σε www.arbitration-icca.org.

της FAA⁵⁹ που αναφέρεται στους λόγους ακύρωσης μίας διαιτητικής απόφασης δεν παρέχει καμία τέτοιου είδους επανεξέταση. Υπό αυτή τη βάση στην υπόθεση *Mitsubishi Motors (Japan) v. Soler Chrysler-Plymouth (U.S.)*⁶⁰, το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών αρνήθηκε να επανεξετάσει την ουσία της διαιτητικής απόφασης σε μία υπόθεση που αφορούσε αντιμονοπωλιακά ζητήματα.

Παρομοίως και ο ΑΠ στην υπ' αριθ. 1066/2007⁶¹ απόφασή του έκρινε ότι «στις προϋποθέσεις κήρυξης εκτελεστής αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης δεν περιλαμβάνεται και ο έλεγχος της νομικής της ορθότητας και ειδικότερα αν εφαρμόστηκε το ουσιαστικό δίκαιο που έπρεπε να εφαρμοστεί κατά το ελληνικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο ή κατά συμβατικό όρο, αφού το ελληνικό δικαστήριο δεν επιτρέπεται να υπεισέλθει στην ουσία της υπόθεσης, προβαίνοντας σε αναδίκαση και νέα ουσιαστική διάγνωσή της, σε τροποποιήσεις, μεταβολές, προσθήκες ή αφαιρέσεις ως προς όσα διατάσσονται με την αλλοδαπή απόφαση. Αν η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση είναι εσφαλμένη κατ' ουσίαν, ο διάδικος που ηττήθηκε μπορεί να ασκήσει εναντίον της τα προβλεπόμενα από το αλλοδαπό δίκαιο ένδικα μέσα ή προσφυγή».

Το ερώτημα του εάν το δικαστήριο της εκτέλεσης έχει τη διακριτική ευχέρεια να εκτελέσει μία απόφαση παρά την ύπαρξη ενός ή και περισσότερων λόγων απόρριψης της εκτέλεσης δυνάμει του άρθρου V προέκυψε από την ασυνέπεια στις διαφορετικών γλωσσών μεταφράσεις της ΣυμβΝΥ. Στο αγγλικό κείμενο χρησιμοποιείται η λέξη «may» και όχι «shall», «must» ή «will» υποδηλώνοντας τη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου. Αυτός ο τρόπος διατύπωσης εμφανίζεται στις τέσσερις από τις πέντε επίσημες γλώσσες της Σύμβασης, οι οποίες είναι τα αγγλικά, τα ρωσικά, τα κινέζικα και τα ισπανικά. Αντίθετα, στο γαλλικό επίσημο κείμενο προβλέπεται ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση θα απορριφθούν (*seront refusées*). Πρέπει δε να σημειωθεί ότι το κινέζικο, το αγγλικό, το γαλλικό, το ρωσικό και στο ισπανικό κείμενο θεωρούνται εξίσου αυθεντικά. Στις περιπτώσεις όπου η διατύπωση μίας σύμβασης δεν παρέχει ένα οριστικό αποτέλεσμα, οι προπαρασκευαστικές εργασίες και οι στόχοι της συντακτικής επιτροπής μας παρέχουν πολύτιμες γνώσεις. Το κύριο επιχείρημα που αναπτύχθηκε εναντίον της διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου της εκτέλεσης ήταν ότι η συγκεκριμένη ευχέρεια θα εφαρμοζόταν διαφορετικά από τις διαφορετικές δικαιοδοσίες

⁵⁹ Federal Arbitration Act=Ομοσπονδιακός νόμος περί διαιτησίας στις Η.Π.Α..

⁶⁰ *Mitsubishi Motors Corp. v. Soler Chrysler-Plymouth, Inc.*, YB Commercial Arbitration, Vol. XI 1986, 555-566. Η απόφαση αυτή αποτελεί ορόσημο για τη σχέση μεταξύ του δικαίου ανταγωνισμού και του θεσμού της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας προκαλώντας έντονη βιβλιογραφική και νομολογιακή επεξεργασία και στις δύο Ηπείρους.

⁶¹ Βλ. ΑΠ 1066/2007, ΤΝΠ Ισοκράτης=ΕλλΔνη 2008, 1032.

και η επακόλουθη αβεβαιότητα θα ήταν αντίθετη στο σκοπό της ΣυμβΝΥ, ήτοι η εναρμονισμένη πρακτική της εκτέλεσης των διαιτητικών αποφάσεων.

Για την επίτευξη της διευκόλυνσης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων ήταν αναγκαίο να βεβαιωθεί ότι τα δικαστήρια της εκτέλεσης θα περιορίζονταν σε συγκεκριμένους λόγους δυνάμει των οποίων θα μπορούσαν να αρνηθούν την εκτέλεση. Προς τον άνω σκοπό η συντακτική επιτροπή σχεδίασε μία περιοριστική λίστα επτά λόγων άρνησης της εκτέλεσης, καλύπτοντας τις αρχές που θεώρησε ως θεμελιώδεις της δικαιοσύνης⁶².

Σύμφωνα με μία παλαιότερη και πιο παραδοσιακή άποψη οι μελετητές της διεθνούς διαιτησίας θεωρούσαν αυτονόητη την αδυναμία εκτέλεσης μίας διαιτητικής απόφασης⁶³ στην περίπτωση που ο εναγόμενος αποδείκνυε ότι συντρέχει κάποιος από τους λόγους απόρριψης του άρθρου V. Κατά την άποψη αυτή η ευχέρεια αυτή του δικαστηρίου δεν δικαιολογείται όταν πρόκειται για τους λόγους της παρ. 2 του άρθρου V οι οποίοι επιτάσσουν, προς εξυπηρέτηση των γενικών αρχών την απόκρουση της αίτησης και τον αποκλεισμό των ενεργειών της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης από την εσωτερική έννομη τάξη. Το ζήτημα αυτό θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με τη γενική αντίληψη που διατρέχει την όλη ΣυμβΝΥ, ότι δηλαδή τα περιθώρια κρίσης του δικαστή είναι περιορισμένα και η απόφαση που εκδίδεται στα πλαίσια του άρθρου V έχει διαπιστωτικό κατά βάση χαρακτήρα⁶⁴. Περαιτέρω, σύμφωνα με τη θεωρία της εδαφικότητας η ακυρωθείσα διαιτητική απόφαση είναι ανυπόστατη, γεγονός που λειτουργεί *erga omnes* και συνεπώς δεν δύναται να παράξει έννομες συνέπειες σε άλλο κράτος.

Σήμερα, έχει επικρατήσει διεθνώς ότι η διακριτική ευχέρεια που εισάγουν οι διατάξεις του άρθρου V παρ. 1 και 2 αφορά στο σύνολο των κατ' ιδίαν κωλυμάτων και άρα τα δικαστήρια δύνανται να αναγνωρίσουν τη διαιτητική απόφαση ακόμα και αν διαπιστώσουν τη συνδρομή κάποιου από τα προβλεπόμενα κωλύματα⁶⁵. Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι η αποδοχή της ύπαρξης διακριτικής ευχέρειας από το δικαστήριο της εκτέλεσης δεν αποτελεί τον κανόνα αλλά την εξαιρετική περίπτωση. Από την εξέταση της νομολογίας στα συμβαλλόμενα στη ΣυμβΝΥ κράτη προκύπτει ότι δεν γίνεται συχνά χρήση αυτής, ενώ όσες φορές συνέβη,

⁶² *Borris/Hennecke*, σε: *Wolff* (Επιμ.), *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards-Commentary*, 2012, 263-264.

⁶³ *Sanders*, *New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*, *Netherlands International Law Review*, Vol. 6 1959, 43.

⁶⁴ *Βερβενιώτης*, (1990), 141-142.

⁶⁵ *Born*, *International Commercial Arbitration*, 2014², 3428 επ. · *Gaillard*, *Enforcement of Awards Set Aside in the Country of Origin*, *ICSD Review*, Vol. 14 1999, 16-44.

αυτή αφορά αποκλειστικά το κώλυμα της περίπτωσης ε΄ της πρώτης παραγράφου. Ακόμα και οι θεωρητικοί που υποστηρίζουν την ύπαρξη της διακριτικής ευχέρειας θέτουν αυστηρά κριτήρια για την άσκηση αυτής. Σε κάθε περίπτωση η παραδοχή της διακριτικής ευχέρειας δεν οδηγεί άνευ ετέρου τινός στην αναγνώριση και εκτέλεση μίας ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης. Το άρθρο 31 της Συνθήκης της Βιέννης περί συνθηκών του 1969, αναφέρει ότι η συνθήκη πρέπει να ερμηνεύεται με καλή πίστη, σύμφωνα με τη συνήθη έννοια που δίνεται στους όρους που περιλαμβάνει αυτή στο σύνολό της και κάτω από το φως του αντικειμένου και του σκοπού της⁶⁶. Ο πλήρης αποκλεισμός, λοιπόν της εκτέλεσης της ακυρωθείσας απόφασης, δεν θα συμφωνούσε με τον πρωταρχικό σκοπό της ΣυμβΝΥ που είναι η κυκλοφορία των διαιτητικών αποφάσεων.

2. Άρθρο V παρ. 1 περ. α΄: Ανικανότητα των μερών και Ακυρότητα της συμφωνίας περί διαιτησίας

Δυνάμει αυτού του λόγου η αίτηση εκτέλεσης μπορεί να απορριφθεί αν ο εναγόμενος ισχυριστεί και αποδείξει ότι τα μέρη ήταν ανίκανα προς την διάπραξη της συμφωνίας περί διαιτησίας ή ότι η συμφωνία δεν είναι έγκυρη σύμφωνα με το δίκαιο στο οποίο τα μέρη την υπήγαγαν, και να λείπει σχετική ένδειξη, (επικουρικά) σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας στην οποία εκδόθηκε η διαιτητική απόφαση.

Ο όρος «ανικανότητα» στα πλαίσια του άρθρου αυτού ερμηνεύεται με την έλλειψη δικαιοπρακτικής ικανότητας. Παράδειγμα αποτελεί όταν το εφαρμοστέο δίκαιο απαγορεύει στο ένα μέρος, το οποίο μπορεί να είναι μία ελεγχόμενη από το κράτος εταιρεία, να συμβάλλεται με συμφωνία διαιτησίας που σχετίζεται με ορισμένες κατηγορίες πιθανών διαφορών, όπως π.χ. με τα εξοπλιστικά συμβόλαια του κράτους⁶⁷. Τα κράτη όμως, αλλά και οι εταιρείες που ανήκουν σε αυτά, δεν αποκλείονται από το πλαίσιο εφαρμογής της ΣυμβΝΥ για το λόγο αυτής τους της ιδιότητας. Στο άρθρο I της ΣυμβΝΥ όπου γίνεται λόγος για «πρόσωπα, είτε φυσικά είτε νομικά» περιλαμβάνει και νπδδ που συνάπτουν εμπορικές συμβάσεις με νπιδ. Το γεγονός ότι μπορεί να απαγορεύεται από τη νομοθεσία ορισμένης χώρας η συνομολόγηση συμφωνίας διαιτησίας από το δημόσιο ή από νπδδ αποτελεί ιδιαιτερότητα εξαιρετική και ξένη προς τις διεθνείς συναλλαγές. Για το λόγο αυτό το δικαστήριο εκτέλεσης απορρίπτει σχεδόν πάντα την ένσταση ετεροδικίας που προβάλουν τα κράτη, επικαλούμενα τη διάκριση

⁶⁶ Ρούκουνας, Διεθνές Δίκαιο (τ. 1), 2004³, 199.

⁶⁷ Βλ. Οδηγός του ICCA για την ερμηνεία της σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958, 2011, 97, διαθέσιμος σε www.arbitration-icca.org.

μεταξύ των πράξεων de jure gestionis και de jure imperii ή βασιζόμενα στην αρχή *pacta sunt servanda*⁶⁸.

Στην υπόθεση *Iptrade International S.A. v. Federal Republic of Nigeria*⁶⁹, η εναγόμενη Δημοκρατία της Νιγηρίας αρνήθηκε να συμμετάσχει στη διαιτητική διαιτησία που διεξήχθη στο Παρίσι υπό τους κανόνες του ICC και επιπλέον αρνήθηκε να συμμορφωθεί με την απόφαση που εκδόθηκε εις βάρος της επικαλούμενη το προνόμιο της ετεροδικίας. Ως αποτέλεσμα η *Iptrade International S.A.* αιτήθηκε στο περιφερειακό δικαστήριο της Columbia των Η.Π.Α. την αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης σύμφωνα με τη ΣυμβΝΥ. Το δικαστήριο έκανε δεκτή την αίτηση εκτέλεσης με το αιτιολογικό ότι «... στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν υφίσταται κανένας από τους λόγους απόρριψης του άρθρου V, ... , ενώ η συμφωνία της εναγόμενης να αποφαίνονται για όλες τις διαφορές που επρόκειτο να προκύψουν από τη σύμβαση σύμφωνα με το ελβετικό δίκαιο και με διαιτησία υπαγόμενη στους κανόνες του ICC θεμελιώνει παραίτηση από το προνόμιο της ετεροδικίας σύμφωνα με την Foreign Sovereign Immunities Act του 1976».

Η ΣυμβΝΥ δεν ορίζει πως καθορίζεται το εφαρμοστέο δίκαιο για την ανικανότητα ενός μέρους. Αυτό το δίκαιο πρέπει λοιπόν να καθορισθεί εφαρμόζοντας τους κανόνες σύγκρουσης των νόμων του δικαστηρίου όπου η αίτηση αναγνώρισης και εκτέλεσης έχει κατατεθεί.

Μία συμφωνία διαιτησίας που ανακύπτει από διεθνή εμπορική συναλλαγή πρέπει να είναι έγγραφη ώστε να είναι εκτελεστή. Ο όρος «έγγραφη συμφωνία» περιλαμβάνει μία διαιτητική ρήτρα που εμπεριέχεται σε μία σύμβαση ή μία συμφωνία διαιτησίας που έχει υπογραφεί από τα μέρη ή εμπεριέχεται σε ανταλλαγή γραμμάτων ή τηλεγραφημάτων. Πρέπει να ερμηνευθεί ότι η διάταξη καλύπτει και την ηλεκτρονική αλληλογραφία (emails). Παρά ταύτα βάσει μίας συντηρητικής προσέγγισης ο έγγραφος τύπος που προβλέπεται από τη ΣυμβΝΥ πληρείται εφόσον οι υπογραφές είναι ηλεκτρονικά αξιόπιστες (ψηφιακή υπογραφή) ή η αποτελεσματική ανταλλαγή μηνυμάτων μπορεί να αποδειχθεί με άλλα αξιόπιστα μέσα⁷⁰.

Στην πράξη ο όρος «έγγραφη συμφωνία» έχει προκαλέσει αρκετά προβλήματα τόσο στις χώρες του κοινού δικαίου (common law) όσο και στις χώρες του ηπειρωτικού

⁶⁸ Αναλυτικότερα για τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις συμβάσεις αυτών βλ. Πουλή, Εισαγωγή στο Δημόσιο Δίκαιο, 2007³, 266-271 · Τάχο, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 2008⁹, 754-760.

⁶⁹ *Iptrade International S.A. v. Federal Republic of Nigeria*, YB Commercial Arbitration Vol. IV 1979, 337-338.

⁷⁰ Η προσέγγιση αυτή έχει υιοθετηθεί από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο του Διεθνούς Εμπορίου στην αναθεώρηση του Πρότυπου νόμου UNCITRAL το 2006.

δικαίου γιατί τα δικαστήρια ερμηνεύουν την προϋπόθεση αυτή αυστηρά. Συχνό φαινόμενο αποτελεί η περίπτωση που ο πωλητής στέλνει στον αγοραστή μία επιβεβαίωση της σύμβασης πώλησης (π.χ. απόδειξη, φορτωτική, ναυλοσύμφωνο) στην οποία συμπεριλαμβάνεται η ρήτρα διαιτησίας αλλά ο αγοραστής δεν επιστρέφει ή δεν βεβαιώνει την απόδειξη παραλαβής εγγράφως. Σε αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει ούτε διαιτητική ρήτρα εμπριεχόμενη σύμβαση και υπογεγραμμένη από τα μέρη ούτε διαιτητική ρήτρα που να εμπριεχεται στη συναλλαγή. Συνεπώς, το Εφετείο της Φρανκφούρτης απέρριψε την εκτέλεση μίας απόφασης που εκδόθηκε στην Ολλανδία που βασίστηκε σε μία βεβαίωση της πώλησης η οποία δεν είχε επιστραφεί⁷¹. Παρομοίως, σε μία υπόθεση στην Ισπανία, το ισπανικό Ανώτατο Δικαστήριο υποστήριξε ότι δεν υπήρχε συμφωνία διαιτησίας μεταξύ των μερών, δεδομένου ότι κανένα από τα έγγραφα που παραδόθηκαν με την παραγγελία δεν υπογράφηκε από τον εναγόμενο⁷². Ακόμα, το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο της Ελβετίας επικύρωσε το πόρισμα του εφετείου, ότι δεν υπήρχε έγγραφη συμφωνία μεταξύ των μερών, καθώς το ναυλοσύμφωνο ήταν ανυπόγραφο και δεν υπήρχε καμία αναφορά σε ρήτρα διαιτησίας στα μηνύματα του εναγόμενου. Θεωρήθηκε δε αδιάφορο το γεγονός ότι ο εναγόμενος είχε εκτελέσει μερικώς το ναυλοσύμφωνο⁷³.

3. Άρθρο V παρ. 1 περ. β': Το δικαίωμα της εκατέρωθεν ακρόασης

Στην διεθνή εμπορική διαιτησία, οι διαιτητές έχουν τη διακριτική ευχέρεια για την ευρεία διεξαγωγή της διαιτητικής διαδικασίας. Σε κάθε περίπτωση, όμως, το δικαίωμα της εκατέρωθεν ακρόασης (γνωστό και ως *audi et alteram partem*⁷⁴) των μερών και της ισότιμης μεταχείρισής τους πρέπει να τηρείται απαραίτητως, καθώς αποτελεί θεμελιώδη δικονομική αρχή που διέπει κάθε διαδικασία παροχής έννομης προστασίας.

Το άρθρο V παρ. 1 περ. β' προβλέπει το λόγο απόρριψης για το ότι ο διάδικος εναντίον του οποίου ζητείται η αναγνώριση και η εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης δεν είχε ειδοποιηθεί δεόντως ή και καθόλου, έτσι ώστε να μπορέσει να υποστηρίξει την υπόθεσή του γιατί α) δεν του κοινοποιήθηκε εγκύτως ο διορισμός του διαιτητή ή η

⁷¹ Oberlandesgericht [Court of Appeal], Frankfurt am Main, 26 Ιουνίου 2006, *Manufacturer v. Buyer*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXII 2007, 351–357.

⁷² Tribunal Supremo [Supreme Court], 26 Μαΐου 1998, YB Commercial Arbitration Vol. XXVII 2002, 543-545.

⁷³ Bundesgericht [Federal Supreme Court], 31 Μαΐου 2002, *A Ltd. v. B A.G.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXVIII 2003, 835-841.

⁷⁴ *Van de Berg*, New York Convention of 1958: Refusals of Enforcement, ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 18/No 2 2007, 7.

έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας ή β) ήταν σε κάθε άλλη περίπτωση αδύνατο να υποστηρίξει την υπόθεσή του κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας. Πρέπει να επισημανθεί ότι τα δικαστήρια των συμβαλλόμενων στη ΣυμβΝΥ κρατών ερμηνεύουν τον λόγο αυτό αυστηρά ώστε να ενθαρρύνουν την αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων ακολουθώντας των πρωταρχικό σκοπό της σύμβασης.

Στην πράξη, οι ισχυρισμοί παραβίασης του δικαιώματος ακρόασης δεν έχουν ιδιαίτερη ανταπόκριση από τα εθνικά δικαστήρια τόσο στις χώρες του ηπειρωτικού όσο και του κοινού δικαίου. Δεν είναι σύνηθες να μην κοινοποιείται σε ένα διάδικο ο διορισμός του διαιτητή ή η έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας. Παρά ταύτα τα δικαστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών έχουν αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση βασιζόμενα στην παραβίαση του ως άνω δικαιώματος⁷⁵. Στην υπόθεση *Guang Dong Light Headgear Factory Co. Ltd v. ACI International Inc.*, το περιφερειακό δικαστήριο του Κάνσας αρνήθηκε να χορηγήσει την εκτέλεση της απόφασης αποδεχόμενο το επιχείρημα της εναγόμενης ότι δεν ειδοποιήθηκε για την ακρόαση από τους διαιτητές σε ικανοποιητικό χρονικό διάστημα πριν από την έναρξη της διαδικασίας⁷⁶. Στο πλαίσιο αυτό, η ΣυμβΝΥ δεν αναφέρεται σε χρονικά όρια ή προθεσμίες πριν από την έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας που να ορίζουν πότε έχουμε αρμόζουσα κοινοποίηση. Για το λόγο αυτό το δικαστήριο εφαρμόζει την διακριτική του ευχέρεια ώστε να καθορίσει την έλλειψη κοινοποίησης βασιζόμενο στην επιτρεπτική γλώσσα του άρθρου V.

Πρέπει σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι σε ερήμην ιδίως διαδικασίες είναι απαραίτητο να ελέγχεται σοβαρά η ύπαρξη έγκυρης κοινοποίησης. Δεν μπορεί να υπάρξει κοινοποίηση όταν ένας διάδικος έχει αλλάξει διεύθυνση χωρίς να ενημερώσει το άλλο μέρος ή όταν βρίσκεται σε κάποιο μέρος του κόσμου όπου τα φαξ και τα άλλα μέσα επικοινωνίας είναι δεν μπορούν να θεωρηθούν αξιόπιστα. Σε αυτή την περίπτωση οι διαιτητές αλλά και ο ενάγων πρέπει να πράξει ότι είναι λογικά δυνατό για να ενημερώσει τον εναγόμενο για τον ορισμό των διαιτητών και την έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας και να έχουν ανεξάρτητα αποδεικτικά στοιχεία που να επιβεβαιώνουν τις προσπάθειες αυτές. Συνεπώς, το Ανώτατο Δικαστήριο της Σουηδίας απέρριψε την αίτηση εκτέλεσης καθώς διέγινωσε ότι οι διαιτητές αγνόησαν

---

⁷⁵ Amro, (2014), 139.

⁷⁶ *Guang Dong Light Headgear Factory Co. Ltd v. ACI International Inc.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXI 2006, 1105-1124.

το γεγονός ότι οι επικοινωνίες που είχαν σταλεί στην προηγούμενη διεύθυνση του Σουηδού διαδίκου είχαν επιστραφεί ως μη παραδοθείσες⁷⁷.

Περαιτέρω, η πλασματική επίδοση (π.χ. επίδοση στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών) δεν επαρκεί και επομένως δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την εκκίνηση της σχετικής προθεσμίας ο χρόνος της επίδοσης αλλά μόνο ο χρόνος της πραγματικής παραλαβής⁷⁸.

Ιδιαίτερα σημαντική υπόθεση για το συγκεκριμένο λόγο απόρριψης αποτελεί η *Iran Aircraft Industries v. Avco Corp.*⁷⁹, στην οποία διεξήχθη μία συνεδρίαση πριν από την ακρόαση και ο επικεφαλής του διαιτητικού δικαστηρίου συμβούλευσε την Avco να μην «παραφορτώσει» το διαιτητικό δικαστήριο προσκομίζοντας όλα τα τιμολόγια και ενέκρινε την μέθοδο απόδειξης που πρότεινε η Avco, η οποία ήταν να προσκομίσει τα καθολικά των λογιστικών καταστάσεων από την εταιρεία ελέγχου. Πρέπει να σημειωθεί ότι στη συνεδρίαση αυτή δεν παρέστη ο συνήγορος της ιρανικής πλευράς ούτε ο Ιρανός διαιτητής.

Τελικά, η Avco προσκόμισε μία ένορκη βεβαίωση με την οποία βεβαίωνε ότι τα καθολικά των λογαριασμών συμφωνούσαν με τα πρωτότυπα τιμολόγια. Στην ακρόαση για την ουσία της υπόθεσης, ήταν και Ιρανός διαιτητής, ο πρόεδρος όμως του διαιτητικού δικαστηρίου ήταν διαφορετικός, καθώς ο προηγούμενος είχε αντικατασταθεί. Το αποτέλεσμα ήταν το διαιτητικό δικαστήριο να δηλώσει ότι «το δικαστήριο δεν μπορεί να κάνει δεκτούς τους ισχυρισμούς της Avco αποκλειστικά και μόνο βασιζόμενο σε μία ένορκη βεβαίωση και μία λίστα από τιμολόγια, ακόμα και αν η ύπαρξη τους βεβαιώνεται από μία ανεξάρτητη εταιρεία ελέγχου» και συνεπώς απέρριψε το αίτημα για ζημίες βασιζόμενο στο γεγονός ότι δεν υπήρχαν αρκετά αποδεικτικά στοιχεία. Το Εφετείο των Ηνωμένων Πολιτειών σημείωσε ότι «η Avco δεν ενημερώθηκε ότι το διαιτητικό δικαστήριο απαιτούσε τα πρωτότυπα τιμολόγια για να υποστηριχθούν οι ισχυρισμοί της» και απέρριψε την αίτηση αναγνώρισης και εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης.

Περαιτέρω, σε μία άλλη υπόθεση το Εφετείο της Νάπολης απέρριψε την αίτηση εκτέλεσης μιας διαιτητικής απόφασης που εκδόθηκε στην Αυστρία για τον λόγο ότι η κοινοποίηση που έγινε στον Ιταλό εναγόμενο ένα μήνα πριν για να παρασταθεί στην

---

⁷⁷ Högsta Domstolen, 16 Απριλίου 2010, *Lenmorniproekt OAO v. Arne Larsson & Partner Leasing Aktiebolag*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXV 2010, 456-457.

⁷⁸ ΑΠ 281/1984, ΝοΒ 1985, 282 επ..

⁷⁹ US Court of Appeals, Second Circuit (Εφετείο της Δεύτερης Περιφέρειας), 24 Νοεμβρίου 1992, *Iran Aircraft Industries and Iran Helicopter Support and Renewal Company v. Avco Corporation*, Y.B. Commercial Arbitration Vol. XVIII 1993, 596-605.

ακρόαση στην Βιέννη ήταν ανεπαρκής γιατί κατά την διάρκεια αυτή η περιοχή του εναγόμενου είχε πληγεί από έναν μεγάλης κλίμακας σεισμό⁸⁰.

Ακόμα, αγγλικό δικαστήριο έχει δεχτεί ότι η σοβαρή ασθένεια ενός εκ των διαδίκων αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για το μέρος αυτό να συμμετάσχει στη διαδικασία και να προβάλλει τα επιχειρήματα και την άμυνά του⁸¹.

Η αρχή της ακρόασης παραβιάζεται όταν παρέχεται μεν στο διάδικο πλήρης ευχέρεια να διατυπώσει τους ισχυρισμούς του, δεν του γνωστοποιούνται όμως οι ισχυρισμοί του αντιδίκου του. Παράλληλα, η απαγόρευση σχολιασμού έκθεσης πραγματογνώμονα, ο οποίος έχει διοριστεί από το διαιτητικό δικαστήριο αποτελεί ακόμα ένα λόγο απόρριψης της αίτησης για αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης⁸², ενώ έχουμε επίσης παραβίαση στην περίπτωση πολυμερών διαιτητικών δικαστηρίων όπου ανατίθεται σε ένα μόνον μέλος του δικαστηρίου να ακροασθεί το διάδικο.

Γίνεται σαφές ότι στις ως άνω περιπτώσεις η απόρριψη της εκτέλεσης θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί αν το διαιτητικό δικαστήριο ή ο οργανωτικός οργανισμός της διαιτησίας είχε επιδείξει περισσότερη προσοχή στη δικονομική διεξαγωγή των υποθέσεων.

Σε κάθε περίπτωση υπάρχει πληθώρα ενστάσεων οι οποίες δεν έχουν γίνει δεκτές από τα δικαστήρια όπως είναι: η άρνηση χορήγησης αναβολής και απόρριψης του αιτήματος διεξαγωγής μίας πρόσθετης διαδικασίας προσκόμισης εγγράφων, η άρνηση χορήγησης αναβολής και προσωρινής αναστολής της διαδικασίας λόγω διαδικασιών πτώχευσης, η μη παράσταση κατά την ακρόαση διαδίκων οι οποίοι φοβήθηκαν ότι θα συλληφθούν στο κράτος που θα ελάμβανε χώρα η διαιτησία, ή όταν εκπρόσωπος της εταιρείας δεν μπόρεσε να παραστεί στην ακρόαση γιατί δεν έλαβε θεώρηση εισόδου στη χώρα⁸³. Επιπλέον, έχει κριθεί ότι η αρχή της ακρόασης δεν παραβιάζεται όταν έχει με τη συμφωνία ανατεθεί στους διαιτητές και η εκπροσώπηση

---

⁸⁰ Corte di Appello, Naples (Salerno Section), 18 Μαΐου 1982, *Bauer & Grossmann OHG v. Frateli Cerrone Alfredo e Raffaele*, YB Commercial Arbitration Vol. X 1985, 461-462.

⁸¹ Court of Appeal (Civil Division), 21 Φεβρουαρίου 2006 και 8 Μαρτίου 2006, *Ajay Kanoria, et al. v. Tony Francis Guinness*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXI 2006, 943-954.

⁸² Supreme Court of Hong Kong, High Court, 15 Ιανουαρίου 1993, *Paklito Investment Ltd. Klockner v. East Asia Ltd.*, YB Commercial Arbitration Vol. XIX 1994, 664-674.

⁸³ Βλ. Οδηγός του ICCA για την ερμηνεία της σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958, 2011, 107, διαθέσιμος σε www.arbitration-icca.org.

των διαδίκων, οπότε κατόπιν τούτου οι διάδικοι δεν παρίστανται και ούτε εκπροσωπούνται κατά τη διενέργεια της διαιτητικής διαδικασίας⁸⁴.

Το διαδικαστικό ελάττωμα που προκαλείται από τη μη τήρηση της αρχής της ακρόασης θεραπεύεται με την ανεπιφύλακτη συμμετοχή και ουσιαστική σύμπραξη στη διαιτητική διαδικασία του διαδίκου που δικαιούται να προτείνει το ελάττωμα αυτό.

4. Άρθρο V παρ. 1 περ. γ': Υπέρβαση Εξουσίας των Διαιτητών

Δυναμει του λόγου αυτού η εκτέλεση μπορεί να απορριφθεί εάν ο εναγόμενος ισχυριστεί και αποδείξει ότι οι διαιτητές υπερβαίνουν τα όρια της εξουσίας τους αποφασίζοντας για ζητήματα που δεν προβλέπονται από τη συμφωνία διαιτησίας ή ξεπερνούν τα όρια των θεμάτων που υποβλήθηκαν σε διαιτησία από τους διαδίκους. Και στις δύο περιπτώσεις το δικαστήριο υπερβαίνει τη δικαιοδοσία του. Η υπέρβαση εξουσίας ερευνάται αποκλειστικά με βάση την κατ' αντικείμενο έκταση ισχύος της διαιτητικής συμφωνίας ή κατά το αίτημα της προσφυγής. Συνεπώς, για την εφαρμογή της παρ. 1γ' του άρθρου V της ΣυμβΝΥ δεν ενδιαφέρει αν υπήρχε ή αν ήταν έγκυρη η συμφωνία διαιτησίας μεταξύ των μερών. Επίσης, δεν ενδιαφέρει αν το διαιτητικό δικαστήριο συγκροτήθηκε κατά παράβαση της συμφωνίας διαιτησίας ή αν η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν σύμφωνη με τη συμφωνία των μερών ή με το δίκαιο της χώρας όπου διενεργήθηκε η διαιτησία, καθώς αυτά ελέγχονται από την παρ. 1α' και 1δ' αντιστοίχως⁸⁵.

Σχετικά με αυτό το λόγο απόρριψης πάντως, τα δικαστήρια δύνανται να χορηγήσουν μερική εκτέλεση της απόφασης για τις αποφάσεις που αφορούν ζητήματα που υπάγονται στα πλαίσια της διαιτητικής συμφωνίας ή εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του διαιτητικού δικαστηρίου, διευκρινίζοντας ότι το μέρος που εμπίπτει στην αρμοδιότητα των διαιτητών μπορεί να διαχωριστεί. Παρά ταύτα, η μερική εκτέλεση σπανίως έχει χορηγηθεί από τα εθνικά δικαστήρια, τόσο στις χώρες του κοινού όσο και του ηπειρωτικού δικαίου. Τα δικαστήρια τείνουν να ερμηνεύουν και αυτόν τον λόγο στενά ώστε να προωθούν τον σκοπό της ΣυμβΝΥ, που δεν είναι άλλος από την κυκλοφορία των διαιτητικών αποφάσεων. Τα δικαστήρια επιθεωρούν μόνο τις οικονομικές πτυχές της απόφασης δίχως να εξετάζουν την ουσία της διαφοράς.

⁸⁴ Βλ. ΟΛΑΠ 1572/1981, ΝοΒ 1982, 1053.

⁸⁵ Βερβενιώτης, (1990), 183.

Στην υπόθεση *Parsons & Whittemore Overseas Co. Inc. v. Société Générale de l' Industrie du Papier, Bank of America*⁸⁶, το Εφετείο των Ηνωμένων Πολιτειών διατήρησε την διαιτητική απόφαση παρά την άμυνα του εναγόμενου ότι οι διαιτητές είχαν υπερβεί την εξουσία τους επειδή δεν έλαβαν υπόψιν τους τη διαιτητική συμφωνία και επιδίκασαν επιγενόμενες ζημίες κατά του εναγόμενου. Στην πιο πρόσφατη απόφαση *Deiulemar Compagnia de Navigazione, S.p. A. v. 1) Transocean Coal Company Inc., 2) Anker Trading S.A.*⁸⁷, το περιφερειακό δικαστήριο της νότιας περιφέρειας της Νέας Υόρκης, απέρριψε μεταξύ άλλων το επιχείρημα του εναγόμενου ότι η πλειοψηφία των διαιτητών ενέργησαν καθ' υπέρβαση των εξουσιών τους επειδή απέκλεισαν από την επιτροπή των διαβουλεύσεων τον διαιτητή που είχε καθοριστεί από τον εναγόμενο. Επίσης, το δικαστήριο σημείωσε ότι ο εναγόμενος δεν ισχυρίστηκε ότι η πλειοψηφία των διαιτητών υπερέβηκε των εξουσιών της με το να αποφανθεί επί ζητημάτων που δεν είχαν τεθεί από τα μέρη. Το δικαστήριο τελικώς χορήγησε την εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης υπέρ του ενάγοντος.

Παρά ταύτα υπάρχουν και δύο αποφάσεις όπου η εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης απορρίφθηκε για το λόγο της υπέρβασης εξουσίας των διαιτητών. Η πρώτη υπόθεση εκδόθηκε από τα δικαστήρια του Χονγκ Κονγκ⁸⁸. Η διαιτητική ρήτρα προέβλεπε ότι «όλες οι διαφορές που θα προκύψουν και θα αφορούν την ποιότητα ή την κατάσταση του καουτσούκ ή άλλες διαφορές προκύπτουσες υπό τους συγκεκριμένους κανόνες του συμβολαίου θα διευθετούνται με διαιτητική διαδικασία». Οι διαιτητές επιδίκασαν μία απαίτηση για μη καταβολή που οφειλόταν στην αποτυχία ανοίγματος μίας ενέγγυας πίστωσης που αποτελούσε προϋπόθεση της σύμβασης. Ο αντιπρόθετος στην εκτέλεση διάδικος ισχυρίστηκε ότι η διαιτητική ρήτρα εφαρμοζόταν αποκλειστικά και μόνο για διαφορές που σχετίζονταν με την ποιότητα, το μέγεθος και το βάρος και δεν κάλυπτε τις ενέγγυες πιστώσεις. Το δικαστήριο πρώτου βαθμού του Χονγκ Κονγκ χορήγησε την εκτέλεση. Παρά ταύτα η άποψη του Εφετείου ήταν ότι η διαιτητική ρήτρα δεν ήταν τόσο ευρεία ώστε να περιλαμβάνει τα αμφισβητούμενα ζητήματα. Το δικαστήριο έκρινε ότι «οι κανονισμοί της σύμβασης» κάλυπταν συγκεκριμένους όρους αλλά δεν περιλάμβαναν τις ενέγγυες πιστώσεις, λέγοντας ότι «το δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία να αγνοεί τις συγκεκριμένες λέξεις (ενν. δλδ «ή

⁸⁶ U.S. Court of Appeals (Second Circuit), *Parsons & Whittemore Overseas Co. Inc. v. Société Générale de l' Industrie du Papier, Bank of America*, YB Commercial Arbitration Vol. I 1976, 205.

⁸⁷ U.S. District Court, *Deiulemar Compagnia de Navigazione, S.p. A. v. 1) Transocean Coal Company Inc., 2) Anker Trading S.A.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXX 2005, 991-1005.

⁸⁸ High Court, 28 Νοεμβρίου 1990, και Court of Appeal, 18 Ιανουαρίου 1991, *Tiong Huat Rubber Factory (SDN) BHD v. Wah-Chang International Company Limited and Wah-Chang International Corporation Limited*, Y.B. Commercial Arbitration Vol. XVII 1992, 516-524.

άλλες διαφορές προκύπτουσες υπό τους συγκεκριμένους κανόνες του συμβολαίου θα διευθετούνται με διαιτητική διαδικασία»). Επιπλέον, δεν έχει τη δικαιοδοσία να συντάσσει νέες διαιτητικές ρήτρες για τα μέρη οι οποίες θα καθιστούσαν πιο αποτελεσματικό από επιχειρηματικής σκοπιάς να εντάσσονται όλες οι διαφορές στο ίδιο διαιτητικό δικαστήριο.

Η δεύτερη απόφαση αφορούσε χορήγηση μερικής εκτέλεσης. Δυνάμει μίας αίτησης για εκτέλεση μίας απόφασης που εκδόθηκε στη Συρία, βασιζόμενη σε μία διαιτητική ρήτρα που προέβλεπε διαιτησία στη Συρία για τις «μη-τεχνικές» διαφορές και διαιτησία υπό τους κανόνες του ICC για τα «τεχνικά» ζητήματα, ένα δικαστήριο στην Ιταλία εφάρμοσε το ακόλουθο μέτρο: δεδομένου του γεγονότος ότι οι Σύριοι διαιτητές είχαν αποφανθεί τόσο για «τεχνικά» όσο και για «μη-τεχνικά» ζητήματα, μόνο οι αποφάσεις τους για τα μη-τεχνικά ζητήματα μπορούσαν να εκτελεστούν, το δικαστήριο έκρινε ότι ανάλογα με την ημερομηνία της κάθε διαφοράς αυτή αποτελούσε «μη-τεχνική» ή «τεχνική»⁸⁹.

Και οι δύο αποφάσεις καταδεικνύουν ότι ο κατάλληλος σχεδιασμός και η σωστή σύνταξη μίας διαιτητικής ρήτρας βοηθά στην αποφυγή της απόρριψης του αιτήματος για εκτέλεση.

5. Άρθρο V παρ. 1 περ. δ': Παρατυπίες στην διαδικασία συγκρότησης του διαιτητικού δικαστηρίου ή στην διαιτητική διαδικασία

Το δικαστήριο στην περίπτωση αυτή δύναται να μην χορηγήσει την εκτέλεση αν προκύψει ότι υπήρξαν παρατυπίες στη διαδικασία συγκρότησης του διαιτητικού δικαστηρίου ή παρατυπίες στη διαιτητική διαδικασία.

Στην έννοια «συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου» περιλαμβάνεται ό,τι σχετίζεται με τη διαδικασία ορισμού των διαιτητών και στις ιδιότητες των προσώπων που επιλέγονται, ενώ υπό την έννοια «διαιτητική διαδικασία» νοείται κάθε διαδικαστική πράξη, που διενεργείται στο χρονικό πλαίσιο από την κίνηση της διαιτητικής δίκης

⁸⁹ Corte di Appello [Court of Appeal], Trento, 14 Ιανουαρίου 1981, *General Organization of Commerce and Industrialisation of Cereals of the Arab Republic of Syria v. SpA Simer (Società delle Industrie Meccaniche di Rovereto)*, Y.B. Commercial Arbitration Vol. VIII 1983, 386-388.

(ορισμός διαιτητή και άσκηση προσφυγής) μέχρι το πέρας της διαδικαστικής πράξης που απαιτεί τη σύμπραξη των διαδίκων και του διαιτητικού δικαστηρίου⁹⁰.

Σύμφωνα με το λεκτικό του κειμένου, πρώτα το δικαστήριο εξετάζει τη συμφωνία των μερών σε σχέση με τη συγκρότηση του δικαστηρίου και τη διαιτητική διαδικασία και μόνο στην περίπτωση που δεν έχει οριστεί κάτι σχετικό στη συμφωνία για τα θέματα αυτά λαμβάνεται υπόψιν το εφαρμοστέο δίκαιο του κράτους όπου έλαβε χώρα η διαιτησία. Προκύπτει και εδώ ότι προτεραιότητα έχει η βούληση των μερών, ενώ κάθε άλλη ρύθμιση προϋποθέτει την έλλειψη συμβατικής πρόβλεψης και καθιερώνεται επικουρικά⁹¹.

Στις υποθέσεις όπου το ένα μέρος αρνείται να διορίσει ένα διαιτητή και ο τελευταίος διορίζεται σε αυτήν την περίπτωση από το δικαστήριο, ή που έχουν εξαιρεθεί και αντικατασταθεί οι διαιτητές δυνάμει των εφαρμοστέων κανόνων που έχουν επιλεγεί από τα μέρη και σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο, δεν μπορεί να εφαρμοστεί με επιτυχία ο λόγος αυτός απόρριψης.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι βάσει του προκατόχου της ΣυμβΝΥ, της Σύμβασης της Γενεύης του 1927, η αναγνώριση και η εκτέλεση μπορούσε να απορριφθεί όταν η συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου ή η διαιτητική διαδικασία δεν συμφωνούσαν τόσο με τη συμφωνία των μερών όσο και με το εφαρμοστέο δίκαιο της χώρας όπου ελάμβανε χώρα η διαιτησία.

Σε κάθε περίπτωση όμως ο εναγόμενος πρέπει να αποδείξει ότι πράγματι στερήθηκε των δικαιωμάτων του ή αν είχε στην πραγματικότητα μία δίκαιη διαιτητική διαδικασία με μία μικρή δικονομική παρέκκλιση. Στην περίπτωση της ελάχιστης δικονομικής παρέμβασης το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει υπέρ της εκτέλεσης εφόσον η παραβίαση είναι *de minimis* (συγκριτικά ασήμαντη)⁹². Περαιτέρω, η ΣυμβΝΥ δεν αποσκοπεί στο να παρέχει στον ηττημένο διάδικο το δικαίωμα έφεσης κατά των διαδικαστικών αποφάσεων του διαιτητικού δικαστηρίου.

Στην πρακτική έχουν υπάρξει κάποιες μεμονωμένες, θα λέγαμε, δικαστικές αποφάσεις, στις οποίες απορρίφθηκε η εκτέλεση βάσει της παρ. 1 περ. δ΄.

---

⁹⁰ Η διάσκεψη αποτελεί εσωτερική υπόθεση των μελών του διαιτητικού δικαστηρίου και δεν περιλαμβάνεται στη διαδικασία, όπως άλλωστε και κατά μείζονα λόγο δεν ανάγεται στη διαδικασία η διατύπωση, η υπογραφή και γενικά η τελείωση της διαιτητικής απόφασης.

⁹¹ Βλ. *Κεραμέα*, Εκτέλεση στην Ελλάδα αγγλικών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων, Γνμδ. ΕλλΔνη 1985, 387.

⁹² Βλ. Supreme Court of Hong Kong, High Court, 13 Ιουλίου 1994, *China Nanhai Oil Joint Service Corporation Shenzhen Branch v. Gee Tai Holdings Co. Ltd.*, YB Commercial Arbitration Vol. XX 1995, 671-680.

Το 1978, το Εφετείο της Φλωρεντίας⁹³ αποφάσισε ότι το διαιτητικό δικαστήριο με δύο διαιτητές και έδρα το Λονδίνο ήταν ενάντια στη συμφωνία διαιτησίας των μερών, παρόλο που η συγκρότηση ήταν σύμφωνη με την Arbitration Act του 1950. Η διαιτητική ρήτρα προέβλεπε τον διορισμό τριών διαιτητών. Παρά ταύτα οι δύο διαιτητές που διορίστηκαν, απέφυγαν να διορίσουν και τρίτο διαιτητή καθώς συμφωνούσαν ως προς το αποτέλεσμα της υπόθεσης, ενώ παράλληλα ο αγγλικός νόμος τους έδινε το δικαίωμα αυτό. Το δικαστήριο, λοιπόν, αποφάσισε ότι παρά το επιτρεπτό του αγγλικού νόμου, η συμφωνία των μερών υπερτερεί του εφαρμοστέου δικαίου του τόπου της διαιτησίας.

Η δεύτερη υπόθεση παρέχει μία επιπλέον υπενθύμιση της σημασίας που έχει ο προσεκτικός σχεδιασμός της διαιτητικής ρήτρας. Το Εφετείο των Η.Π.Α.⁹⁴ απέρριψε την αναγνώριση και εκτέλεση μίας διαιτητικής απόφασης για το λόγο ότι παραβιάστηκε η συμφωνία των μερών σχετικά με τη συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου, καθώς η υποδεικνυόμενη από τη συμφωνία διαδικασία δεν ακολουθήθηκε. Στη διαιτητική ρήτρα προβλεπόταν ότι ο τρίτος διαιτητής θα διοριζόταν από το Εμπορικό Δικαστήριο του Λουξεμβούργου μόνο στην περίπτωση που οι δύο διαιτητές αδυνατούσαν να συμφωνήσουν ως προς τον τρίτο διαιτητή. Αντίθετα, αντί να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος στους διαιτητές να διορίσουν τον τρίτο διαιτητή, όπως προβλεπόταν από τη συγκεκριμένη συμφωνία, ύστερα από αίτηση του ενός διαδίκου το δικαστήριο όρισε τον τρίτο διαιτητή.

Η τρίτη υπόθεση κρίθηκε από το ελβετικό εφετείο της Βασιλείας, το οποίο δεν έκανε δεκτό το αίτημα για αναγνώριση και εκτέλεση μίας διαιτητικής απόφασης που εκδόθηκε στη Γερμανία, κρίνοντας ότι η διαιτητική διαδικασία δεν ήταν σύμφωνη με τη συμφωνία των μερών. Η συμφωνία διαιτησίας προέβλεπε μία ενιαία διαιτητική διαδικασία για όλες τις διαφορές. Παρά ταύτα, έλαβαν χώρα δύο στάδια, πρώτα η διαιτησία για τις ιδιότητες του προϊόντος και μετέπειτα η κανονική διαιτησία με μία ομάδα τριών διαιτητών⁹⁵.

Περαιτέρω, το Εφετείο της Τουρκίας απέρριψε το αίτημα αναγνώρισης και εκτέλεσης μίας απόφασης που εκδόθηκε στην Ελβετία για το λόγο ότι το δικονομικό

---

⁹³ Βλ. Corte di Appello, Florence, 13 Απριλίου 1978, *Rederi Aktiebolaget Sally v. srl Termarea*, YB Commercial Arbitration Vol. IV 1979, 294-296.

⁹⁴ United States Court of Appeals, Second Circuit, 31 Μαρτίου 2005, *Encyclopaedia Universalis S.A. v. Encyclopaedia Britannica, Inc.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXX 2005, 1136-1143.

⁹⁵ Appellationsgericht, Basel-Stadt, 6 Σεπτεμβρίου 1968, *Corporation X AG, buyer v. Firm Y, seller*, YB Commercial Arbitration Vol. I 1976, 200.

δίκαιο που είχε συμφωνηθεί από τα μέρη δεν εφαρμόστηκε⁹⁶. Στην συγκεκριμένη βέβαια υπόθεση πρέπει να σημειωθεί ότι η ρήτρα διαιτησίας δεν ήταν σαφώς διατυπωμένη καθώς όριζε ότι «θα εφαρμοζόταν το τουρκικό δίκαιο», δίχως να διευκρινίζεται αν αυτό θα εφαρμοζόταν στην ουσία της υπόθεσης ή στο δικονομικό κομμάτι. Το διαιτητικό δικαστήριο δεν εφάρμοσε το τουρκικό δικονομικό δίκαιο, γεγονός που αποτέλεσε και τον ισχυρισμό της τουρκικής πλευράς. Το πρόβλημα θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί εάν η διαιτητική ρήτρα ήταν σαφέστερα διατυπωμένη.

Το Ανώτατο Δικαστήριο της Ιταλίας εκτέλεσε μεν μία διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε στην Στοκχόλμη αλλά απέρριψε την εκτέλεση μίας απόφασης που εκδόθηκε στο Πεκίνο και αφορούσε την ίδια διαφορά. Το δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση που εκδόθηκε στο Πεκίνο ήταν ενάντια στη συμφωνία των μερών, η οποία προέβλεπε μία διαδικασία διαιτησίας είτε στη Στοκχόλμη είτε στο Πεκίνο, ανάλογα ποιο μέρος θα ξεκινούσε πρώτο τη διαιτητική διαδικασία⁹⁷.

6. Άρθρο V παρ. 1 περ. ε΄: Η διαιτητική απόφαση δεν είναι δεσμευτική ή έχει ακυρωθεί ή τελεί υπό αναστολή

Το άρθρο V παρ. 1 περ. ε΄ προβλέπει την απόρριψη της αίτησης αναγνώρισης και εκτέλεσης μίας διαιτητικής απόφασης αν ο εναγόμενος αποδείξει ότι η διαιτητική απόφαση είτε δεν έχει γίνει ακόμα δεσμευτική για τα μέρη, είτε έχει ακυρωθεί ή ανασταλεί από την αρμόδια αρχή της χώρας στην οποία ή σύμφωνα με το δίκαιο της οποίας, η διαιτητική απόφαση εκδόθηκε. Από τη διατύπωση του άρθρου προκύπτει ότι το άρθρο περιλαμβάνει αρνητικές προϋποθέσεις αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Η έννοια της «δεσμευτικής» (binding) διαιτητικής απόφασης σημαίνει ότι η απόφαση δεν επιδέχεται καμία διαιτητική ή δικαστική επανεξέταση στο κράτος έκδοσής της. Ο όρος αυτός προτιμήθηκε από τους συντάκτες της ΣυμβΝΥ συγκριτικά με τον όρο «τελική» (final), που χρησιμοποιούνταν στη Σύμβαση της Γενεύης του 1927 και είχε ως αποτέλεσμα την ανάγκη της «διπλής εκτελεστότητας» (double exequatur), δηλαδή την αναγνώριση της απόφασης στο κράτος έκδοσης και την άδεια εκτέλεσης από το κράτος στο οποίο αναζητούσε ο διάδικος την εκτέλεση. Παρά ταύτα, οι συντάκτες της ΣυμβΝΥ θεώρησαν το σύστημα αυτό ιδιαίτερα περίπλοκο και για το

⁹⁶ Court of Appeals, 15th Legal Division, 1 Φεβρουαρίου 1996, *Osuuskunta METEX Andelslag V.S. v. Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü General Directorate*, YB Commercial Arbitration Vol. XXII 1997, 807-814.

⁹⁷ Corte di Cassazione, 7 Φεβρουαρίου 2001, *Tema Frugoli SpA, in liquidation v. Hubei Space Quarry Industry Co. Ltd.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXII 2007, 390-396.

λόγο αυτό το κατήργησαν αντικαθιστώντας τον όρο τελική με τον όρο δεσμευτική. Το γεγονός ότι δεν χρειάζεται διπλή αίτηση εκτέλεσης έχει αναγνωριστεί παγκοσμίως από τα δικαστήρια και τους σχολιαστές του τομέα της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας.

Τα δικαστήρια όμως διαφέρουν σχετικά με το αν θα θεωρηθεί η δικαστική απόφαση δεσμευτική βάσει του εφαρμοστέου στην απόφαση δικαίου ή ανεξάρτητα από αυτό. Κάποια δικαστήρια ερευνούν το εφαρμοστέο δίκαιο για να διαπιστώσουν αν η απόφαση είναι δεσμευτική⁹⁸, ενώ άλλα ερμηνεύουν τον όρο ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δίκαιο, με την έννοια ότι η απόφαση δεν μπορεί πλέον να προσβληθεί στην ουσία της με περαιτέρω διαδικασίες (τακτικά ένδικα μέσα) ενώπιον άλλου διαιτητικού ή πολιτειακού δικαστηρίου⁹⁹.

Η ακύρωση της διαιτητικής απόφασης¹⁰⁰ δύναται να εμποδίσει την εκτέλεση της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης γιατί αναιρεί οριστικά τη δεσμευτικότητά της. Δικαιοδοσία να ακυρώσουν μία διαιτητική απόφαση έχουν αποκλειστικά τα δικαστήρια της χώρας που εκδόθηκε η απόφαση ή του τόπου της έδρας του διαιτητικού δικαστηρίου¹⁰¹. Το δικαστήριο της ακύρωσης κατέχει την «επιβλέπουσα» ή «πρωταρχική» ή «αποκλειστική» αρμοδιότητα επί της διαιτητικής απόφασης, ενώ το δικαστήριο της εκτέλεσης την «εκτελεστική» ή «δευτερεύουσα». Σε πολλές χώρες για να γίνει δεκτός αυτός ο λόγος ακύρωσης πρέπει η απόφαση να είναι τελεσίδικη από το δικαστήριο της πρωταρχικής αρμοδιότητας. Η περίπτωση που η αγωγή ακύρωσης ή η αίτηση αναστολής έχει ήδη κατατεθεί καλύπτεται από το άρθρο VI, το οποίο προβλέπει ότι το δικαστήριο που εξετάζει την αίτηση εκτέλεσης μπορεί να αναβάλει την απόφαση για την εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης εάν το κρίνει ορθό.

Περαιτέρω, δύναται να απορριφθεί η εκτέλεση στην περίπτωση που η απόφαση τελεί υπό καθεστώς αναστολής. Η αναστολή δεν προϋποθέτει διαιτητική απόφαση με καταψηφιστικό διατακτικό. Ακόμα και αποφάσεις, αναγνωριστικού ή διαπλαστικού χαρακτήρα υπόκεινται σε αναστολή. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι ως αναστολή με την έννοια του άρθρου V παρ. 1 περ. ε' δεν θεωρείται η αναστολή εκτέλεσης που έχει ζητηθεί σε άλλη χώρα, στο έδαφος της της οποίας κινήθηκε προγενέστερα η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης.

⁹⁸ Βλ. Tribunal de Première Instance [Court of First Instance], Geneva, 13 Μαρτίου 1986, *Maritime International Nominees Establishment (mine) v. Republic of Guinea*, YB Commercial Arbitration Vol. XII 1987, 514-522.

⁹⁹ *Van de Berg*, New York Convention of 1958: Refusals of Enforcement, ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 18/No 2 2007, 15.

¹⁰⁰ Ανάλογα με τη χώρα η διαδικασία αυτή ονομάζεται «annulment» ή «vacatur».

¹⁰¹ Βλ. ΟΛΑΠ 11/2009, ΤΝΠ Ισοκράτης.

III. ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΩΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ (ΑΡΘΡΟ V§2)

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου V παρ. 2 της ΣυμβΝΥ η αναγνώριση και η εκτέλεση διαιτητικής απόφασης μπορεί επίσης να απορριφθεί αν το αρμόδιο δικαστήριο της χώρας, στην οποία ζητείται η αναγνώριση και εκτέλεση, διαπιστώνει ότι κατά το δίκαιο της εν λόγω χώρας το αντικείμενο της διαφοράς δεν είναι επιδεκτικό υπαγωγής στη διαιτησία ή ότι η αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης θα ήταν αντίθετη προς την δημόσια τάξη της εν λόγω χώρας. Οι δύο λόγοι της παρ. 2 εξετάζονται κατά το ίδιο δίκαιο, δηλαδή κατά το δίκαιο της χώρας στο έδαφος της οποίας επιδιώκεται η αναγνώριση και η εκτέλεση¹⁰². Οι λόγοι αυτοί αποσκοπούν στην προστασία του δημοσίου συμφέροντος¹⁰³ με το να αποκλείουν την αναγνώριση ή την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, οι οποίες είναι αντίθετες σε θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης της χώρας του δικάζοντος δικαστή. Για το λόγο αυτό εξετάζονται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, το οποίο δεν επηρεάζεται στην κρίση του ούτε και από τυχόν αντίθετη κοινή δικονομική συμπεριφορά των διαδίκων. Εισάγεται, λοιπόν, μία νόμιμη εξαίρεση από το σύστημα συζήτησης και διάθεσης¹⁰⁴.

1. Διάκριση μεταξύ ημεδαπής και διεθνούς δημόσιας τάξης

Η δημόσια τάξη στην κλασική λειτουργία της είναι ο μηχανισμός που ενεργοποιούμενος συνιστά το ύστατο εμπόδιο, το οποίο μπορεί να χρειασθεί να υπερβεί η διαιτητική απόφαση για να παραμείνει ή να εισέλθει σε ορισμένη έννομη τάξη¹⁰⁵. Η έννοια της δημόσιας τάξης εμφανίζεται πλέον ιδιαίτερα σαφής σε δύο ευδιάκριτες μορφές, την εσωτερική και τη διεθνή δημόσια τάξη.

Η εσωτερική δημόσια τάξη περιλαμβάνει τους κανόνες αναγκαστικού δικαίου (*ius cogens*) της συγκεκριμένης έννομης τάξης. Η εσωτερική δημόσια τάξη στην Ελλάδα αποτυπώνεται με το άρθρο 3 ΑΚ, το οποίο προβλέπει ότι «η ιδιωτική βούληση δεν μπορεί να αποκλείσει την εφαρμογή κανόνων δημόσιας τάξης». Στη διεθνή εκδοχή της, ομόφωνα γίνεται δεκτό ότι ως δημόσια τάξη νοούνται οι κανόνες που περιέχουν

¹⁰² Εν αντιθέσει με την παρ. 1 του άρθρου V κατά την οποία, όπως ήδη σημειώθηκε, το εφαρμοστέο δίκαιο διαφέρει και είναι το δίκαιο που έχουν επιλέξει τα μέρη ή του τόπου έκδοσης της απόφασης ή τη διαδικασία διεξαγωγής ή ακόμα και το δίκαιο της ιθαγένειας ή της έδρας των μερών όταν πρόκειται να κριθεί η ικανότητά τους για συνομολόγηση της συμφωνίας της διαιτησίας.

¹⁰³ Εν αντιθέσει με τους λόγους της παρ. 1 οι οποίοι αποσκοπούν κυρίως στην εξυπηρέτηση του ιδιωτικού συμφέροντος και γι' αυτό το λόγο ο εναγόμενος βαρύνεται με την επίκληση και απόδειξή τους.

¹⁰⁴ Βλ. ΟΛΑΠ 8/1993, ΕλλΔνη 1994, 1241, ΟΛΑΠ 22/2005, ΕλλΔνη 2005, 715, ΟΛΑΠ 38/2005 ΕλλΔνη, 1047, ΟΛΑΠ 11/2003, ΧρΙΔ 2003, 512.

¹⁰⁵ *Μαντάκου*, Η κατάρτιση της συμφωνίας διαιτησίας στη διεθνή συναλλαγή, 1998, 98.

τις θεμελιώδεις δικαιοτικές, ηθικές, κοινωνικές και οικονομικές αξίες και αντιλήψεις που αποτελούν τα θεμέλιά της, όπως οι κατοχυρωμένες στο Σύνταγμα αξίες, τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι ατομικές ελευθερίες, η αρχή της ισότητας, οι βασικές περί ηθικής αντιλήψεις κ.λπ.¹⁰⁶. Οι κανόνες της διεθνούς δημόσιας τάξης είναι τόσο θεμελιώδους σημασίας, ώστε συνήθως έχουν και διεθνή αναγνώριση, τουλάχιστον στις προηγμένες έννομες τάξεις¹⁰⁷.

Στην ΣυμβΝΥ η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης που περιέχεται στο άρθρο V παρ. 2 περ. β' ταυτίζεται με την έννοια της διεθνούς δημόσιας τάξεως. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι κανόνες δημόσιας τάξης κατά το άρθρο 33 ΑΚ αναφέρονται σε δημόσια τάξη υπό αυστηρότερη και στενότερη έννοια από ότι η δημόσια τάξη του άρθρου 3 ΑΚ, καθώς οι πρώτοι είναι πάντοτε και κανόνες αναγκαστικού δικαίου, ενώ το αντίστροφο δεν ισχύει. Χαρακτηριστικό παράδειγμα κατανόησης της διαφοράς των δύο εννοιών αποτελεί η διαιτητική απόφαση χωρίς ή με ελλιπή αιτιολογία. Η απόφαση αυτή αν κρινόταν με μέτρο την εσωτερική δημόσια τάξη θα μεταχειριζόταν ως ημεδαπή και θα υπόκειντο ενδεχομένως σε ακύρωση, ενώ αντίθετα αν μεταχειριζόταν ως αλλοδαπή και υπαγόταν στις διατάξεις του άρθρου 33 ΑΚ θα αναγνωριζόταν και θα κηρυσσόταν εκτελεστή.

---

¹⁰⁶ Βλ. ΟΛΑΠ 1572/1981, ΝοΒ 1982, 1053· Καλαβρό, Η εξουσία κρίσης των διαιτητών, 1988, 137.

¹⁰⁷ Σταθόπουλος, Η έννοια της δημόσιας τάξης κατά την ΚΠολΔ 897 αριθ. 6 και η νομολογία του Αρείου Πάγου, ΕλλΔνη 5/2014, 1282.

2. Άρθρο V παρ. 2 περ. α': Διαφορά μη δυνάμενη να υπαχθεί σε διαιτησία

Στην περίπτωση που το αντικείμενο της διαφοράς δεν είναι επιδεκτικό υπαγωγής σε διαιτησία σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας όπου ζητείται η εκτέλεση το δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την εκτέλεση. Αντικείμενα μη επιδεκτικά διαιτησίας αποτελούν, μεταξύ άλλων οικογενειακές και εργατικές διαφορές¹⁰⁸ και ποινικές υποθέσεις¹⁰⁹. Στην πράξη η περίπτωση αυτή απόρριψης της εκτέλεσης έχει εμφανιστεί σε λίγες υποθέσεις.

Ακόμα και στην υπόθεση *Libyan American Oil Co. ("LIAMCO", USA) v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya (Libya)*¹¹⁰, η οποία αφορούσε κρατικοποίηση ιδιωτικής περιουσίας, το περιφερειακό δικαστήριο της περιφέρειας της Columbia στόχευσε στην προστασία του εθνικού συμφέροντος των Ηνωμένων Πολιτειών σχετικά με τις διεθνείς σχέσεις, καθώς η συγκεκριμένη προστασία είναι μέρος της διεθνούς ουσιαστικής δημόσιας τάξης. Το δικαστήριο αρνήθηκε να εκτελέσει την διαιτητική απόφαση διότι η διαφορά ήταν ανεπίδεκτη υπαγωγής σε διαιτησία και παραβίαζε την δημόσια τάξη των Ηνωμένων Πολιτειών βάσει της περ. β' της παρ. 2 του άρθρου V και όχι βάσει της παρ. 1 καθώς η αδυναμία διαιτητεύσιμου μίας διαφοράς μπορεί και να σχετίζεται με τη διεθνή δημόσια τάξη.

Παρά ταύτα, το Ανώτατο Δικαστήριο του Βελγίου απέρριψε την αίτηση εκτέλεσης μίας διαιτητικής απόφασης για το λόγο ότι το θέμα που αφορούσε την λήξη μίας αποκλειστικής συμφωνίας διανομής δεν μπορούσε να επιλυθεί με διαιτησία σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο, αφού τα βελγικά δικαστήρια έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα που πηγάζει από το ειδικό δίκαιο για τους διανομείς¹¹¹.

Είναι γενικώς αποδεκτό ότι τα εθνικά δικαστήρια έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα να εκκινούν και να διοικούν πτωχευτικές διαδικασίες. Στο ερώτημα όμως αν πτωχευτικού δικαίου διαφορές δύναται να διευθετηθούν μέσω της διαιτησίας βάσει του άρθρου V παρ. 2 παρ. α', οδηγούμαστε σε διαφορετικά συμπεράσματα. Συγκεκριμένα, το Ανώτατο Δικαστήριο της Φινλανδίας το 1989 έκρινε ότι αξιώσεις που αφορούν χρέη πτωχευμένης επιχείρησης μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο διαιτητικής δίκης. Αντίθετα, το Εφετείο της Λιθουανίας το 2011 αποφάνθηκε ότι η διαφορά μεταξύ δύο εταιρειών αδυνατούσε να υπαχθεί σε διαιτησία καθώς το νομικό

¹⁰⁸ Βέβαια στην Ελλάδα οι εργατικές διαφορές υπάγονται σε διαιτησία.

¹⁰⁹ Επίσης, στις υποθέσεις ανταγωνισμού η έρευνα από το δικαστήριο γίνεται βάσει της περ. β' της παρ. 2 του άρθρου V και όχι της περ. α', όπως θα αναφερθεί εκτενέστερα παρακάτω.

¹¹⁰ U.S. District Court of Columbia, *Libyan American Oil Co. v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya*, YB Commercial Arbitration Vol. VI 1981, 248-250.

¹¹¹ Cour de Cassation, First Chamber, 28 Ιουνίου 1979, *Audi-NSU Union AG v. SA Adelin Petit & Cie*, YB Commercial Arbitration Vol. V 1980, 257-259.

καθεστώς της μεταξύ τους σχέσης είχε μεταβληθεί μετά την κήρυξη της μίας εξ' αυτών σε πτώχευση. Το δικαστήριο κατέληξε στο ότι δεν μπορούσε να βασιστεί στη συμφωνία διαιτησίας που συμπεριλαμβανόταν στην αρχική σύμβαση και αρνήθηκε την εκτέλεση βασιζόμενο στην περ. α' της παρ. 2 του άρθρου V¹¹².

Περαιτέρω, το Ομοσπονδιακό (Εμπορικό) Δικαστήριο Arbitrazh για την περιφέρεια της Μόσχας έκρινε ότι μία διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε στη Σλοβακία δεν μπορούσε να εκτελεστεί γιατί είχε εκδοθεί μετά την κήρυξη του Ρώσου εναγόμενου σε πτώχευση από το αρμόδιο εμπορικό δικαστήριο της Ρωσίας. Σύμφωνα με τον ρωσικό πτωχευτικό νόμο τα συγκεκριμένα δικαστήρια έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα για τον καθορισμό του ποσού και του είδους των απαιτήσεων του πτωχεύσαντα ενάντια σε έναν οφειλέτη. Το δικαστήριο βέβαια πλαισίωσε την απόφαση με βάση την περ. β' της παρ. 2 του άρθρου V επειδή, όπως προαναφέρθηκε, το ζήτημα εάν μια διαφορά μπορεί να υπαχθεί σε διαιτησία μπορεί να θεωρηθεί ότι ανήκει στη δημόσια τάξη¹¹³.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ένα αντικείμενο διαφοράς το οποίο παραβιάζει την εθνική δημόσια τάξη δύναται να μην μπορεί να διευθετηθεί με διαιτησία, παρά ταύτα το ίδιο αντικείμενο μπορεί να μην θεμελιώνει παραβίαση της διεθνούς δημόσιας τάξης.

Ιδιαίτερη μνεία στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει όταν το αντικείμενο της κύριας σύμβασης ενέχει στοιχεία διαφθοράς σε σχέση πάντοτε με την δυνατότητα εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης. Δεδομένου ότι κατά τη συνδυασμένη ερμηνεία των άρθρων II παρ. 1 και V παρ. 2 περ. α' της ΣυμβΝΥ το διαιτητεύσιμο της διαφοράς ανάγεται σε όρο του κύρους της διαιτητικής ρήτρας, έχει προταθεί ότι κατά το στάδιο της εκτέλεσης το αντικειμενικώς διαιτητεύσιμο θα πρέπει να εξετάζεται με σωρευτική εφαρμογή της *lex fori* στην οποία ζητείται η κήρυξη της εκτελεστότητας και του δικαίου που διέπει το ουσιαστικό κύρος της διαιτητικής ρήτρας. Η κρατούσα γνώμη όμως προκρίνει την εφαρμογή μόνο στη *lex fori* του κράτους υποδοχής με επίκληση της ειδικότητας του αρ. V παρ. 2 περ. α' της ΣυμβΝΥ έναντι της παρ. 1 περ. α' του ίδιου άρθρου. Υπέρ της εκδοχής αυτής, παρατηρείται ακόμα ότι η σωρευτική εφαρμογή των δύο δικαίων καταλήγει εκ των πραγμάτων στην προτίμηση του αυστηρότερου εξ' αυτών¹¹⁴.

¹¹² Βλ. *Gaillard/Bermann, Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards-New York 1958*, 2017, 250.

¹¹³ Federal Arbitrazh (Commercial) Court, Moscow District, 1 Νοεμβρίου 2004, *AO Slovenska Konsolidachna, A.S. v. KB SR Yakimanka*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXIII 2008, 654-657.

¹¹⁴ *Γιαννόπουλος, Διαφθορά, Διαιτησία και Δημόσια τάξη-Δικονομικά ζητήματα από την επιβολή αστικών κυρώσεων για την καταστολή της διαφθοράς στο πλαίσιο της διεθνούς διαιτησίας*, 2017, 319.

3. Άρθρο V παρ. 2 περ. β': Αντίθεση στη δημόσια τάξη

Η αναγνώριση και εκτέλεση της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης αποκρούεται, σύμφωνα με την παρ. 2 περ. β', αν αντιβαίνει στη δημόσια τάξη της χώρας του δικάζοντος δικαστή. Και αυτός ο λόγος ερευνάται και διαπιστώνεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Η ΣυμβΝΥ δεν ορίζει την σημασία του όρου της δημόσιας τάξης. Όμως δυνάμει της πάγια ελληνικής νομολογίας¹¹⁵ αλλά και της διεθνούς πρακτικής τα δικαστήρια έχουν υιοθετήσει την στενότερη έννοια της διεθνούς δημόσιας τάξης εφαρμόζοντας ουσιαστικούς κανόνες από διεθνείς πηγές.

Η έννοια της δημόσιας τάξης περιλαμβάνει τόσο την δικονομική δημόσια τάξη όσο και την ουσιαστική δημόσια τάξη. Μερικά παραδείγματα παραβίασης της δικονομικής δημόσιας τάξης αποτελούν η ανυπαρξία ισχυρής συμφωνίας περί διαιτησίας, η παραβίαση του δικαιώματος ακρόασης, η έλλειψη ανεξαρτησίας και ουδετερότητας του διαιτητή¹¹⁶, και σε ορισμένες περιπτώσεις η έλλειψη αιτιολογιών¹¹⁷. Η εσφαλμένη εφαρμογή ή η μη εφαρμογή διατάξεων ουσιαστικού ημεδαπού δικαίου από το διαιτητικό δικαστήριο είναι αδιάφορη για την αναγνώριση της διαιτητικής απόφασης, αν το αποτέλεσμα της απόφασης δεν οδηγεί σε αφόρητες για τη διεθνή δημόσια τάξη καταστάσεις^{118,119}.

Σε αυτό σημείο πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία στο κοινοτικό δίκαιο, η γενικότερη υπεροχή του οποίου σε συνδυασμό με τον πρωταρχικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι η ενιαία αγορά, κατέστησαν το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού¹²⁰ και ειδικότερα τις διατάξεις των άρθρων 101 και 102 ΣυνθΛΕΕ

¹¹⁵ Κατά την ελληνική θεωρία και νομολογία η έννοια της δημόσιας τάξης συμπίπτει με το αρ. 33 ΑΚ.

¹¹⁶ Η συγκεκριμένη όμως περίπτωση για να οδηγήσει σε παραβίαση της δημόσιας τάξης πρέπει να έχει επιδράσει κατά συγκεκριμένο τρόπο στη διαιτητική διαδικασία.

¹¹⁷ Παρόλα αυτά η έλλειψη αιτιολογίας της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης όταν δεν υποκρύπτει παραβίαση του δικαιώματος υπεράσπισης ή ουσιαστική επίλυση της διαφοράς κατά τρόπο αντίθετο προς τη δημόσια τάξη, δεν συνιστά κατά πάγια ελληνική νομολογία, αντίθεση στη δημόσια τάξη. Άρνηση αναγνώρισης της διαιτητικής απόφασης πρέπει να δεχθούμε όταν, παρά τη βούληση ενός τουλάχιστον των μερών, η διαιτητική απόφαση εκδίδεται χωρίς αιτιολογικό. Βλ. και ΑΠ 1066/2007, ΤΝΠ Ισοκράτης=ΕλλΔνη 2008,1032.

¹¹⁸ *Καΐσης*, 2003, 195.

¹¹⁹ Παρομοίως και στη διαδικασία ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης γίνεται δεκτό ότι ο κρατικός δικαστής δεν επιτρέπεται να εξετάζει αν το διαιτητικό δικαστήριο αποφάσισε ορθά ή όχι για κάποιο νομικό ή πραγματικό ζήτημα. Μόνο όταν το αποτέλεσμα των εσφαλμένων παραδοχών οδηγεί ευθέως και αναποτρέπτως στην παραβίαση της δημόσιας τάξεως, μόνο, δηλαδή, όταν με τη διαιτητική απόφαση διαμορφώνεται κατάσταση αντίθετη προς τις θεμελιώδεις πολιτικές, οικονομικές κ.λπ. αντιλήψεις της συγκεκριμένης έννομης τάξης επιτρέπεται να ακυρωθεί η διαιτητική απόφαση. Βλ. σχετικά για το ζήτημα σε *Νίκα*, Τα όρια του ελέγχου διαιτητικής αποφάσεως για αντίθεσή της στη δημόσια τάξη από τον δικαστή της αγωγής ακύρωσής της, ΧρΙΔ 2014, 401-405.

¹²⁰ Βλ. *Καρύδη*, Επίδραση των κανόνων του ανταγωνισμού στο θεσμό της διαιτησίας, ΝοΒ 1989, 1024 επ..

(πρώην 81 και 82 ΣΕΚ) περιεχόμενο της (κοινοτικής) δημόσιας τάξης, ώστε να επιβάλλεται η αυτεπάγγελτη έρευνα της ορθής εφαρμογής των σχετικών κανόνων όταν εξετάζεται η τυχόν αντίθεση μίας διαιτητικής απόφασης προς τη δημόσια τάξη στο πλαίσιο αναγνώρισης και κήρυξης εκτελεστής διαιτητικής απόφασης¹²¹. Αυτό αναγνωρίστηκε ρητώς από το ΔΕΚ με την απόφαση *Eco Swiss China Time Ltd κατά Benetton International NV*, που εκδόθηκε επί προδικαστικού ερωτήματος δικαστηρίου της Ολλανδίας¹²². Από τη θέση του ΔΕΚ ότι «το κοινοτικό δίκαιο απαιτεί τα ερωτήματα που αποσκοπούν στην ερμηνεία της απαγορεύσεως του άρθρου 85 παρ. 1 της Συνθήκης, να μπορούν να εξετάζονται από τα εθνικά δικαστήρια που καλούνται να αποφανθούν επί του κύρους της διαιτητικής αποφάσεως» (σκέψη 40), προκύπτει ότι τα πολιτικά δικαστήρια μπορούν να ελέγξουν τη διαιτητική απόφαση, σχετικά με τη συμβατότητά της προς το αναγκαστικό κοινοτικό δίκαιο αυτεπάγγελα και ανεξάρτητα από τις αιτήσεις των διαδίκων. Τα διαιτητικά δικαστήρια είναι επομένως υποχρεωμένα να εφαρμόζουν τις διατάξεις του άρθρου 81 ΣΕΚ. Ο έλεγχος της διαιτητικής απόφασης ως προς το ζήτημα αυτό γίνεται με τη δημόσια τάξη στο πλαίσιο της αγωγής ακύρωσης στη χώρα έκδοσης της απόφασης ή με το άρθρο V παρ. 2 παρ. β΄ ΣυμβΝΥ κατά τη φάση της αναγνώρισης και εκτέλεσης της απόφασης.

Το ΔΕΚ ήδη από την απόφασή του στην υπόθεση *Nordsee*¹²³, έχει πάρει τη θέση ότι τα διαιτητικά δικαστήρια δεν αποτελούν δικαστήρια κράτους μέλους κατά την έννοια του άρθρου 117 της Συνθήκης και αδυνατούν να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα προς το ΔΕΚ ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Σε κάθε περίπτωση όμως, το δικαστήριο επιθυμώντας να εξασφαλίσει την ορθή εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου και από τα διαιτητικά δικαστήρια κατέληξε ήδη από τότε στο συμπέρασμα ότι «το κοινοτικό δίκαιο πρέπει να τηρείται καθ' όλη του την έκταση στο έδαφος όλων των κρατών μελών. Συνεπώς τα συμβαλλόμενα σε μία σύμβαση μέρη, δεν είναι ελεύθερα να αποκλίνουν από αυτή την επιταγή. Πρέπει, λοιπόν, να παρατηρηθεί ότι σε περιπτώσεις που κατά τη διάρκεια της διαιτητικής δίκης ανακύπτουν ζητήματα κοινοτικού δικαίου, τα τακτικά δικαστήρια δύναται να οδηγηθούν στην εξέταση αυτών των ζητημάτων είτε στα πλαίσια της αρωγής που παρέχουν στα διαιτητικά δικαστήρια, ιδίως προκειμένου να τα βοηθήσουν σε ορισμένες διαδικαστικές

¹²¹ Καλαβρός, Ακύρωση και ανυπαρξία διαιτητικών αποφάσεων, 2017, 408.

¹²² ΔΕΚ, Αποφ. της 1.6.1999, Υπόθ. C-126/97, *Eco Swiss China Time Ltd κατά Benetton International NV*, ECLI:EU:C:1999:269. Για περαιτέρω ανάλυση της συγκεκριμένης υπόθεσης βλ. Δεμπεγιώτη, Διεθνής εμπορική διαιτησία και εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού, 2016, 83 επ..

¹²³ ΔΕΚ, Αποφ. της 23.3.1982, Υπόθ. C-102/81, "*Nordsee*" *Deutsche Hochseefischerei GmbH κατά Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. και Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AF & Co. KG*, ECLI:EU:C:1982:107.

πράξεις ή προκειμένου να ερμηνεύσουν το ισχύον δίκαιο είτε στα πλαίσια ελέγχου, λιγότερο ή περισσότερο εκτενούς, αναλόγως της περιπτώσεως, της διαιτητικής απόφασης, τον οποίο διαθέτουν, όταν επιλαμβάνονται αγωγής ακυρώσεως, αντιρρήσεων, περιαφής εκτελεστηρίου τύπου ή οιοδήποτε άλλου ένδικου μέσου προβλεπόμενου από τις σχετικές διατάξεις».

Μετά την απόφαση *Eco Swiss* αναπτύχθηκαν δύο ερμηνευτικές τάσεις. Η μαξιμαλιστική προσέγγιση ερείδεται στις γενικόλογες διατυπώσεις του ΔικΕΕ στην υπόθεση *Eco Swiss* και δίνει έμφαση στην αρχή της πλήρους αποτελεσματικότητας των κανόνων του ανταγωνισμού. Εκκινώντας από τον δημοσίου δικαίου χαρακτήρα του Ενωσιακού δικαίου ανταγωνισμού, συνάγει το συμπέρασμα ότι η συντριπτική πλειοψηφία των παραβάσεων της εν λόγω νομοθεσίας οφείλει να αποτιμάται ως προσβολή της δημόσιας τάξεως. Μόνο επουσιώδη σφάλματα των διαιτητών οφείλουν να συγχωρούνται εν προκειμένω, δεδομένου ότι οι επιλαμβανόμενοι της διαφοράς διαιτητές οφείλουν να εξαντλούν τη σχολαστικότητά τους, και μάλιστα σε βαθμό μεγαλύτερο από ότι σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο κανόνα αμέσου εφαρμογής. Η εν λόγω θεώρηση δεν βρήκε ιδιαίτερη απήχηση από τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών¹²⁴.

Η δεύτερη θεώρηση τάσσεται υπέρ της περιοριστικής εφαρμογής των αρχών του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού ως λόγου ακύρωσης ή μη αναγνώρισης διαιτητικών αποφάσεων (μινιμαλιστική προσέγγιση)¹²⁵. Η περιοριστική ερμηνευτική τάση, αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στη σημασία της διαιτητικής επίλυσης των διαφορών στις σύγχρονες συναλλαγές και στην ισχύουσα σε όλα τα δίκαια απαγόρευση της αναδίκασης της υπόθεσης στο πλαίσιο του δικαστικού ελέγχου των διαιτητικών αποφάσεων. Ο απλός ισχυρισμός περί παραβίασης θεμελιωδών διατάξεων του Ενωσιακού δικαίου δεν επαρκεί για τη στοιχειοθέτηση προσβολής της δημόσιας τάξης. Στο πλαίσιο αυτό κρίθηκε ότι τα τακτικά δικαστήρια μπορούν να ακυρώσουν μία διαιτητική απόφαση μόνο αν διαπιστώσουν ότι υφίσταται μία εξόφθαλμη και συγκεκριμένη παραβίαση της διεθνούς δημόσιας τάξης¹²⁶.

Έχει καταγραφεί διεθνώς ότι οι περισσότερες έννομες τάξεις των κρατών μελών ακολουθούν την περιοριστική ερμηνευτική προσέγγιση¹²⁷. Την προσέγγιση

¹²⁴ Κομνηνός, σε: *Τζουγανάτος* (Επιμ.), *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, 2013, 1087.

¹²⁵ Βλ. για τις δύο ερμηνευτικές τάσεις *Mayer*, *Mandatory Rules of law in international arbitration*, *Arbitration International* 1986, 274 επομ..

¹²⁶ *Λιάσκος*, Άρ. 16 σε: *Μπώλος/Τζάκας* (Επιμ), *ΚανP II*, 2014, 149, 507.

¹²⁷ *Κομνηνός*, *Δίκαιο ελεύθερου ανταγωνισμού και διαιτησία*, ΔΕΕ 2012, 20 επ..

αυτή ακολούθησε και η ΑΠ 1665/2009¹²⁸, η οποία δέχθηκε ότι περιεχόμενο της εξέτασης της τυχόν αντίθεσης της διαιτητικής απόφασης προς τη δημόσια τάξη αποτελεί μεταξύ άλλων και «η διάταξη του άρθρου 81 παρ. 1 ΣυνθΕΚ, με την οποία απαγορεύονται συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές επιχειρήσεων που νοθεύουν τον ανταγωνισμό στην Κοινότητα, όπως και η διάταξη του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 που αφορά στους περιορισμούς του ανταγωνισμού που επηρεάζουν την ελληνική αγορά, οι διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 του Συντάγματος και 14 της ΕΣΔΑ, που αφορούν την προστασία της περιουσίας του ατόμου, όπου εντάσσεται, κατά το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και η πελατεία του, οι κοινοτικές διατάξεις που αφορούν σε αποζημίωση πελατείας και αντιπροσώπων, ως οικονομικά ασθενεστέρων, στις σχέσεις τους με τους επιχειρηματίες (οδηγία 86/653 ΕΟΚ, άρθρο 9 π.δ. 219/1991), που έχουν εφαρμογή για τους αποκλειστικούς διανομείς». Παρά ταύτα, όταν προχώρησε στην υπαγωγή της συγκεκριμένης περίπτωσης, απέκλεισε την αντίθεση στη δημόσια τάξη, διότι ο διαιτητής είχε κρίνει τους σχετικούς ισχυρισμούς του διαδίκου.

Συνεπώς, τα αρ. 101-102 ΣυνθΛΕΕ ενσωματώνονται στο ουσιαστικό περιεχόμενο της διεθνούς δημόσιας τάξης των κρατών μελών, κατά την έννοια της διάταξης του αρ. V παρ. 2 περ. β΄ της ΣυμβΝΥ, με συνέπεια η παράβλεψη ή η παράβασή τους να δύναται υπό προϋποθέσεις να εξισωθεί με προσβολή της διεθνούς δημόσιας τάξης του δικάζοντος δικαστή, ενώπιον του οποίου ζητείται η αναγνώριση και η εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης. Κατ' επέκταση τα διεθνή διαιτητικά δικαστήρια υποχρεούνται κατ' αρχήν και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, στην εφαρμογή των οικείων κανόνων ανταγωνισμού όταν αυτοί σχετίζονται με την ενώπιόν τους διαφορά και καλύπτονται από τη διαιτητική ρήτρα, ανεξαρτήτως του εάν αυτοί αποτελούν τμήμα του εφαρμοστέου στη διαιτησία δικαίου. Παρά ταύτα, η ως άνω υποχρέωση δεν δεσμεύει τα διαιτητικά δικαστήρια που εδρεύουν εκτός της Ένωσης, τα οποία δεν δεσμεύονται από την ως άνω νομολογία του ΔΕΚ. Κατά τον πολιτειακό έλεγχο της νομιμότητας των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων από τη σκοπιά της συμβατότητας με τη διεθνή δημόσια τάξη τους, δεν θα θεωρήσουν τη μη εφαρμογή ή την εσφαλμένη εφαρμογή των αρ. 101-102 ΣυνθΛΕΕ από τους διαιτητές ως παραβίαση της δημόσιας τάξης τους κατά την έννοια του αρ. V παρ. 2 περ. β΄ της ΣυμβΝΥ¹²⁹. Καταλήγουμε, ότι όταν ο τόπος εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης εντοπίζεται εντός της Ένωσης, τα διεθνή διαιτητικά δικαστήρια οφείλουν να λαμβάνουν

¹²⁸ Βλ. ΑΠ 1665/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ=ΝοΒ 2011, 83.

¹²⁹ Βλ. *Δεμπεγιώτη*, (2016), 143-161 και ειδικότερα για την περίπτωση της Ελβετίας τα διεθνή διαιτητικά δικαστήρια της οποίας ιδίως παλαιότερα δεν δεσμεύονταν από το ενωσιακό δίκαιο του ανταγωνισμού.

υπόψη και να εφαρμόζουν τα αρ. 101-102 ΣυνθΛΕΕ κατ' επίκληση των μερών στη διαιτησία. Σε διαφορετική περίπτωση, τίθεται εν αμφιβόλω η εκτέλεση της απόφασής τους. Κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης τα πολιτειακά δικαστήρια δύναται να απορρίψουν την αναγνώριση και την εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης στην περίπτωση που διαπιστώσουν την ασυμβατότητά της με τη διεθνή δημόσια τάξη, στο ουσιαστικό περιεχόμενο της οποίας ενσωματώνονται για τα κράτη μέλη τα αρ. 101-102 ΣυνθΛΕΕ σύμφωνα με την ανωτέρω νομολογία αλλά και με τα όσα επιτάσσει το αρ. V παρ. 2 περ. β' της ΣυμβΝΥ. Σε κάθε περίπτωση, δεδομένης της υποχρέωσης των διεθνών διαιτητών να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διασφάλιση της εκτελεστότητας της απόφασης, η μη λήψη υπόψη και η μη εφαρμογή από μέρους τους των κανόνων αμέσου εφαρμογής, αντιβαίνει στις εύλογες προσδοκίες των μερών στη διαιτησία. Τα ως άνω δε αντικατοπτρίζουν την κρατούσα στη θεωρία άποψη, ενώ επαληθεύονται και από τη διεθνή διαιτητική πρακτική.

Πέρα από το δικαίο του ανταγωνισμού, η Οδηγία 93/13/ΕΟΚ για την προστασία του καταναλωτή έχει δώσει αφορμές παρέμβασης του ΔικΕΕ στα δίκαια διαιτησίας των κρατών μελών. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 αυτής «ρήτρα συμβάσεως που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης θεωρείται καταχρηστική όταν, παρά την απαίτηση καλής πίστωσης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών που απορρέουν από τη σύμβαση». Παράλληλα, δυνάμει του παραρτήματος της Οδηγίας, ρήτρες που μπορούν να θεωρηθούν καταχρηστικές είναι και αυτές που έχουν ως αντικείμενο και ως συνέπεια «να καταργούν ή να παρεμποδίζουν την προσφυγή ενώπιον δικαστηρίου ή την άσκηση ενδίκων μέσων από τον καταναλωτή, ιδίως με το να τον υποχρεώνουν να καταφεύγει αποκλειστικά σε διαιτησία μη καλυπτόμενη από νομικές διατάξεις...»¹³⁰. Ενόψει του ότι οι καταχρηστικές ρήτρες δεν θα πρέπει να δεσμεύουν τους καταναλωτές, σε συνδυασμό ότι μία διαιτητική ρήτρα σε σύμβαση επαγγελματία και καταναλωτή ενδέχεται να είναι καταχρηστική, δημιουργήθηκαν ζητήματα τα οποία επέλυσε το ΔικΕΕ¹³¹.

Η υπόθεση *Mostaza Claro* αποτέλεσε μία απόφαση ορόσημο, καθώς το ΔΕΚ δεν ενέκρινε τη χρήση διαιτητικών ρητρών σε καταναλωτικές συμβάσεις αν κάτι τέτοιο

¹³⁰ Η Ελλάδα έχει υιοθετήσει ένα αυστηρότερο και πιο προστατευτικό για τον καταναλωτή πλαίσιο καθώς στο αρ. 2 παρ. 7 περ. λα του Ν.2251/94 προβλέπεται ότι «σε κάθε περίπτωση καταχρηστικοί είναι ιδίως οι όροι που αποκλείουν την υπαγωγή των διαφορών από σύμβαση στο φυσικό του δικαστή με την πρόβλεψη αποκλειστικής αλλοδαπής δικαιοδοσίας ή διαιτησίας».

¹³¹ Βλ. περισσότερο για το ζήτημα σε: Μπώλο, Οι συμβάσεις εμπορικής διαμεσολάβησης στις διεθνείς συναλλαγές, 2012, 160 επ..

επιτρέπεται από το εθνικό δίκαιο¹³². Ειδικότερα όμως, η απόφαση δέχθηκε ότι «η σπουδαιότητα της προστασίας των καταναλωτών ώθησε ιδίως τον κοινοτικό νομοθέτη να προβλέψει στο αρ. 6 παρ. 1 της οδηγίας ότι οι απαντώσες σε σύμβαση που συνάπτεται με καταναλωτή επαγγελματίας καταχρηστικές ρήτρες δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές». Πρόκειται για επιτακτικής φύσεως διάταξη, η οποία λαμβάνοντας υπόψη την υποδεέστερη κατάσταση του ενός των συμβαλλομένων, τείνει να αναπληρώσει την τυπική ισορροπία που εγκαθιδρύει η σύμβαση μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων με πραγματική ισορροπία ικανή να αποκαταστήσει τη μεταξύ τους ισότητα. Η δε φύση και η σπουδαιότητα του δημοσίου συμφέροντος επί του οποίου εδράζεται η διασφαλιζόμενη υπέρ των καταναλωτών με την οδηγία προστασία δικαιολογούν περαιτέρω ότι ο εθνικός δικαστής οφείλει να εκτιμά αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα μίας συμβατικής ρήτρας και πράττοντας τούτο να αναπληρώνει την υφιστάμενη μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία ανισότητα».

Περαιτέρω αξίζει να σημειωθεί η υπόθεση *Asturcom*, η οποία είναι όλως ιδιαίτερη καθώς στην προκειμένη περίπτωση ο συμβαλλόμενος καταναλωτής ήταν τελείως παθητικός τόσο ως προς την διαιτητική διαδικασία όσο και ως προς την δικαστική. Το ισπανικό δικαστήριο διαπίστωσε μεν την καταχρηστική ρήτρα διαιτησίας της σύμβασης, αλλά προβληματίστηκε αν μπορούσε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα της ρήτρας στο πλαίσιο αίτησης για την έκδοση απογράφου διαιτητικής απόφασης, η οποία είχε ήδη εφοπλιστεί με δεδουλευμένο¹³³.

Άλλη περίπτωση ζητήματος δημόσιας τάξης με ιδιαίτερο επιστημονικό ενδιαφέρον, αποτελεί η ΟΛΑΠ 6/1990¹³⁴ απόφαση, με την οποία επικυρώθηκε η ΕφΑθ 2135/1987¹³⁵. Η Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι ο κανόνας που απαγορεύει την υπερασφάλιση, σε συνδυασμό με τον περιορισμό της ασφαλιστικής σύμβασης στον αποζημιωτικό και μόνο χαρακτήρα της, είναι κανόνας δημόσιας τάξης κατά την έννοια του άρθρου 33 ΑΚ, έννοια που ταυτίζεται με τη δημόσια τάξη του άρθρου V παρ. 2 περ. ε' της ΣυμβΝΥ. Παρά το γεγονός ότι η απόφαση του ΑΠ δεν διακρίνει ανάμεσα στη δόλια υπερασφάλιση, που στοχεύει στην προσπόριση παράνομου οφέλους του ασφαλισμένου και στην καλόπιστη ή δικαιολογημένη υπερασφάλιση, καταλήγει τελικά σε ορθό αποτέλεσμα, με το οποίο τάχθηκε το μεγαλύτερο μέρος της θεωρίας¹³⁶.

¹³² *Bělohávek*, B2C Arbitration-Consumer Protection in Arbitration, 2012, 113-114.

¹³³ *Bělohávek*, (2012), 117.

¹³⁴ ΟΛΑΠ 6/1990, ΕΛΛΔνη 1990, 552.

¹³⁵ ΕφΑθ 2135/1987, ΤΝΠ Ισοκράτης=NoB 35, 1406 με παρατ. Ι. Ρόκα.

¹³⁶ *Βασιλακάκης*, ΕπισκεΔ 1997, 318-320.

IV. Η ΡΗΤΡΑ ΤΗΣ «ΕΥΝΟΪΚΟΤΕΡΗΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ» (ΑΡΘΡΟ VII)

Με την πρώτη παράγραφο του άρθρου VII της ΣυμβΝΥ παρέχεται δυνατότητα επίκλησης της ευνοϊκότερης νομικής ρύθμισης για την αναγνώριση και εκτέλεση της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης αλλά και της συμφωνίας διαιτησίας. Το άρθρο εξετάζει τη σχέση μεταξύ της ΣυμβΝΥ και των εθνικών νομοθεσιών του κάθε κράτους του δικάζοντος δικαστηρίου και των άλλων διεθνών συνθηκών που δεσμεύουν το κράτος στο οποίο κατατίθεται η αίτηση εκτέλεσης και θεωρείται ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους της ΣυμβΝΥ.

1. Ευνοϊκότερο δίκαιο

Το άρθρο VII παρ. 1 ονομάζεται η διάταξη του ευνοϊκότερου δικαιώματος, καθώς δίνει τη δυνατότητα στο μέρος που επιζητεί την αναγνώριση και την εκτέλεση να βασιστεί σε κανόνες που είναι πιο ευνοϊκοί απ' ό,τι οι ρυθμίσεις της ΣυμβΝΥ. Η ρύθμιση αυτή αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα: α) διαρρυθμίζει τις σχέσεις της ΣυμβΝΥ με άλλες διμερείς ή πολυμερείς συμβάσεις προγενέστερες της ΣυμβΝΥ που αφορούν στην αναγνώριση και εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων (αποκαλείται και «διάταξη περί συμβατότητας-compatibility provision), β) αναγνωρίζει στα μέρη τη δυνατότητα να κάνουν χρήση δικαιώματος (ουσιαστικού ή δικονομικού) θεμελιούμενου σε άλλη διεθνή (διμερή ή πολυμερή) σύμβαση, προγενέστερη ή μεταγενέστερη της ΣυμβΝΥ σε σχέση με την αναγνώριση και εκτέλεση διαιτητικής απόφασης και γ) θέτει σε ισότιμη βάση με τις διεθνείς συμβάσεις το εθνικό δίκαιο του κράτους εκτέλεσης αναφορικά με τη δυνατότητα χρήσης του θεμελιούμενου σε αυτό δικαιώματος σε σχέση με την αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης¹³⁷. Είναι ευνόητο ότι η ευχέρεια αυτή που παρέχεται στον αιτούντα σημαίνει ταυτόχρονα απαλλαγή από την υποχρέωση να υποβληθεί στις διατάξεις της ΣυμβΝΥ.

Σε σχέση δε με τη διάταξη του άρθρου V παρ. 1 περ. ε' ευνοϊκότερο θα είναι το κανονιστικό πλαίσιο που ισχύει στο κράτος εκτέλεσης όταν δεν αναγνωρίζει κώλυμα αντίστοιχο με την ως άνω περίπτωση. Συνεπώς, στις περιπτώσεις αυτές η κήρυξη της εκτελεστότητας της διαιτητικής απόφασης που έχει ακυρωθεί πρέπει να γίνει δεκτή. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αποτελεί το γαλλικό εσωτερικό δίκαιο, σύμφωνα με το οποίο δεν αποτελεί λόγο απόρριψης της εκτέλεσης η ακύρωση της δικαστικής απόφασης στον τόπο έκδοσής της.

¹³⁷ Τσαβδαρίδης, ΕΕμπΔ, 2014, 558-559.

Αξίζει σε αυτό το σημείο να αναφερθούν οι προπαρασκευαστικές εργασίες της ΣυμβΝΥ καθώς είναι επιβοηθητικές για την ερμηνεία του άρθρου VII. Όπως επισημαίνεται στην Έκθεση της Επιτροπής του ECOSOC¹³⁸ αποφασίστηκε να ενταχθεί στο σχέδιο της συμβάσεως μία ρύθμιση, ώστε οι ρυθμίσεις της τελευταίας να μην επηρεάζουν το κύρος των πολυμερών ή διμερών συμφωνιών που είχαν συναφθεί μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Το άρθρο 5 της Σύμβασης της Γενεύης¹³⁹, το οποίο αντιστοιχεί πλήρως στη διάταξη του πλέον ευνοϊκού δικαίου, όπως ήταν διατυπωμένο δημιουργούσε μία ιδιαίτερη κατάσταση καθώς από την μία πλευρά έδινε την δυνατότητα επιλογής του ευνοϊκότερου δικαίου, αλλά από την άλλη πλευρά η ίδια η Σύμβαση ως νεότερη και ειδικότερη υπερίσχυε των άλλων συμβάσεων με αποτέλεσμα να υπάρχει αμφιβολία για το αν αυτές βρίσκονταν σε ισχύ ώστε να προτιμηθούν καθώς στο άρθρο 5 της Σύμβασης της Γενεύης δεν περιείχε διάταξη περί συμβατότητας. Για το λόγο αυτό το άρθρο VII συμπλήρωσε το προϊσχύσαν άρθρο 5 καλύπτοντας το κενό και την ασάφεια του κειμένου της Σύμβασης της Γενεύης. Σκοπός, λοιπόν της ρύθμισης δεν είναι η υπεροχή των προγενέστερων διεθνών συμβάσεων με το ίδιο αντικείμενο, αλλά η αποτελεσματικότερη λειτουργία της διάταξης του ευνοϊκότερου δικαίου.

Σε κάθε περίπτωση πάντως πρέπει να διευκρινιστεί ότι σύμφωνα με την κρατούσα άποψη δεν είναι επιτρεπτή η επιλεκτική εφαρμογή διατάξεων και από τα δύο καθεστώτα, δηλαδή και από τη ΣυμβΝΥ και από τη την επιλεγόμενη διμερή σύμβαση, καθώς η αντίθετη συμπεριφορά θα είχε ως αποτέλεσμα την τυχαία σύμμιξη στοιχείων από διαφορετικά νομικά καθεστώτα.

---

¹³⁸ ECOSOC, Economic and Social Council.

¹³⁹ Το άρθρο 5 της Σύμβασης της Γενεύης όριζε ότι: «αι διατάξεις των προηγούμενων άρθρων δεν στερούσι ουδέν ενδιαφερόμενον μέρος του δικαϊώματος του δικαϊώματός του όπως ποιήσεται χρήσιν μίας διαιτητικής αποφάσεως συμφώνως προς τα κρατούντα εν τη νομοθεσία ή ταις συνθήκαις της χώρας ένθα η απόφασις αυτή χρησιμοποιείται».

2. ΣυμβΝΥ και εθνικό δίκαιο (περιπτώσιολογία)

Γίνεται φανερό ότι τόσο η ΣυμβΝΥ όσο και το δίκαιο της χώρας εκτέλεσης έχουν διατάξεις που αφορούν το ίδιο θέμα. Στην περίπτωση αυτή, όπως ανωτέρω αναφέρθηκε, το εθνικό δίκαιο υπερισχύει της ΣυμβΝΥ μόνο στην περίπτωση που περιέχει ευνοϊκότερες διατάξεις. Υπάρχει όμως και το ενδεχόμενο η Σύμβαση να σιωπά για ένα ζήτημα και τότε το δικαστήριο της εκτέλεσης θα εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο ως συμπλήρωμα.

Ενδεικτικά ζητήματα που ορίζονται από το εθνικό δίκαιο είναι: η προθεσμία για την υποβολή αίτηση αναγνώρισης και εκτέλεσης και η αρμοδιότητα του δικαστηρίου, ο τύπος της αίτησης και ο τρόπος που διεξάγεται η διαδικασία ενώπιον του ακροατηρίου, τα ένδικα μέσα που προβλέπονται και η προθεσμία κατάθεσής τους κατά της απόφασης που δέχεται ή απορρίπτει την εκτέλεση και η διαθεσιμότητα της ένστασης συμψηφισμού ή των αιτημάτων ανταγωγής κατά μίας διαιτητικής απόφασης.

Περαιτέρω, εάν μία εθνική νομοθεσία επιβάλλει αυστηρές προϋποθέσεις ως προς τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων του, ο σκοπός της ΣυμβΝΥ και η προκατάληψη υπέρ της εκτέλεσης μας οδηγούν στο γεγονός ότι αρκεί ο εναγόμενος να έχει περιουσιακά στοιχεία στο κράτος, ώστε να θεμελιώνεται η δικαιοδοσία του για τη δίκη της αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Συγκριτικά με τον ελληνικό ΚΠολΔ, η ΣυμβΝΥ καθιερώνει ευνοϊκότερες προϋποθέσεις για την αναγνώριση και την εκτέλεση. Η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση κηρύσσεται εκτελεστή στην Ελλάδα κατά το αρ. 903 ΚΠολΔ αν συντρέχουν¹⁴⁰ περιοριστικά και σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις: α) πρέπει να υπάρχει έγκυρη διαιτητική συμφωνία, β) το αντικείμενο να είναι δεκτικό διαιτητικής συμφωνίας, γ) να μην υπόκειται σε ένδικα μέσα, δ) ο ηττημένος διάδικος να μην έχει στερηθεί το δικαίωμα υπερασπίσεώς του, ε) η διαιτητική απόφαση να μην είναι αντίθετη με απόφαση ημεδαπού δικαστηρίου και στ) να μην είναι αντίθετη στη εγχώρια δημόσια τάξη και στα χρηστά ήθη.

Οι ρυθμίσεις του ΚΠολΔ εμφανίζονται περιορισμένοι και υποχωρούν δυνάμει του αρ. 28 του Συντάγματος¹⁴¹ έναντι των ρυθμίσεων των διμερών συμβάσεων που έχει υπογράψει και κυρώσει το ελληνικό κράτος και ιδίως έναντι των διατάξεων της ΣυμβΝΥ. Το πεδίο δε εφαρμογής του άρθρου 903 ΚΠολΔ έχει συρρικνωθεί έτι

¹⁴⁰ Ο χρόνος συνδρομής των προϋποθέσεων είναι ο χρόνος της συζητήσεως στο ημεδαπό δικαστήριο, ενώ ειδικά για την προϋπόθεση της δημόσιας τάξης γίνεται δεκτό ότι κρίνεται κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης αναγνώρισης.

¹⁴¹ Βλ. ΑΠ 1066/2007, ΤΝΠ Ισοκράτης=ΕλλΔνη 2008, 1032.

περαιτέρω μετά την θεσμοθέτηση του αρ. 36 του Ν. 2735/1999 δυνάμει του οποίου η αναγνώριση και η εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων γίνεται μόνο με τις διατάξεις της ΣυμβΝΥ. Και όταν ακόμα δεν ισχύει η ΣυμβΝΥ, επιστρατεύονται οι ρυθμίσεις της και διέπουν εξ' ολοκλήρου κάθε αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης στην Ελλάδα, εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό ένα ενιαίο νομοθετικό καθεστώς ως προς τις προϋποθέσεις αναγνώρισης και κήρυξης της εκτελεστότητας στην ημεδαπή των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων¹⁴².

Ιδιαίτερα σημαντικό να μνημονευθεί, αποτελεί το γεγονός ότι η αίτηση κηρύξεως εκτελεστής της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης που υποβάλλεται στο πλαίσιο της ΣυμβΝΥ, σε αντίθεση με τον ΚΠολΔ δυνάμει του οποίου ο αιτών φέρει το βάρος απόδειξης της αιτήσεώς του, απευθύνεται υποχρεωτικά εναντίον εκείνου, κατά του οποίου πρόκειται να επιχειρηθεί αναγκαστική εκτέλεση. Η παρουσία του προσώπου αυτού είναι απαραίτητη προκειμένου να ανταποκριθεί στο βάρος αποδείξεως της συνδρομής του άρθρου V παρ. 1 της Σύμβασης¹⁴³.

3. Οι διμερείς συμβάσεις της Ελλάδας

Δυνάμει της παρ. 1 του άρθρου VII η θέση σε ισχύ της ΣυμβΝΥ δεν θίγει τις διεθνείς συμβάσεις, διμερείς ή πολυμερείς, που έχει συνάψει η Ελλάδα με άλλα κράτη και αφορούν την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων¹⁴⁴.

Μεταξύ των διμερών συμβάσεων που έχει συνάψει η Ελλάδα μετά τη θέση σε ισχύ της ΣυμβΝΥ, οι περισσότερες δεν περιέχουν δική τους ρύθμιση, αλλά παραπέμπουν ρητώς στη ΣυμβΝΥ, η οποία καθίσταται με τον τρόπο αυτό εφαρμοστέα. Συνεπώς, η ΣυμβΝΥ εφαρμόζεται εμμέσως στη διμερή σύμβαση που έχει συνάψει η Ελλάδα με την Γερμανία και ρητώς στις διμερείς συμβάσεις με τη Ρουμανία, την Ουγγαρία, τη Συρία, την Τυνησία, την Αλβανία, την Κίνα, την Γεωργία και την Ουκρανία. Η παραπομπή μεταγενέστερων της σύμβασης διμερών συμβάσεων στην τελευταία λειτουργεί ως «αυτοπεριορισμός»¹⁴⁵. Σε ορισμένες συμβάσεις η παραπομπή αφορά ρητώς μόνο στις εμπορικές διαφορές, εφαρμοζομένων των διατάξεων των διμερών συμβάσεων μεταξύ αττικής. Στις διμερείς συμβάσεις που δεν διακρίνουν μεταξύ εμπορικών και αστικών διαφορών οι προϋποθέσεις της ΣυμβΝΥ

¹⁴² Νίκας, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως (τ. I Γενικό Μέρος), 2010, 282.

¹⁴³ Νίκας, (2010), 283.

¹⁴⁴ Αναλυτικότερα για τις διεθνείς συμβάσεις που έχει συνάψει η Ελλάδα βλ. σε <http://www.kostasbeys.gr/articles.php?s=4&mid=1096&mnu=1&id=8041>.

¹⁴⁵ Τσαβδαρίδης, ΕΕμπΔ 2014, 568.

εφαρμόζονται για την αναγνώριση και εκτέλεση εφαρμόζονται και επί αστικών διαφορών.

Από τις διμερείς συμβάσεις που είχε συνάψει η Ελλάδα πριν τεθεί εν ισχύ η ΣυμβΝΥ μόνο αυτές με την τότε Τσεχοσλοβακία το 1927, την τότε Γιουγκοσλαβία το 1959 και τις Η.Π.Α. το 1951 αφορούν την εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων. Πλέον, μόνο η σύμβαση με τις Η.Π.Α.¹⁴⁶ έχει διατηρηθεί σε ισχύ, καθώς τα άλλα δύο κράτη έχουν πλέον διαλυθεί, ενώ οι μεταγενέστερη σύμβαση με τη Τσεχία δεν αναφέρεται στη εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων.

Η διμερής σύμβαση Ελλάδος – Η.Π.Α. επιτάσσει την τελεσιδικία της διαιτητικής απόφασης, τη διπλή κήρυξη της εκτελεστότητας καθώς και τη μη αντίθεση στη δημόσια τάξη¹⁴⁷. Αξίζει να σημειωθεί ότι ζήτημα συγκρούσεως μεταξύ της συγκεκριμένης σύμβασης με το καθεστώς της ΣυμβΝΥ δεν έχει απασχολήσει την ελληνική νομολογία. Η μεμονωμένη απόφαση ΑΠ 340/1998¹⁴⁸, αντιμετώπισε το ζήτημα ως παρεμπόπτων (*obiter dictum*), καταλήγοντας ότι η διμερής σύμβαση κατισχύει ως ειδικότερη της ΣυμβΝΥ, βασιζόμενη και στο άρθρο VII παρ. 1, το οποίο αποτελεί έκφραση της αρχής της μέγιστης δραστηριότητας και οδηγεί στην εφαρμογή της σύμβασης που εξασφαλίζει την εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων με τον ευνοϊκότερο και αποτελεσματικότερο τρόπο¹⁴⁹. Τέλος, αξίζει να μνημονευθεί το γεγονός ότι μπορεί η διμερής σύμβαση μεταξύ Ελλάδας-Η.Π.Α. να φαίνεται δυσμενέστερη καθώς επιβάλλει την διπλή κήρυξη εκτελεστότητας, προϋπόθεση που δεν υπάρχει στη ΣυμβΝΥ, όμως κάθε περίπτωση κρίνεται *in concreto* και συνεπώς είναι θεωρητικώς δυνατό το ενδεχόμενο η απόφαση να έχει πρώτα εκτελεστεί στη χώρα εκδόσεώς της. Στην περίπτωση αυτή, μόνη ακόμα προϋπόθεση αποτελεί η μη αντίθεση της απόφασης στη δημόσια τάξη, συγκριτικά με το άρθρο V της ΣυμβΝΥ το οποίο θέτει περισσότερους όρους.

---

¹⁴⁶ Δεν πρόκειται περί αμιγούς συμβάσεως για την αναγνώριση και την εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων, αλλά περιέχει εμβόλιμα διατάξεις που ρυθμίζουν το ζήτημα αυτό.

¹⁴⁷ Άρθρο 6 II διμερούς σύμβασης Ελλάδος – Η.Π.Α..

¹⁴⁸ Βλ. ΑΠ 340/1998, ΤΝΠ Ισοκράτης.

¹⁴⁹ Τσαβδαρίδης, ΕΕμπΔ 2014, 571.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΑ

Ι. ΓΑΛΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ (ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ)

Το ερώτημα εάν μία διαιτητική απόφαση που έχει ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής της μπορεί παρά ταύτα να εκτελεστεί σε άλλο δικαιοδοτικό forum αποτέλεσε ζήτημα το οποίο απασχόλησε ιδιαίτερα τον κόσμο της διαιτησίας στα τέλη της δεκαετίας του 1990. Τόσο οι γαλλικές όσο και οι αμερικανικές υποθέσεις φάνηκε ότι ακολουθούσαν την ίδια κατεύθυνση, κατά την οποία η ακύρωση μίας διαιτητικής απόφασης στο κράτος έκδοσής της δεν οδηγούσε αυτομάτως στο γεγονός ότι αυτή είναι ανίκανη προς εκτέλεση στη Γαλλία και στις Η.Π.Α.. Στις δύο αυτές χώρες με σημαντική παράδοση στη διαιτησία φαίνεται να εμφανίζεται μία διαφορετική ερμηνεία για την εφαρμογή της ΣυμβΝΥ.

Παρά το γεγονός ότι η γαλλική και η αμερικανική νομολογία φαίνεται ότι εκκινούν από παρόμοιες βάσεις, στην πορεία των χρόνων αναπτύχθηκαν ξεχωριστά. Σε κάθε περίπτωση η δικαστική προσέγγιση της εκτέλεσης ή μη αποφάσεων που έχουν ακυρωθεί στον τόπο έκδοσής τους, έχει λάβει όλο και πιο δογματικό τόνο και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού¹⁵⁰.

Το σημείο εκκίνησης του προβληματισμού σχετικά με τη δυνατότητα εκτέλεσης μίας διαιτητικής απόφασης που έχει ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής της, εκκινεί από τα άρθρα V παρ. 1 περ. ε΄ και VII της ΣυμβΝΥ. Δυνάμει της περ. ε΄ της παρ. 1 του άρθρου V η αναγνώριση και η εκτέλεση μίας διαιτητικής απόφασης μπορεί να απορριφθεί αν ο εναγόμενος αποδείξει ότι η απόφαση δεν είναι πλέον δεσμευτική για τα μέρη ή έχει ακυρωθεί ή ανασταλεί από την αρμόδια αρχή του κράτους, στο οποίο ή κατά το δίκαιο του οποίου αυτή εκδόθηκε. Παρά ταύτα, βάσει του άρθρου VII οι διατάξεις της ΣυμβΝΥ δεν θίγουν την ισχύ των πολυμερών ή διμερών συμφωνιών που έχουν συναφθεί από τα συμβαλλόμενα κράτη και αφορούν την αναγνώριση και την εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων. Παράλληλα, το ενδιαφερόμενο μέρος δύναται να αιτηθεί την εφαρμογή της ευνοϊκότερης προς το σκοπό της εκτέλεσης διάταξης. Το ζήτημα έγκειται στην προσπάθεια συμβιβασμού των δύο αυτών διατάξεων της ΣυμβΝΥ. Δυνάμει των δύο αυτών διατάξεων αναπτύχθηκαν δύο διαφορετικές θεωρήσεις σχετικά με την εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων που έχουν ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής τους. Η πρώτη

¹⁵⁰ Koch, The Enforcement of Awards Annulled in their Place of Origin-the French and U.S. Experience, *Journal of International Arbitration* 2009, 267-268.

θεώρηση (που αναφέρθηκε και ανωτέρω) απορρίπτει την ύπαρξη διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου της εκτέλεσης δυνάμει της γραμματικής διατύπωσης με τη χρήση της λέξης «δύνатаι» (may), αφορά τη θεωρία της εδαφικότητας, σύμφωνα με την οποία μία απόφαση που έχει ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής της δεν υφίσταται πλέον στον νομικό κόσμο, ενώ είναι αδύνατον αυτή να αποκτά ισχύ κατά τη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσής της στην αλλοδαπή (ex nihilo nil fit). Η ακύρωση της απόφασης επενεργεί έναντι όλων (erga omnes) και είναι ιδιαίτερης σημασίας καθώς για τους αντιδίκους πρέπει να υφίστανται κάποια δεδομένα. Δεν είναι δηλαδή αποδεκτό ο νικήσας μεν στη διαιτησία διάδικος, που όμως έχει ακυρωθεί η απόφασή του να εκκινεί διαδικασίες αναγνώρισης και εκτέλεσης στα διάφορα κράτη ώστε το αρμόδιο δικαστήριο κάποιου εξ' αυτών να λάβει υπόψιν του τη γραμματική διατύπωση του άρθρου και να κάνει χρήση της διακριτικής ευχέρειας που του δίδεται. Στην περίπτωση ακύρωσης μίας διαιτητικής απόφασης, η τελευταία αδυνατεί να εκτελεστεί οπουδήποτε στον κόσμο¹⁵¹.

1. Η γαλλική προσέγγιση

Βάσει μίας δεύτερης αντίληψης της διαιτησίας, κυρίαρχης στη Γαλλία, τα διαιτητικά δικαστήρια δεν χρειάζεται να λειτουργούν όπως τα δικαστήρια απλώς επειδή έχουν την έδρα τους στο συγκεκριμένο κράτος. Οι διαιτητές δεν αντλούν την εξουσία τους από το κράτος όπου εδρεύει το διαιτητικό δικαστήριο, αλλά αντίθετα η εξουσία τους πηγάζει από τη διαιτητική συμφωνία των μερών. Γι' αυτό το λόγο αναφέρεται συχνά ότι οι διαιτητές δεν έχουν *forum*. Συνέπειες της θεώρησης αυτής αποτελούν το ότι οι διαιτητές δεν υποχρεούνται να εφαρμόσουν τους δικονομικούς κανόνες του κράτους της έδρας του διαιτητικού δικαστηρίου, ενώ παράλληλα έχουν μεγαλύτερο εύρος διακριτικής ευχέρειας στο να αποφασίζουν τους κανόνες δικαίου που θα εφαρμόσουν στην ουσία της διαφοράς¹⁵². Επομένως, στην περίπτωση που ο τόπος της διαιτησίας δεν είναι ο μοναδικός συνδετικός δεσμός της διαιτησίας με τους εθνικούς κανόνες, ορθώς θα μπορεί να αναγνωρισθεί και να εκτελεστεί στην αλλοδαπή η ακυρωθείσα στον τόπο έκδοσής της διαιτητική απόφαση. Το γαλλικό δίκαιο ήταν πάντοτε υπέρ μίας διεθνοποιημένης αντίληψης της διαιτησίας, ενώ τείνει να μειώνει όσο το δυνατόν το ρόλο των εθνικών ιδιαιτεροτήτων, ακόμα και του ίδιου του γαλλικού δικαίου, επιλέγοντας από πολύ νωρίς να αναγνωρίζει όλες τις αποφάσεις που

¹⁵¹ *Van de Berg*, όπ.π., *The ICC International Court of Arbitration Bulletin* Vol. 9/N° 2 1998, 16, · *Ο ίδιος*, όπ.π., *Journal of International Arbitration* 2010, 189-191.

¹⁵² *Gaillard*, όπ.π., *ICSD Review*, Vol. 14 1999, 19.

συμπεριλαμβάνουν τις προϋποθέσεις που θέτει ο γαλλικός νόμος, ακόμα και αν αυτές έχουν ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής τους.

Η Γαλλία αν και είναι συμβαλλόμενο στην ΣυμβΝΥ κράτος, δεν εφαρμόζει τη σύμβαση όταν επρόκειτο για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Αντίθετα δυνάμει του άρθρου VII εφαρμόζει το εθνικό της δίκαιο, το οποίο περιέχει ευνοϊκότερες διατάξεις συγκριτικά με τη ΣυμβΝΥ. Στο άρθρο 1502¹⁵³ του ΝΚΠολΔ δεν περιλαμβάνεται ως ένσταση στη διαδικασία εκτέλεσης η περίπτωση ακύρωσής της από τις αρμόδιες αρχές του κράτους έκδοσής της.

1.1. Norsolor

Αρχικά για την υπόθεση πρέπει να αναφερθεί ότι οι διαιτητές της προκάλεσαν σημαντική «αναταραχή» με το εφαρμόσουν τη *lex mercatoria* στην ουσία της διαφοράς απουσία επιλογής δικαίου από πλευράς των μερών. Περαιτέρω, η ως άνω υπόθεση παρείχε στο Γαλλικό Ακυρωτικό την ευκαιρία να επισημάνει την αλληλεπίδραση των άρθρων V παρ. 1 περ. ε' και VII της ΣυμβΝΥ.

Η διαφορά προέκυψε από τη λύση μίας σύμβασης εμπορικής πρακτορείας μεταξύ της γαλλικής εταιρείας Norsolor και της τουρκικής Pabalk¹⁵⁴. Η διεθνής διαιτησία διεξήχθη στη Βιέννη υπό τους κανόνες του ICC. Οι διαιτητές αποφάνθηκαν ότι η Norsolor υποχρεούτο σε αποζημίωση. Παρά ταύτα, το Εφετείο της Βιέννης ακύρωσε την εκδοθείσα διαιτητική απόφαση για το λόγο ότι το διαιτητικό δικαστήριο, χωρίς να έχει σχετική εξουσία, είχε επιλύσει τη διαφορά κατά τη *lex mercatoria*. Το Εφετείο του Παρισιού, κατά τη διαδικασία της εκτέλεσης δέχτηκε ότι η ακύρωση δημιουργούσε κώλυμα αναγνώρισης της διαιτητικής απόφασης δυνάμει της περ. ε' της παρ. 1 του αρ. V της ΣυμβΝΥ, εκλαμβάνοντας μάλιστα τη λύση αυτή ως δεδομένη. Το Γαλλικό Ακυρωτικό αναίρεσε την ως άνω εφετειακή απόφαση, δεχόμενο ότι δυνάμει του άρθρου VII της ΣυμβΝΥ, το οποίο εφαρμόζεται και επί των κωλυμάτων αναγνώρισης του άρθρου V, το δικάσαν δικαστήριο έχει υποχρέωση να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως εάν το γαλλικό δίκαιο εισάγει ευνοϊκότερη ρύθμιση και ανέπεμψε την υπόθεση στο εφετείο. Συνεπώς με την απόφαση αυτή τέθηκαν οι βάσεις εφαρμογής του άρθρου VII

¹⁵³ Δυνάμει του αρ. 1502 του γαλλικού ΝΚΠολΔ: «The order enforcing a foreign award may be appealed only in the following cases: 1) if the arbitrator has rendered his decision in the absence of an arbitration agreement or on the basis of an arbitration agreement that is invalid or that has expired, 2) if the arbitral tribunal was irregularly constituted or the sole arbitrator irregularly appointed, 3) if the arbitrator has not rendered his decision in accordance with the mission conferred upon him, 4) if due process has not been respected, 5) if recognition or enforcement is contrary to international public policy».

¹⁵⁴ Cour de Cassation, *Pabalk Ticaret Ltd. Sirketi v. Norsolor SA*, 9 Οκτωβρίου 1984, YB Commercial Arbitration Vol. XI 1986, 484 επ..

ώστε να αναγνωρίζονται στη Γαλλία διαιτητικές αποφάσεις ακυρωθείσες στο κράτος έκδοσής τους.

1.2. Polish Ocean Line

Η νομολογία της Norsolor ακολουθήθηκε από την υπόθεση Polish Ocean Line το 1993¹⁵⁵. Το γαλλικό ακυρωτικό (Cour de cassation) επικύρωσε μία απόφαση του εφετείου του Ντουμπάι και επιβεβαίωσε την εκτέλεση μιας απόφασης που εκδόθηκε και τέθηκε σε αναστολή στην Πολωνία. Το γαλλικό ακυρωτικό υποστήριξε ότι τα γαλλικά δικαστήρια μπορούν να μην στηρίξουν την απόφασή τους να αρνηθούν την εκτέλεση βάσει του λόγου του αρ. 5 παρ. 1 περ. ε' της ΣυμβΝΥ με την αιτιολογία ότι: «το άρθρο 7 της ΣυμβΝΥ, της οποίας και η Γαλλία και η Πολωνία είναι συμβαλλόμενα κράτη, δεν στερεί από το ενδιαφερόμενο μέρος το δικαίωμα που μπορεί να έχει από τη διαιτητική απόφαση κατά τον τρόπο και στην έκταση που επιτρέπεται από το δίκαιο του κράτους όπου η απόφαση έχει εκδοθεί. Ως αποτέλεσμα, το γαλλικό δικαστήριο δύναται να επιτρέψει την εκτέλεση μίας απόφασης η οποία ακυρώθηκε ή τέθηκε σε αναστολή από την αρμόδια αρχή της χώρας που η απόφαση εκδόθηκε, εάν οι λόγοι που αντιτίθενται στην εκτέλεση, παρόλο που περιλαμβάνονται στο αρ. 5 παρ.1 περ. ε' της ΣυμβΝΥ, δεν συμπεριλαμβάνονται στους λόγους που ορίζονται στο αρ. 1502 του νέου γαλλικού ΚΠολΔ. Συνεπώς το Εφετείο ορθώς αποφάσισε ότι η ακύρωση της απόφασης στην Πολωνία και η αναστολή εκτέλεσής της δεν μπορεί να αιτιολογήσει την απόρριψη της εκτέλεσης της απόφασης στη Γαλλία. Στην προκειμένη περίπτωση το γαλλικό ακυρωτικό ξεκάθαρα πλέον υποστήριξε ότι η ρήτρα της ευνοϊκότερης διάταξης και κατ' επέκταση η εφαρμογή του άρθρου 1502 του γαλλικού ΝΚΠλοΔ επικρατεί έναντι της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου V της ΣυμβΝΥ.

1.3. Hilmarton

Συγκριτικά με τις ως άνω αναφερόμενες νομολογίες, η υπόθεση Hilmarton είναι η πιο σημαντική. Στην προκειμένη περίπτωση η αγγλική εταιρεία Hilmarton είχε καταρτίσει μία σύμβαση παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών με την γαλλική εταιρεία OTV, ενώ ο τόπος της παροχής ήταν η Αλγερία. Η OTV δεν κατέβαλε μέρος της συμφωνηθείσας αμοιβής και η Hilmarton προσέφυγε σε διαιτησία. Στη συμφωνία είχε οριστεί το ελβετικό δίκαιο ως εφαρμοστέο, ενώ τόπος του διαιτητικού δικαστηρίου καθοριζόταν η Γενεύη. Ο μοναδικός Ελβετός διαιτητής απέρριψε τις αξιώσεις της Hilmarton θεωρώντας ότι η μεταξύ τους σύμβαση παραβίαζε υποχρεωτικές αρχές του δικαίου της Αλγερίας, οι οποίες απαγόρευαν τη χρήση και την πληρωμή μεσαζόντων

¹⁵⁵ French Court Supreme, 10 Μαρτίου 1993, *Société Polish Ocean Line v. Société Jolasry*, YB Commercial Arbitration 1994, 662 · *Gharavi*, 2002, 78-79.

στη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων, παράλληλα δε έκρινε παράνομη τη σύμβαση μεταξύ των δύο μερών. Το Εφετείο της Γενεύης ακύρωσε τη διαιτητική απόφαση, η οποία στη συνέχεια επικυρώθηκε από το Ελβετικό Ακυρωτικό.

Εν τω μεταξύ, η ΟΤV πέτυχε την αναγνώριση και εκτέλεση της (ακυρωθείσας) διαιτητικής απόφασης στο Πρωτοδικείο του Παρισιού. Η Hilmarion εφείσβαλε την απόφαση του Πρωτοδικείου, παρά ταύτα το Εφετείο επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση με το αιτιολογικό της ευνοϊκότερης ρύθμισης του γαλλικού δικαίου, το οποίο δεν προβλέπει την ακύρωση της διαιτητικής απόφασης στο κράτος έκδοσής της ως κώλυμα αναγνώρισης. Περαιτέρω, δέχθηκε ότι εφόσον το γαλλικό δίκαιο δεν επιβάλλει τα γαλλικά δικαστήρια να λάβουν υπόψιν τους την αλλοδαπή ακυρωτική απόφαση, η αναγνώριση της διαιτητικής απόφασης δεν θέτει ζήτημα αντίθεσης στη γαλλική δημόσια τάξη, έτσι ώστε να δημιουργείται αυτοτελές κώλυμα υπό το πρίσμα αυτό¹⁵⁶. Το Γαλλικό Ακυρωτικό επιβεβαίωσε το 1994 την προσέγγιση αυτή σημειώνοντας ότι «η διαιτητική απόφαση που εκδόθηκε στην Ελβετία είναι μία διεθνής διαιτητική απόφαση η οποία δεν ενσωματώνεται στην έννομη τάξη της Ελβετίας κατά τρόπον ώστε να παραμένει υποστατή παρά την ακύρωσή της».

Παρόλα αυτά, η σημασία της απόφασης αυτής δεν εξαντλείται στις ανωτέρω αναφορές των γαλλικών δικαστηρίων. Στην προκειμένη περίπτωση, μετά την ακύρωση της διαιτητικής απόφασης, διεξήχθη νέα διαιτητική δίκη στην Ελβετία, με διαφορετική σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου, το οποίο έκρινε ακριβώς αντίθετα από την πρώτη διαιτητική απόφαση, η οποία είχε ήδη εκτελεστεί στη Γαλλία. Η προσφυγή της Hilmarion έγινε δεκτή υποχρεώνοντας την ΟΤV να καταβάλλει το υπόλοιπο της αμοιβής. Τότε η Hilmarion αιτήθηκε και πέτυχε την εκτέλεση τόσο της ακυρωθείσας διαιτητικής στην Ελβετία απόφασης όσο και της νέας διαιτητικής απόφασης από το αρμόδιο πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Γαλλίας. Οι αποφάσεις αυτές επικυρώθηκαν από το Εφετείο των Βερσαλλιών, το οποίο έκρινε ότι δεν τίθεται δεδικασμένου, απορρίπτοντας τον σχετικό ισχυρισμό της ΟΤV. Επίσης, έκρινε ότι δεν υφίστατο παραβίαση της γαλλικής δημόσιας τάξης λόγω της συνύπαρξης δύο αντίθετων μεταξύ τους αποφάσεων. Σημείωσε δε ότι «το να καταλήξει σε ένα διαφορετικό αποτέλεσμα θα σήμαινε ότι επιτρέπεται η επικράτηση σε επίπεδο συστήματος μίας απόφασης που αναγνωρίστηκε ή κηρύχθηκε εκτελεστή πρώτη στη Γαλλία, αδιάφορα από την αξία της για την αλλοδαπή έννομη τάξη. Θα σήμαινε επίσης ότι θα προσνέμονται στην απόφαση αναγνώρισης έννομες συνέπειες οι οποίες υπερβαίνουν κατά πολύ το αντικείμενό της: είναι βέβαιο ότι σκοπός της αναγνώρισης δεν είναι η διατήρηση στη

---

¹⁵⁶ Μπαμπινιώτης, Διαιτησία 1/2018, 68.

Γαλλία αποφάσεων οι οποίες δεν υφίστανται πλέον στην αλλοδαπή». Προκύπτει σαφώς ότι το Εφετείο των Βερσαλλιών υιοθετεί ρητά την κρατούσα γαλλική νομολογία, όμως το τελικό αποτέλεσμα με την συνύπαρξη αντιφατικών μεταξύ τους αποφάσεων είναι ανεδαφικό και δεν μπορεί πρακτικώς να εφαρμοστεί.

Το Γαλλικό δε Ακυρωτικό εξαφάνισε την απόφαση του Εφετείου των Βερσαλλιών με μία ιδιαίτερα σύντομη απόφαση. Αποφάνθηκε ότι το δεδικασμένο της γαλλικής απόφασης που έκανε δεκτή την αναγνώριση και εκτέλεση της πρώτης διαιτητικής απόφασης καθιστά απαράδεκτες τις αιτήσεις αναγνώρισης της ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης και της δεύτερης διαιτητικής απόφασης.

1.4 Putrabali

Το Γαλλικό Ακυρωτικό επιβεβαίωσε για μία ακόμα φορά την θέση του στην υπόθεση Putrabali το 2007. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η ινδονησιακή εταιρεία Putrabali πώλησε ένα φορτίο πιπεριού προς τη γαλλική εταιρεία Rena Holding. Η τελευταία αρνήθηκε να καταβάλλει το τίμημα καθώς τα προϊόντα χάθηκαν στη θάλασσα. Η ινδονησιακή εταιρεία κατέφυγε στη διεξαγωγή διαιτητικής δίκης στην Αγγλία κατά τους κανόνες του IGPA¹⁵⁷. Η απόφαση που εκδόθηκε ήταν υπέρ της Putrabali. Όμως, σύμφωνα με τους κανόνες του IGPA είναι δυνατόν η εκδοθείσα απόφαση να εφεσιβληθεί ενώπιον του Board of Appeal, το οποίο το 2001 απάλλαξε τη γαλλική εταιρεία από την υποχρέωση καταβολής του τιμήματος του φορτίου πιπεριού. Η απόφαση αυτή ακυρώθηκε εν μέρει από το High Court, το οποίο προέβη σε νομικό επανέλεγχο της διαφοράς, δυνατότητα που παρέχεται από το αγγλικό δίκαιο. Κατόπιν εκδόθηκε νέα, δεύτερη διαιτητική απόφαση υπέρ της Putrabali, υποχρεώνοντας την Rena Holding να καταβάλει το ποσό των 163.086 ευρώ.

Στο μεταξύ, η Rena Holding, στα πλαίσια δικονομικού τακτικισμού καθώς η αίτηση κατατέθηκε ακριβώς σε χρονικό διάστημα κατά το οποίο είχε εκδοθεί η δεύτερη διαιτητική απόφαση, επεδίωξε και πέτυχε την αναγνώριση στην Γαλλία της πρώτης ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης. Το εφετείο απέρριψε την έφεση της Putrabali δυνάμει του άρθρου 1502 του ΝΚΠολΔ. Το γαλλικό ακυρωτικό επικύρωσε την εφετειακή απόφαση με το αιτιολογικό ότι «μία διεθνής διαιτητική απόφαση, η οποία δεν είναι ενταγμένη σε καμία εθνική έννομη τάξη, συνιστά μία απόφαση της διεθνούς δικαιοσύνης, το κύρος της οποίας εξετάζεται με εφαρμογή των κανόνων του κράτους που ζητείται η αναγνώριση και η εκτέλεσή της». Προκύπτει επομένως ότι το δικαστήριο

---

¹⁵⁷ IGPA, International General Produce Association.

προχώρησε στην ένταξη της διαιτητικής απόφασης σε μία διεθνή διαιτητική έννομη τάξη, ως *per se* αυτόνομη έννομη τάξη.

2. Η αμερικανική εμπειρία

Το ζήτημα της αλληλεπίδρασης του άρθρου V παρ. 1 περ. ε' με το άρθρο VII και τη σχέση τους με το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης έχει αντιμετωπιστεί και από την αμερικανική νομολογία¹⁵⁸ με αντιφατικά κάποιες φορές αποτελέσματα.

2.1. Chromalloy

Το 1988 η αμερικανική εταιρεία Chromalloy σύνηψε σύμβαση με το Αιγυπτιακό κράτος με σκοπό να παρέχει η πρώτη στο δεύτερο εφοδιασμό εξαρτημάτων και υπηρεσίες συντήρησης των ελικοπτέρων της αιγυπτιακής αεροπορίας. Στη σύμβαση περιλαμβανόταν ρήτρα διαιτησίας κατά την οποία τα μέρη επέλεξαν ως εφαρμοστέο για την ουσία της διαφοράς τους το αιγυπτιακό δίκαιο, έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου την Αίγυπτο, ενώ παραιτήθηκαν από κάθε δικαίωμα προσβολής και έφεσης της απόφασης. Προέκυψε διαφορά μεταξύ των μερών, και κατόπιν μακροσκελών ακροάσεων, το διαιτητικό δικαστήριο αποφάνθηκε υπέρ της Chromalloy, η οποία αιτήθηκε ενώπιον Περιφερειακού δικαστηρίου των Η.Π.Α. την αναγνώρισή και την εκτέλεσή της. Η Αιγυπτιακή πλευρά κατέθεσε αμέσως αίτηση ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης ενώπιον του αρμόδιου αιγυπτιακού δικαστηρίου, ενώ ακόμα η υπόθεση εκκρεμούσε ενώπιον του αμερικανικού δικαστηρίου. Το αιγυπτιακό δικαστήριο με τη σειρά του ακύρωσε την διαιτητική αυτή απόφαση.

Το ζήτημα που ανέκυψε και εδώ ήταν το εάν το αμερικανικό δικαστήριο υποχρεούτο να αρνηθεί την εκτέλεση λόγω της ακύρωσης της απόφασης από το αιγυπτιακό δικαστήριο. Για επιλυθεί το ζήτημα το περιφερειακό δικαστήριο έπρεπε να ερμηνεύσει τη ΣυμβΝΥ. Το δικαστήριο εκκίνησε την συλλογιστική του με το γεγονός ότι πρέπει να χορηγήσει την εκτέλεση εκτός εάν προκύψει κάποιους από τους αναφερόμενους στη ΣυμβΝΥ λόγους. Η Αίγυπτος βασιζόμενη στην περίπτωση ε' της παρ. 1 του άρθρου V και στο γεγονός ότι η απόφαση ακυρώθηκε από το αρμόδιο αιγυπτιακό δικαστήριο ζήτησε την απόρριψη της αίτησης εκτέλεσης από το αμερικανικό δικαστήριο, το οποίο με τη σειρά του δέχτηκε την διακριτική ευχέρεια που παρέχεται από το άρθρο V (*may be refused...*), ενώ παράλληλα μνημόνευσε και την ρήτρα της ευνοϊκότερης διάταξης του άρθρου VII, κατά την οποία η Chromalloy

---

¹⁵⁸ Βλ. *Davis, Unconventional Wisdom: A New Look at Articles V and VII of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*, Texas International Law Journal Vol. 37/2002, 43-87.

διατηρούσε το δικαίωμά της να ζητήσει την εκτέλεση της (ακυρωθείσας) διαιτητικής απόφασης. Επομένως, εάν η απόφαση μπορούσε να εκτελεστεί βάσει του αμερικανικού νόμου το δικαστήριο έπρεπε να αγνοήσει την απόφαση του αιγυπτιακού δικαστηρίου. Σύμφωνα, λοιπόν, με το τμήμα 10 της FAA οι λόγοι ακύρωσης μίας ημεδαπής διαιτητικής απόφασης αποτελούν η διαφθορά, η απάτη, προφανής μεροληψία υπέρ της μίας πλευράς, υπέρβασης εξουσίας των διαιτητών και η παραβίαση του δικαιώματος ακρόασης των μερών. Στην προκειμένη περίπτωση κανένας από τους ανωτέρω λόγους ακύρωσης δεν υφίσταται, καθώς η Αίγυπτος ισχυρίστηκε ότι η απόφαση ήταν ανεπαρκής από πλευράς εφαρμογής ουσιαστικού δικαίου και όχι δικονομικού. Συγκεκριμένα, η αιγυπτιακή πλευρά υποστήριξε ότι οι διαιτητές δεν εφάρμοσαν το αιγυπτιακό δικονομικό δίκαιο, αλλά αντιθέτως εφάρμοσαν λανθασμένα το αιγυπτιακό αστικό δίκαιο. Το δικαστήριο για να αναλύσει αν το υποτιθέμενο αυτό λάθος αποτελούσε λόγω ακύρωσης έλαβε υπόψιν του τη θεωρία του «manifest disregard standard»¹⁵⁹. Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει μία ενιαία ερμηνεία μεταξύ των αμερικανικών δικαστηρίων, το δικαστήριο στην περίπτωση της Chromalloy ακολούθησε την κρατούσα άποψη σύμφωνα με την οποία «οι διαιτητές κατανόησαν και καθόρισαν ορθώς το εφαρμοστέο δίκαιο αλλά συνέχισαν τη διαδικασία αγνοώντας το». Το δικαστήριο κατέληξε ότι οι διαιτητές έσφαλαν ως προς την εφαρμογή του αιγυπτιακού δικαίου, αλλά από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι σκοπίμως το αγνόησαν. Συνεπώς, στη διαιτητική απόφαση δεν απαντώνται τα αυστηρά κριτήρια που χρειάζονται ώστε να θεωρηθεί ότι οι διαιτητές «manifestly disregarded the law» και για το λόγο αυτό η απόφαση δύναται να εκτελεστεί σύμφωνα με το δίκαιο των Η.Π.Α..

Αξίζει να σημειωθεί η Αίγυπτος πρόβαλλε και τον ισχυρισμό ότι η απόφαση που ακύρωσε τη διαιτητική απόφαση έπρεπε να εκτελεστεί βάσει του δόγματος της διεθνούς αβροφροσύνης μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών, δυνάμει του οποίου τα δικαστήρια πρέπει να σέβονται τις αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις. Το περιφερειακό δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό με το αιτιολογικό ότι το δόγμα της διεθνούς αβροφροσύνης δεν προϋποθέτει την εκτέλεση μίας αλλοδαπής απόφασης, η οποία είναι επιζήμια για τα συμφέροντα του κράτους όπου ζητείται η εκτέλεση μίας τέτοιου είδους απόφασης. Τόσο η ΣυμβΝΥ όσο και η FAA επιδεικνύουν το καθεστώς της

¹⁵⁹ Η έννοια manifest disregard of the law αναφέρεται στην αρχή του αμερικανικού δικαίου κατά την οποία μία διαιτητική απόφαση ακυρώνεται αν ο διαιτητής προδήλως αγνόησε το εφαρμοστέο δίκαιο. Η αρχή αυτή δεν είναι θεσμοθετημένη σύμφωνα με την FAA. Βλ. περισσότερο για την έννοια σε: *Tompkins*, “Manifest Disregard of the Law”: The Continuing Evolution of an Historically Ambiguous Vacatur Standard, *Dispute Resolution International* Vol.12/No2 2018, 145-164.

δημόσιας τάξης και μίας emphaticής ομοσπονδιακής πολιτικής υπέρ της διαιτητικής επίλυσης διαφορών ειδικά στο πεδίο της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας. Περαιτέρω το δικαστήριο, συνέκρινε την πολιτική αυτή προς τη στάση της αιγυπτιακής έννομης τάξης, η οποία αντιμετωπίζει το θεσμό της διαιτησίας με δυσπιστία. Τέλος, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν είναι συμβατό προς την αμερικανική έννομη τάξη η διαιτητική συμφωνία να παραμένει ανεφάρμοστη στη βάση παρωχημένων αντιλήψεων, εχθρικών προς τη διαιτησία.

2.2. Baker Marine

Τρία χρόνια μετά την υπόθεση της Chromalloy το Second Circuit στην υπόθεση Baker Marine αντιμετώπισε παρόμοιο ζήτημα, τη σχέση μεταξύ του αρ. V παρ. 1 περ. ε' και του αρ. VII της ΣυμβNY. Η Baker Marine και η Danos συμβλήθηκαν με την Chevron ώστε να παρέχουν από κοινού στην τελευταία υπηρεσίες φορτηγίδων. Η σύμβαση περιλάμβανε μία γενική ρήτρα διαιτησίας σύμφωνα με την οποία εφαρμοστέο δίκαιο σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ των μερών θα ήταν το νιγηριανό. Η Baker Marine κατηγόρησε τις έτερες εταιρείες για παραβίαση της σύμβασης και εκκίνησε δύο ξεχωριστές διαιτητικές διαδικασίες εναντίον τους. Και οι δύο διαιτητικές αποφάσεις που εκδόθηκαν ήταν υπέρ της Baker Marine, η οποία αιτήθηκε την εκτέλεση των αποφάσεων στο αρμόδιο νιγηριανό δικαστήριο. Οι Danos και Chevron προέβησαν ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου σε αγωγή ακύρωσης των διαιτητικών αποφάσεων. Το τελευταίο αποφάνθηκε υπέρ των εταιρειών και κατά της Baker Marine με το αιτιολογικό ότι στη δε περίπτωση της Danos τα αποδεικτικά στοιχεία δεν αρκούσαν ώστε να στηρίξουν την απόφαση, στη δε περίπτωση της Chevron οι διαιτητές υπερέβησαν την εξουσία τους και μη ορθά επιδίκασαν τιμωρητική αποζημίωση. Παρά την απόφαση του νιγηριανού δικαστηρίου, η Baker Marine προέβη σε αίτηση αναγνώρισης των δύο διαιτητικών αποφάσεων ενώπιον του Περιφερειακού Δικαστηρίου της Βόρειας Περιφέρειας της Νέας Υόρκης. Το δικαστήριο επικαλέστηκε την αρχή της διεθνούς αβροφροσύνης και αρνήθηκε την εκτέλεση των δύο αποφάσεων, σεβόμενο τις διατάξεις του νιγηριανού δικαστηρίου. Η Baker Marine εφείσβαλε την απόφαση ενώπιον του Second Circuit.

Και στην περίπτωση αυτή, όπως και στην υπόθεση της Chromalloy, τέθηκε το ζήτημα της αλληλεπίδρασης των άρθρων V και VII της ΣυμβNY. Ως αναμενόταν, οι Danos και Chevron υποστήριξαν την επιβαλλόμενη ακύρωση της απόφασης του πρωτοβάθμιου αμερικανικού δικαστηρίου δυνάμει της περ. ε'. Βασιζόμενες στη νιγηριανή απόφαση ισχυρίστηκαν ότι επιβάλλεται η άρνηση της εκτέλεσης από το αμερικανικό δικαστήριο. Αντίθετα, η Baker Marine επικαλέστηκε το άρθρο VII της ΣυμβNY και τη ρήτρα της ευνοϊκότερης διάταξης. Ισχυρίστηκε ότι το δικαστήριο θα

έπρεπε να επιβεβαιώσει την εκτέλεση των αποφάσεων δυνάμει του ημεδαπού νόμου περί διαιτησίας-FAA και το manifest disregard test.

Σε αντίθεση με το διατακτικό της απόφασης Chromalloy, στην προκειμένη περίπτωση το Second Circuit απέρριψε την αίτηση εκτέλεσης των διαιτητικών αποφάσεων. Σημείωσε ότι «τα μέρη συμβλήθηκαν στη Νιγηρία και συμφώνησαν ως εφαρμοστέο δίκαιο της διαιτησίας το νιγηριανό. Οι συμβάσεις δε σε κανένα σημείο δεν αναφέρονται στο δίκαιο των Η.Π.Α.. Από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι τα μέρη είχαν πρόθεση το δίκαιο περί διαιτησίας των Η.Π.Α. να ρυθμίζει τις διαφορές τους.

Το Second Circuit παρέβλεψε το άρθρο VII της ΣυμβNY, το οποίο επιβάλλει την εφαρμογή του ευνοϊκότερου για την εκτέλεση δικαίου συγκριτικά με το δίκαιο της χώρας που ακύρωσε την διαιτητική απόφαση. Όπως και στην υπόθεση Chromalloy, το δικαστήριο επικαλέστηκε την ομοσπονδιακή πολιτική που αφορά τη διαιτησία. Παρόλα αυτά, το συγκεκριμένο δικαστήριο οδηγήθηκε σε εντελώς αντίθετο αποτέλεσμα συγκριτικά με την προηγούμενη χρονικά απόφαση της Chromalloy. Διακήρυξε ότι η ομοσπονδιακή αμερικανική πολιτική απαιτεί οι διαιτητικές συμφωνίες να αντιμετωπίζονται όπως όλες οι συμβάσεις και η εκτέλεση μίας ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης θα αποτελούσε παραβίασή της αντί να την προωθεί. Περαιτέρω, υποστήριξε ότι η Baker Marine δεν επικαλέστηκε ότι το νιγηριανό δικαστήριο ενήργησε αντίθετα από τις επιταγές του νιγηριανού δικαίου. Το συγκεκριμένο δικαστήριο δεν μπήκε καν στην δυνατότητα εκτέλεσης βάσει του ημεδαπού δικαίου και του manifest disregard standard. Αντίθετα, η ανάλυσή του ξεκίνησε και τελείωσε με τις νιγηριανές αποφάσεις και με το γεγονός ότι η Baker Marine δεν κατάφερε να αποδείξει ότι οι συγκεκριμένες αποφάσεις δεν έπρεπε να εκτελεστούν υπό την παραδοσιακή αρχή της διεθνούς αβροφροσύνης. Δικαιολόγησε δε την θέση του ότι με την εκτέλεση των ακυρωθεισών διαιτητικών αποφάσεων προωθείται το forum shopping, ενώ υπάρχει κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων. Τέλος, το δικαστήριο ξεχώρισε την συγκεκριμένη υπόθεση από εκείνη της Chromalloy, σημειώνοντας ότι στην τελευταία τα μέρη παραιτήθηκαν του δικαιώματός τους ασκήσεως ενδίκων μέσων, γεγονός που παραβίαζε την ομοσπονδιακή δημόσια τάξη και πολιτική η οποία τάσσεται υπέρ της διαιτησίας. Ακόμα, το δικαστήριο τόνισε ότι η Baker Marine σε αντίθεση με την Chromalloy δεν είναι αμερικανικό νομικό πρόσωπο και δεν αναζητούσε αρχικώς επιβεβαίωση της απόφασης στις Η.Π.Α.. Η αιτιολογία, όμως, του δικαστηρίου ήταν λανθασμένη, επειδή η ανάλυση του δικαστηρίου της υπόθεσης Chromalloy για το νομικό αποτέλεσμα του άρθρου VII της ΣυμβNY δεν βασίστηκε στο γεγονός της παραίτησης της αιγυπτιακής πλευράς από το δικαίωμα ασκήσεως ενδίκων μέσων.

2.3. M. Spier

Δύο μήνες μετά την απόφαση της Baker Marine το Αμερικανικό Περιφερειακό Δικαστήριο της Νότιας Περιφέρειας της Νέας Υόρκης αντιμετώπισε το ζήτημα εάν έπρεπε να εκτελέσει μία διαιτητική απόφαση, η οποία είχε εκδοθεί πριν από 14 έτη και είχε ακυρωθεί από τα ιταλικά δικαστήρια. Η υπόθεση του Martin Spier με την ιταλική εταιρεία Calzaturificio Technica S.p.A. (Technica) ξεκίνησε το 1969, οπότε και ο Spier σύνηψε σύμβαση παροχής υπηρεσιών με την ιταλική εταιρεία που αφορούσε την κατασκευή εξοπλισμού σκι. Αποτέλεσμα της μεταξύ τους διαφοράς που ανέκυψε ήταν η έκδοση μίας διαιτητικής απόφασης υπέρ του Spier επιδικάζοντας 1 δισεκατομμύριο ιταλικές λίρες (672.000 δολάρια). Το 1987 το Περιφερειακό Δικαστήριο της Νέας Υόρκης ανέβαλε να αποφανθεί επί της εκτελέσεως της απόφασης δυνάμει του άρθρου VI της ΣυμβΝΥ καθώς η Technica είχε προβεί σε διαδικασίες ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης στην Ιταλία. Τελικά τα ιταλικά δικαστήρια ακύρωσαν την διαιτητική απόφαση, γεγονός που επιβεβαιώθηκε και από το Ιταλικό Ακυρωτικό. Ο Spier ενεργοποίησε ξανά την διαδικασία εκτέλεσης το 1999.

Το δικαστήριο βασίστηκε στην απόφαση της Baker Marine. Από το δικαστήριο ζητήθηκε να εκτελέσει μία απόφαση που είχε εκδοθεί στην Ιταλία. Το γεγονός αυτό την καθιστά μία διεθνή διαιτητική απόφαση και όχι απλώς μία αλλοδαπή απόφαση. Συνεπώς δεν δύναται να εφαρμοστεί η FAA σχετικά με την εγκυρότητα της διαιτητικής απόφασης, αλλά ούτε και η αμερικανική αρχή του *manifest disregard of the law*. Ως διεθνής διαιτητική απόφαση η αναγνώριση και η εκτέλεσή της διέπονται από την περ. ε' της παρ. 1 του αρ. V. Συνεπώς, το δικαστήριο απέρριψε την προσπάθεια του Spier να εφαρμοστεί το αιτιολογικό της Chromalloy, καθώς δεν κατάφερε να προβάλει με πειστικότητα τους λόγους για τους οποίους το δικαστήριο θα έπρεπε να αψηφήσει την απόφαση του ιταλικού ακυρωτικού. Περαιτέρω, τονίζοντας ότι η πολιτική των Η.Π.Α. σχετικά με τη διαιτησία σέβεται την συμβατική πρόθεση των μερών, το δικαστήριο σημείωσε ότι η υπόθεση υπήχθη σε διαιτητική διαδικασία σε ένα αλλοδαπό κράτος και συνεπώς από κανένα στοιχείο της υπόθεσης δεν προκύπτει ότι τα μέρη ήθελαν το ημεδαπό αμερικανικό δίκαιο να εφαρμοστεί στις διαφορές τους. Το δικαστήριο, ακολουθώντας την Baker Marine επισήμανε ότι η εκτέλεση μίας ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης θα ενθάρρυνε το διεθνές *forum shopping*, πρακτική η οποία υπονομεύει τη τελεσιδικία και οδηγεί στην έκδοση αντιφατικών αποφάσεων.

2.4. Pertamina

Δύο υποθέσεις που εκδόθηκαν από το Εφετείο της Πέμπτης Περιφέρειας στη νέα Ορλεάνη το 2003 και το 2004, που αφορούσαν την ίδια διαφορά παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς η πρώτη φαίνεται να παρέχει μία νέα προσέγγιση στη νομολογία Chromalloy, ενώ η δεύτερη επιβεβαιώνει τη παραδοσιακή θεώρηση ως προς την εφαρμογή και την ερμηνεία του άρθρου V παρ. 1 περ. ε΄ της ΣυμβΝΥ.

Το 1994 η εταιρεία Karaha Bodas Co. (KBC) και η κρατική εταιρεία πετρελαίου της Ινδονησίας, Pertamina, σύναψαν σύμβαση για την ανάπτυξη ενός σχεδίου γεωθερμικής ενέργειας. Εφαρμοστέο δίκαιο της σύμβασης ορίστηκε το δίκαιο της Ινδονησίας, ενώ η διαιτητική διαδικασία σε περίπτωση διαφοράς των μερών θα διεξαγόταν στη Γενεύη υπό τους κανόνες της UNCITRAL. Εξαιτίας της ασιατικής κρίσης του 1997, η κυβέρνηση της Ινδονησίας ανέστειλε αρχικά το πρόγραμμα, ενώ αργότερα το εγκατέλειψε οριστικά. Η KBC εκκίνησε τη διαιτητική διαδικασία στη Γενεύη. Το 2000 το διαιτητικό δικαστήριο εξέδωσε απόφαση υπέρ της KBC. Η Pertamina με τη σειρά της προέβη σε αγωγή ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης ενώπιον του αρμόδιου ελβετικού δικαστηρίου, η οποία όμως απορρίφθηκε (2001).

Το 2002 η ινδονησιακή κρατική εταιρεία εκκίνησε διαδικασίες ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης ενώπιον του Δικαστηρίου της Τζακάρτα, το οποίο εξέδωσε περιοριστικά μέτρα εις βάρος της KBC, με τα οποία ανέστειλε την εκτέλεση της απόφασης σε κάθε άλλο κράτος. Αντιστοίχως η KBC αιτήθηκε από το Δικαστήριο της Νότιας Περιφέρειας του Τέξας ένα anti-suit injunction που να διατάσσει την Pertamina να παραιτηθεί της διαδικασίας ακύρωσης της απόφασης στην Ινδονησία. Η ινδονησιακή εταιρεία εφείσβαλε το anti-suit injunction. Κατά συνέπεια το Δικαστήριο του Τέξας έπρεπε να απαντήσει στο ερώτημα αν έχει δικαιοδοσία να εκδώσει το anti-suit injunction. Το δικαστήριο στην αιτιολόγησή του αναφέρθηκε σε διάφορους τύπους διαδικασιών που σχετίζονται με την ίδια διαιτητική απόφαση και μπορούν ταυτόχρονα να λάβουν χώρα, ώστε να αποσαφηνίσει τόσο τις παράλληλες διαδικασίες που εμπίπτουν στη ΣυμβΝΥ όσο και αυτές που δύναται να προκύψουν ενώπιον διαφορετικών δικαιοδοσιών. Το δικαστήριο κατέληξε ότι το αίτημα της Pertamina ενώπιον του δικαστηρίου της Ινδονησίας υπερβολικά επαχθές εις βάρος της KBC.

Στο μεταξύ το δικαστήριο της Ινδονησίας ακύρωσε τη διαιτητική απόφαση που είχε εκδοθεί στην Ελβετία. Το ζήτημα που έπρεπε να εξεταστεί από το στο Εφετείο ήταν ποιο δικαστήριο έχει πρωταρχική αρμοδιότητα (primary jurisdiction) να ακυρώσει τη διαιτητική απόφαση – το ελβετικό ή το αυτό της Ινδονησίας, δεδομένου του γεγονότος ότι έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου ορίστηκε η Ελβετία, εφαρμοστέο όμως

δίκαιο της σύμβασης ήταν το Ινδονησιακό, και συνεπώς να απαντηθεί το αν η ακύρωση της διαιτητικής απόφασης στην Ινδονησία εμπόδιζε την εκτέλεσή της στις ΗΠΑ.

Η Pertamina όπως γίνεται αντιληπτό ισχυρίστηκε ότι το δικαστήριο της Ινδονησίας είχε πρωταρχική αρμοδιότητα να ακυρώσει την διαιτητική απόφαση, καθώς το δίκαιο που εφαρμόστηκε για την επίλυση της ουσίας της διαφοράς ήταν αυτό της Ινδονησίας¹⁶⁰. Σημείωσε δε ότι εφόσον είχε επιλεγεί το δίκαιο της Ινδονησίας να εφαρμοστεί στη σύμβαση, τα μέρη είχαν πρόθεση να εφαρμόσουν και το δικονομικό δίκαιο της ίδιας χώρας παρόλο που η έδρα του δικαστηρίου ήταν στην Ελβετία.

Το Εφετείο των Η.Π.Α. χορήγησε την εκτέλεση κάνοντας την κάτωθι ανάλυση:

«Η ΣυμβΝΥ παρέχει ένα προσεκτικά δομημένο πλαίσιο για την επισκόπηση και την εκτέλεση των διεθνών διαιτητικών αποφάσεων. Δυνάμει της ΣυμβΝΥ μόνο το δικαστήριο που έχει πρωταρχική αρμοδιότητα επί της διαιτητικής απόφασης δύναται να την ακυρώσει. Τα δικαστήρια άλλων κρατών έχουν δευτερεύουσα αρμοδιότητα, η οποία περιορίζεται στην απόφαση περί της δυνατότητας εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης στο συγκεκριμένο κράτος. Καθίσταται λοιπόν προφανές, ότι το περιφερειακό δικαστήριο έχει δευτερεύουσα αρμοδιότητα λαμβάνοντας υπόψη μόνο τη δυνατότητα εκτέλεσης της απόφασης στις Η.Π.Α.».

Με την απόφαση αυτή καταδεικνύεται ότι η δικαιοδοσία του τόπου της διαιτησίας παίζει κυρίαρχο ρόλο όταν πρέπει να αποφασιστεί η εγκυρότητα μίας διαιτητικής απόφασης.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι και στην Ινδονησία η υπόθεση έφτασε μέχρι το Ανώτατο Δικαστήριο το οποίο μετά από εξονυχιστικό έλεγχο αναίρεσε την απόφαση του Δικαστηρίου της Τζακάρτα, η οποία είχε ακυρώσει τη διαιτητική απόφαση. Το ανώτατο ακυρωτικό έκρινε ότι το Δικαστήριο της Τζακάρτα δεν είχε πρωταρχική αρμοδιότητα να ακυρώσει την διαιτητική απόφαση που είχε εκδοθεί στην Ελβετία.

---

¹⁶⁰ Δυνάμει του «...under the law of which...» που αναφέρεται στο άρθρο V παρ. 1 περ. ε΄ ΣυμβΝΥ.

2.5 Termorio

Το Εφετείο της Περιφέρειας της Κολούμπια ασχολήθηκε με το ζήτημα της εκτέλεσης ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης στην υπόθεση Termorio & LeaseCo Group v. Electrana S.P. et al. το 2007. Η υπόθεση αφορούσε την εκτέλεση μίας απόφασης που εκδόθηκε στην Κολομβία το 2000 υπέρ της Termorio και εις βάρος της κολομβιανής κρατικής εταιρείας Electrana. Η διαιτητική διαδικασία έλαβε χώρα στην Κολομβία και τυπικώς τουλάχιστον τα μέρη ήταν κολομβιανά νομικά πρόσωπα, καθώς η Termorio ήταν θυγατρική της μίας εταιρείας από το Όρεγκον των Η.Π.Α., της LeaseCo Group. Η Electrana πέτυχε την ακύρωση της διαιτητικής απόφασης για το λόγο ότι η διαιτητική ρήτρα του ICC δεν ήταν έγκυρη κατά το χρόνο εισαγωγής της και παραβίαζε το κολομβιανό δίκαιο.

Όταν η Termorio επιχείρησε την εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης στις Η.Π.Α. το πρωτοβάθμιο αρμόδιο Δικαστήριο απέρριψε το σχετικό αίτημα. Το Εφετείο δε επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση. Πρέπει να σημειωθεί, ότι το ίδιο πολιτειακό δικαστήριο που εξέδωσε την Chromalloy, επιβεβαίωσε ότι η οριστικότητα και δεσμευτικότητα της διαιτητικής επίλυσης των διεθνών εμπορικών διαφορών αποτελεί δεδομένη δικαιοπολιτική επιλογή της αμερικανικής έννομης τάξης. Ταυτοχρόνως δέχθηκε ότι η ΣυμβΝΥ κατανέμει τον έλεγχο της διαιτητικής απόφασης μεταξύ των δικαστηρίων του κράτους έκδοσης και των δικαστηρίων όπου ζητείται η αναγνώριση και η εκτέλεσή της, επιτρέποντας την ακύρωση της διαιτητικής απόφασης μόνο στα πρώτα και αναγνωρίζοντας έτσι ότι για την ακύρωση θα εφαρμοστούν οι κανόνες του εσωτερικού δικαίου του κράτους έκδοσης, οι οποίοι δεν είναι ομοίομορφοι. Εστιάζοντας δε στην εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου του κράτους έκδοσης για λόγους άγνωστους στο δίκαιο του κράτους εκτέλεσης αποτελεί φυσικό επακόλουθο της δομής της ΣυμβΝΥ. Συνέχισε δε επισημαίνοντας την πρόταξη των δικαστηρίων της πρωτεύουσας δικαιοδοσίας έναντι εκείνων της δευτερεύουσας δικαιοδοσίας υπό την έννοια ότι τα δεύτερα δεν μπορούν κατ' αρχήν και κατά κανόνα να ελέγχουν τις αποφάσεις με τις οποίες τα πρώτα ακύρωσαν τη διαιτητική απόφαση. Μοναδική εξαίρεση στον κανόνα αυτόν αναγνωρίστηκε η περίπτωση που η ακυρωτική απόφαση παραβιάζει την αμερικανική έννομη τάξη.

II. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡ. Ε΄ ΤΗΣ ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ V ΤΗΣ ΣΥΜΒΝΥ

Στην συγκεκριμένη ενότητα γίνεται μία προσπάθεια ανάδειξης του βαθμού επίκλησης της περ. ε΄ της παρ. 1 του άρθρου V της ΣυμβΝΥ από τα εθνικά δίκαια των συμβαλλομένων στη Σύμβαση κρατών και κατά πόσο τα τελευταία εκτελούν αποφάσεις που έχουν ακυρωθεί στον τόπο έκδοσής τους. Θα μπορούσαμε να χωρίσουμε τα κράτη σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία βρίσκονται τα κράτη που ευνοούν την εκτέλεση μίας ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης, στη δεύτερη κατηγορία εκείνα που αρνούνται σε κάθε περίπτωση την εκτέλεση μίας τέτοιου είδους δικαστικής απόφασης, ενώ στην τρίτη κατηγορία βρίσκονται τα κράτη που αναγνωρίζουν μεν τη διακριτική ευχέρεια της εκτέλεσης της απόφασης αλλά δεν υπάρχει συγκεκριμένη νομολογία¹⁶¹. Ξεχωριστή ανάλυση δε γίνεται για την Ολλανδία τα δικαστήρια της οποίας εξέδωσαν δύο σημαντικές αποφάσεις για τη διεθνή διαιτησία. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να διευκρινιστεί ότι η κατηγοριοποίηση αυτή δεν θα μπορούσε να είναι απόλυτη καθώς κάθε υπόθεση κρίνεται *ad hoc* και η νομολογία των κρατών δύναται να διαφοροποιηθεί ανά περίπτωση.

α) Πρώτη Κατηγορία Χωρών

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν η Γαλλία και οι Η.Π.Α., για την πρακτική των δικαστηρίων τους έχει ήδη γίνει εκτενής αναφορά ανωτέρω. Ο Καναδάς¹⁶² αναγνωρίζει στα δικαστήριά του τη διακριτική ευχέρεια να αναγνωρίσει και να εκτελέσει τη μία απόφαση που έχει ανασταλεί, ακυρωθεί ή εκκρεμεί η διαδικασία ακύρωσής της. Βέβαια, δεν υπάρχουν οδηγίες κάτω από ποιες συνθήκες μπορεί να τύχει εφαρμογής η διακριτική ευχέρεια ώστε να εκτελεστεί μία απόφαση που έχει ακυρωθεί. Το δε Βέλγιο έχει υιοθετήσει ένα σύστημα δικαιοδοτικής εγγύτητας με τη μορφή ενός *opt-out* από το άρθρο 1717 του βελγικού Κώδικα. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, τα δικαστήρια δεν έχουν δικαιοδοσία να ακυρώσουν διαιτητικές αποφάσεις που εκδίδονται στο Βέλγιο εάν τα μέρη είναι αλλοδαποί¹⁶³.

Στη Τσεχία¹⁶⁴ δε καμία υποχρέωση υφίσταται ώστε το δικαστήριο να αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση της απόφασης ακόμα και αν αυτή έχει

¹⁶¹ Για πλήρη συγκριτική επισκόπηση μεταξύ των εθνικών δικαίων βλ. *Bermann, Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards-The Interpretation and Application of the New York Convention by National Courts*, 2017.

¹⁶² *Bachand/Gélinas*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 178.

¹⁶³ *Παμπούκης*, Διδ 1/2018, 32.

¹⁶⁴ *Bělohávek*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 274-275.

προηγουμένως ακυρωθεί¹⁶⁵. Η Ισπανία¹⁶⁶ είναι από τις χώρες που χορηγούν την εκτέλεση σχεδόν σε κάθε περίπτωση, ακόμα και αν η διαιτητική απόφαση έχει ανασταλεί ή ακυρωθεί ή είναι εκκρεμής. Χαρακτηριστικό είναι ότι κατά τη διαδικασία της εκτέλεσης, εφαρμοστέο στην Ισπανία δίκαιο δεν αποτελεί το ισπανικό αλλά κανόνες της διεθνούς διαιτησίας.

Το αγγλικό δίκαιο¹⁶⁷ από την μία πλευρά αναγνωρίζει τη διακριτική ευχέρεια να εκτελέσει την απόφαση ανεξάρτητα από το καθεστώς που την διέπει, ενώ από την άλλη πλευρά το γεγονός ότι η απόφαση αμφισβητείται στο δικαστήριο της πρωταρχικής δικαιοδοσίας δεν σημαίνει ότι αυτή δεν είναι δεσμευτική. Επίσης, τα αγγλικά δικαστήρια χορηγούν και μερική εκτέλεση της απόφασης όταν οι διαδικασίες ακύρωσής της στο κράτος έκδοσής της δεν εφαρμόζονται σε όλη τη σύμβαση.

Ως υποκατηγορία δε των χωρών που χορηγούν την εκτέλεση θα μπορούσε να ενταχθεί η Κολομβία και η Ινδία. Στην Κολομβία¹⁶⁸ παρά το γεγονός ότι το ζήτημα δεν έχει αναλυθεί επακριβώς το άρθρο 112 του κολομβιανού νόμου περί διαιτησίας επιτρέπει στους δικαστές να προχωρήσουν τη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης παρά την αναστολή της αίτησης περί ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι τα κολομβιανά δικαστήρια δεν αποδέχονται τη ρήτρα του ευνοϊκότερου δικαίου, ενώ διακρίνουν μεταξύ πρωταρχικής και δευτερεύουσας δικαιοδοσίας. Τα δικαστήρια αρνούνται την εκτέλεση μόνο αν η απόφαση έχει ακυρωθεί από δικαστήριο που διαθέτει πρωταρχική αρμοδιότητα για την ακύρωση της απόφασης.

Επίσης, τα ινδικά¹⁶⁹ δικαστήρια δεσμεύονται να απορρίψουν το αίτημα εκτέλεσης μόνο στην περίπτωση που η ακύρωση της διαιτητικής απόφασης έλαβε χώρα από το δικαστήριο της πρωταρχικής δικαιοδοσίας. Αντίθετα, αν η απόφαση ακυρώθηκε από οποιοδήποτε άλλο δικαστήριο, τότε η ινδική δικαιοσύνη χορηγεί την εκτέλεση.

¹⁶⁵ Παρόλα αυτά ήδη από το 2014 εφαρμόζεται ένα αυστηρότερο εσωτερικό νομικό πλαίσιο για τη διαιτησία και την εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων.

¹⁶⁶ *López de Argumendo Pineiro/Roger*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 874-876.

¹⁶⁷ *Vargiu/Ahmed*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 988.

¹⁶⁸ *Zuleta/Rincón*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 232-233.

¹⁶⁹ *Kumar*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 462-463.

β) Δεύτερη Κατηγορία Χωρών

Στη δεύτερη κατηγορία των κρατών που εφαρμόζουν κυρίως τη θεωρία της εδαφικότητας και απορρίπτουν την εκτέλεση της ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης περιλαμβάνεται η πλειονότητα των εδώ παρουσιαζόμενων έννομων τάξεων. Σε αυτά ανήκει η Βραζιλία¹⁷⁰ η οποία ως συμβαλλόμενο μέρος και στη Συνθήκη το Παναμά, θα παραβίαζε αυτήν στην περίπτωση που εκτελούσε μία ακυρωθείσα διαιτητική απόφαση, η Κίνα¹⁷¹, στην οποία καμία απόφαση δεν έχει βρεθεί που να συνομολογεί περί του αντιθέτου. Βέβαια, οι απόψεις των θεωρητικών δίστανται για το αν θα έπρεπε η Κίνα να χορηγεί την εκτέλεση υπό ειδικές προϋποθέσεις.

Η Σλοβενία¹⁷² και αυτή με τη σειρά της δεν αναγνωρίζει και δεν χορηγεί την εκτέλεση σε αλλοδαπή διαιτητική απόφαση που έχει ακυρωθεί στον τόπο έκδοσής της. Παρά ταύτα, σε περίπτωση που τυγχάνει εφαρμογής η Ευρωπαϊκή Σύμβαση που περιέχει ευνοϊκότερες διατάξεις αυτή θα πρέπει να εφαρμόζεται. Βέβαια, μέχρι σήμερα δεν έχουν αναφερθεί υποθέσεις που η ακυρωθείσα διαιτητική απόφαση να έχει αναγνωριστεί στην Σλοβενία. Παρόμοια ισχύουν και στην Κροατία¹⁷³, όπου κατ' αρχήν τα δικαστήρια δεν αναγνωρίζουν και δεν εκτελούν ότι μία αλλοδαπή διαιτητική απόφαση που έχει ακυρωθεί από το αρμόδιο δικαστήριο του κράτους έκδοσής της. Και στην συγκεκριμένη περίπτωση όπου τυγχάνει εφαρμογής η Ευρωπαϊκή Σύμβαση αυτή θα εφαρμόζεται.

Περαιτέρω, στην Γεωργία¹⁷⁴ δεν υπάρχει αναφορά στην επίκληση του συγκεκριμένου λόγου ακύρωσης και συνεπώς δεν υπάρχει σχετική νομολογία, γεγονός που μας οδηγεί να συμπεράνουμε ότι απορρίπτεται η εκτέλεση της ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης. Η Ελλάδα¹⁷⁵ δε με τη σειρά της, εφαρμόζει κατά την πάγια νομολογία¹⁷⁶ της το εδαφικό κριτήριο, δυνάμει του οποίου μία απόφαση εφόσον ακυρώνεται παύει να υφίσταται στον νομικό κόσμο και συνεπώς δεν δύναται να εκτελεστεί.

¹⁷⁰ *Gama/Teixeira*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 157-158.

¹⁷¹ *Mo*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 207.

¹⁷² *Galič*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 847-848.

¹⁷³ *Malnar*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 256.

¹⁷⁴ *Tsertsvadze*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 324.

¹⁷⁵ *Μακρίδου*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 399.

¹⁷⁶ Βλ. ΜΠρΑθ 1267/2018, Διαιτησία 2/2018, 284-304, με παρατ. Κ. Καλαβρού, η απόφαση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς αντιμετωπίζει διάφορα ζητήματα σχετιζόμενα με την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης.

Στην Ινδονησία¹⁷⁷ δεν υπάρχει αναφορά σε συγκεκριμένη νομολογία, παρά μόνο στην υπόθεση της Pertamina, όπου τελικά το ανώτατο ακυρωτικό αναίρεσε την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου¹⁷⁸. Περαιτέρω, στο Ισραήλ¹⁷⁹, την Ιαπωνία¹⁸⁰, το Μακάου¹⁸¹, τη Μαλαισία¹⁸², την Παραγουάη¹⁸³, τη Ρωσία¹⁸⁴, τη Σιγκαπούρη¹⁸⁵ και την Ουρουγουάη¹⁸⁶ δεν υπάρχει σχετική νομολογία επίκλησης του συγκεκριμένου λόγου ακύρωσης, που σημαίνει ότι αρνούνται την εκτέλεση σε κάθε περίπτωση. Η Τουρκία¹⁸⁷ επίσης εφαρμόζει το εδαφικό κριτήριο, δεν αναγνωρίζει και δεν εκτελεί διαιτητικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί στον τόπο έκδοσής τους. Το εθνικό δε δίκαιο της Ρουμανίας¹⁸⁸ προβλέπει την άρνηση της εκτέλεσης σε κάθε περίπτωση εφόσον η διαιτητική απόφαση έχει ακυρωθεί.

Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει σχετική νομολογία στην Ιταλία¹⁸⁹, οι απόψεις της θεωρίας δίστανται. Κάποιοι συγγραφείς ισχυρίζονται ότι πρέπει να απορρίπτεται η αναγνώριση και η εκτέλεση της ακυρωθείσας αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης, ενώ άλλοι θεωρούν ότι το κείμενο της ΣυμβΝΥ χρησιμοποιεί τη λέξη «may» και όχι τη λέξη «must», ακόμα και αν ο ιταλικός νόμος ξεκάθαρα αναφέρει ότι το δικαστήριο πρέπει να αρνηθεί την εκτέλεση.

Τα γερμανικά δικαστήρια κατά κύριο λόγο αρνούνται την εκτέλεση μίας απόφασης που έχει ακυρωθεί, παρά ταύτα κάνουν χρήση της διάταξης του ευνοϊκότερου δικαίου του άρθρου VII και της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης¹⁹⁰.

Τα αυστριακά δικαστήρια με τη σειρά τους αξιολογούν τους λόγους απόρριψης της αίτησης σε μία αυτόνομη βάση. Αυτό σημαίνει μόνο θεωρητικά μπορούν τα δικαστήρια της Αυστρίας να κηρύξουν εκτελεστή μία διαιτητική απόφαση που έχει

¹⁷⁷ Soemartono, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 490-491.

¹⁷⁸ Βλ. ανωτέρω στην ανάλυση της συγκεκριμένης υπόθεσης στην οικεία παράγραφο.

¹⁷⁹ *Einhorn*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 548.

¹⁸⁰ *Harata*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 605.

¹⁸¹ *Dias Simões* σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 644.

¹⁸² *Choy/Rajoo*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 668.

¹⁸³ *Rodriguez*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 747.

¹⁸⁴ *Doronina*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 807.

¹⁸⁵ *Ho*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 828.

¹⁸⁶ *Arrighi*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 1058.

¹⁸⁷ *Özsunay E./Özsunay M.R.*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 972.

¹⁸⁸ *Bobei*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 788.

¹⁸⁹ *Frignani*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 578.

¹⁹⁰ *Solomon*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 362-363.

ακυρωθεί. Επιπλέον, και στην Αυστρία τυγχάνει εφαρμογής και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση η οποία παρέχει ευνοϊκότερες διατάξεις έναντι της ΣυμβΝΥ¹⁹¹.

Στη Σουηδία, επίσης, αν η διαιτητική απόφαση ακυρώθηκε από αρμόδιο προς τούτο δικαστήριο τότε είναι πιθανότερο ότι το σουηδικό δικαστήριο θα απορρίψει την εκτέλεση¹⁹².

Το Χονγκ Κονγκ¹⁹³, τείνει να απορρίπτει την εκτέλεση καθώς το εθνικό του δίκαιο συμπεριλαμβάνει ως λόγο απόρριψης την προηγούμενη ακύρωση της διαιτητικής απόφασης. Παρά ταύτα δεν είναι ακριβώς ξεκάθαρο κάτω υπό ποιες συνθήκες και προϋποθέσεις θα μπορούσαν τα δικαστήριά του να χορηγήσουν την εκτέλεση.

Παρά το γεγονός ότι δεν έχει αναφερθεί σχετική νομολογία στην Κορέα¹⁹⁴, τα κορεατικά δικαστήρια πιθανότητα θα σέβονταν την απόφαση περί ακύρωσης και θα αρνούσαν την εκτέλεση. Παρά ταύτα σε θεωρητική βάση δύναται το δικαστήριο να παρακάμψει την ακύρωση αν η απόφαση που έκρινε την ακύρωση δεν στηρίζεται σε έγκυρη νομική βάση.

Η Νορβηγία¹⁹⁵ με τη σειρά της επιτρέπει την εκτέλεση της απόφασης χρησιμοποιώντας μία αρνητική διατύπωση· αρκεί δηλαδή η τελευταία να μην έχει ακυρωθεί για ακυρότητα της διαιτητικής ρήτηρας, και των λόγων που γενικά αναγνωρίζονται και αντικατοπτρίζονται στη ΣυμβΝΥ και στον ΠρΝΥ.

Στην Ταϊβάν¹⁹⁶, η απόφαση που ακυρώθηκε δεν έχει πλέον δεσμευτικό χαρακτήρα και συνεπώς το αίτημα εκτέλεσης πρέπει να απορριφθεί. Παρά ταύτα, το δικαστήριο δύναται να συνεχίσει τη διαδικασία εκτέλεσης καθώς η έφεση του καθ' ου η αίτηση εκτέλεσης δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, εκτός και αν δοθεί από τον εκκαλούντα η κατάλληλη εγγύηση.

Περαιτέρω, από τα δικαστήρια του Περού¹⁹⁷, αν και δεν υπάρχει σχετική νομολογία, μπορούμε να περιμένουμε – παρά το γεγονός ότι ο νόμος δεν το ορίζει ρητά, ότι θα αρνηθούν την εκτέλεση μίας απόφασης που έχει ακυρωθεί από την αρμόδια αρχή του κράτους έκδοσής της.

---

¹⁹¹ Pitkowitz, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 142.

¹⁹² Ewerlöf, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 904.

¹⁹³ Sharma/Sajani, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 427.

¹⁹⁴ Choi, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 625.

¹⁹⁵ Cordero-Moss, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 739.

¹⁹⁶ Chen, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 958-959.

¹⁹⁷ Salaverry, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 760-761.

γ) Τρίτη κατηγορία χωρών

Στην τρίτη κατηγορία κρατών ανήκει η Ελβετία¹⁹⁸, στην οποία δεν υπάρχει αναφορά σε συγκεκριμένη νομολογία, οι θεωρητικοί όμως θεωρούν ότι τα ελβετικά δικαστήρια θα ήταν απρόθυμα να χορηγήσουν την εκτέλεση, παρά μόνον εάν υφίστανται όλως συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Στην Ουγγαρία¹⁹⁹ αναγνωρίζεται η διακριτική ευχέρεια της χορήγησης της εκτέλεσης. Βέβαια, το γεγονός ότι μία απόφαση εκκρεμεί κατά τη διαδικασία της ακύρωσής της δεν την εμποδίζει από το να αναγνωρισθεί και να εκτελεστεί.

Στην Πορτογαλία²⁰⁰ δεν έχουν καταγραφεί σχετικές υποθέσεις που να αφορούν τον συγκεκριμένο λόγο απόρριψης, παρά ταύτα το νομοθετικό της πλαίσιο προβλέπει τη διακριτική ευχέρεια εκτέλεσης της απόφασης.

Και για το Μεξικό δεν υπάρχει σχετική νομολογία. Όμως υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις που θα κρίνονταν *ad hoc* το δικαστήριο θα μπορούσε να χορηγήσει την εκτέλεση²⁰¹.

Τα ιρλανδικά δικαστήρια²⁰² δεν έχουν ασχοληθεί με το ζήτημα αυτό ώστε να μπορούμε να εξάγουμε ασφαλή αποτελέσματα για την πρακτική των δικαστηρίων της. Παρά ταύτα σε εκκρεμούσα δίκη στη Αυστρία περί ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης, το ιρλανδικό δικαστήριο ανέβαλε την απόφασή του μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία από το αυστριακό δικαστήριο.

Τέλος, ούτε και για τη Βενεζουέλα δεν υπάρχει σχετική νομολογία. Παρόλα αυτά, το δικαστήριο της Βενεζουέλας πιθανότατα θα εξετάσει αν η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της ΣυμβΝΥ, ανεξαρτήτως αν έχει ακυρωθεί από το αρμόδιο δικαστήριο του τόπου της διαιτησίας²⁰³.

¹⁹⁸ *Bonomi/Reymond-Eniaeva*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 933.

¹⁹⁹ *Raffai*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 441.

²⁰⁰ *Moura Vicente*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 774.

²⁰¹ *Wobeser*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 685.

²⁰² *Gopalan/Fagan*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 515.

²⁰³ *Hernández-Bretón*, σε: *Bermann* (Επιμ.), (2017), 1070.

δ) Η περίπτωση της Ολλανδίας

Τελευταία αλλά όχι λιγότερο σημαντική, είναι η Ολλανδία, η οποία σαν τη Γερμανία απέρριπτε κατά κύριο λόγο την εκτέλεση εάν η απόφαση είχε ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής της. Όμως η απόφαση Yukos αποτελεί από τις πλέον σημαντικές αποφάσεις για τη διεθνή διαιτησία όχι μόνο λόγω του υπέρογκου επιδικαζόμενου ποσού, αλλά και της πληθώρας ζητημάτων διεθνούς δικαίου τα οποία ανέκυψαν. Αποκάλυψε δε τις αδυναμίες του συστήματος της διεθνούς διαιτησίας και της υπαγωγής της στην εσωτερική έννομη τάξη²⁰⁴. Στην προκειμένη περίπτωση κρίσιμο είναι να αναφερθούν τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Σε συμβάσεις δανείου μεταξύ πλειόνων εταιρειών που ανήκαν στον όμιλο εταιρειών της Yukos τέθηκε ρήτρα διαιτησίας ενώπιον του Διεθνούς Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Οι συμβάσεις είχαν καταρτιστεί μεταξύ της Yukos Capital ως δανείστριας και τη Yuganskneftegaz ως δανειολήπτριας. Οι μετοχές της δεύτερης που ανήκαν στην εταιρεία Yukos Oil Company του ίδιου ομίλου, κατασχέθηκαν αναγκαστικά από το ρωσικό δημόσιο σε ικανοποίηση φορολογικών προστίμων που επιβλήθηκαν στην Yukos Oil για φοροδιαφυγή. Η δε υπερθεματίστρια εταιρεία μεταβίβασε τις άνω μετοχές στην ρωσική κρατική εταιρεία Rosneft. Η Yukos Capital προσέφυγε σε διαιτησία κατά της Yuganskneftegaz αιτούμενη την αποπληρωμή των δανείων. Οι αγωγές έγιναν δεκτές, όμως η Rosneft άσκησε αγωγή ακύρωσης η οποία έγινε τελεσιδικώς δεκτή. Παράλληλα, η Yukos επιδίωξε την εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων στην Ολλανδία.

Το Εφετείο του Άμστερνταμ δέχτηκε κατ' αρχήν ότι η ΣυμβΝΥ δεν εμπεριέχει ρύθμιση η οποία να καθιστά υποχρεωτική την αναγνώριση της ίδιας της ακυρωτικής απόφασης *per se* και ότι κάτι τέτοιο δεν προκύπτει ούτε από το άρθρο V παρ. 1 περ. ε'. Η πρόσδοση ισχύος στην ακυρωτική απόφαση εξαρτάται από την πλήρωση των όρων που θέτουν οι κανόνες περί αναγνώρισης και εκτελέσεων των αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων γενικώς. Αυτή θα αποκλείεται εάν εκδόθηκε σε διαδικασία η οποία δεν παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά της δίκαιης δίκης. Σημείωσε δε ότι τούτο ισχύει αδιάφορα από το πεδίο που και η ίδια η ΣυμβΝΥ καταλείπει για την κήρυξη της ήδη ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης.

Επίσης, το ολλανδικό δικαστήριο δέχτηκε ότι όντως είχε χωρήσει παραβίαση της αρχής της δίκαιης δίκης διότι τα ρωσικά δικαστήρια δεν παρουσίαζαν εχέγγρα ανεξαρτησίας και αμεροληψίας στη συγκεκριμένη περίπτωση η οποία είχε πολιτικό

²⁰⁴ *Μιχαλόπουλος*, Η έκδοση και ακύρωση της απόφασης στην υπόθεση Yukos-Μια τομή στη διεθνή διαιτησία, ΔΕΕ 5/2017, 614.

ενδιαφέρον. Συνέδεσε μάλιστα το πόρισμα αυτό με τα πραγματικά περιστατικά και ιδίως με το γεγονός ότι οι μετοχές της θυγατρικής εταιρείας εκποιήθηκαν αναγκαστικά σε πολύ χαμηλή τιμή προς μία κρατική εταιρεία. Προέκυψε λοιπόν ότι η υπό κρίση διαφορά εντασσόταν στο πλαίσιο γενικότερης πολιτικής δίωξης του βασικού μετόχου της Yucos, της κρατικοποίησης του ομίλου και του εκφοβισμού ισχυρών οικονομικών παραγόντων.

Οι άνω παραδοχές του ολλανδικού δικαστηρίου σχετικοποιήθηκαν σημαντικά με τις μεταγενέστερες αποφάσεις του που εκδόθηκαν στην υπόθεση *Maximon*. Το ολλανδικό ακυρωτικό δέχθηκε ότι το άρθρο V παρ.1 περ. ε' καταλείπει σχετικό περιθώριο, εξαιρετικά, διακριτικής ευχέρειας σε ειδικές περιπτώσεις και εφόσον τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά αποδεικνύονται και θεμελιώνουν τις σχετικές εξαιρετικές προϋποθέσεις. Αυτές κατά το ολλανδικό ακυρωτικό είναι: α) όταν η ακυρωτική απόφαση δεν αντιστοιχεί στους λόγους του άρθρου V παρ.1 περ. α-δ, β) όταν οι λόγοι ακύρωσης δεν ανταποκρίνονται στα διεθνή standards και γ) όταν δεν ανταποκρίνεται στα ελάχιστα standards της ολλανδικής έννομης τάξης περί της αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση το ανώτατο δικαστήριο αρνήθηκε την αναγνώριση καθώς κατά τη διαταχθείσα από το εφετείο πραγματογνωμοσύνη τουλάχιστον ένας λόγος ακύρωσης (από εκείνους που δέχθηκε το ανώτατο διαιτητικό δικαστήριο της Ρωσίας για να ακυρώσει τη διαιτητική απόφαση) ευσταθούσε και επομένως ορθά έκρινε το δικάσαν εφετείο.

Πρέπει όμως σε αυτό το σημείο να τονιστεί ότι για την ίδια υπόθεση το αγγλικό δικαστήριο έκρινε αντίθετα από το ολλανδικό, και δεν αναγνώρισε την απόφαση του ρωσικού δικαστηρίου που ακύρωνε την διαιτητική απόφαση, καθώς δεν αποδείχθηκε ότι οι ρωσικές αποφάσεις ήταν μεροληπτικές και αυτό παρά το ότι κρίνοντας έμμεσα την ορθότητα των παραδοχών των ρωσικών ακυρωτικών αποφάσεων (περί μη διαιτητευσιμότητας) δεν τις βρήκε πειστικές.

Η ως άνω υπόθεση *Maximon* αναδεικνύει χαρακτηριστικά το πρόβλημα των κριτηρίων του ελέγχου της ακυρωτικής απόφασης, τα οποία είναι διαφορετικά από δικαιοδοσία σε δικαιοδοσία²⁰⁵.

---

²⁰⁵ Βλ. *Παμπούκη*, Διδ 1/2018, 28-29.

III. ΣΧΕΣΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 44/2001 (νυν 1215/2012) ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Παρά την αναμφισβήτητη σπουδαιότητα της διεθνούς διαιτησίας για την προώθηση του διεθνούς και ενδοενωσιακού εμπορίου τόσο ο Κανονισμός Βρυξέλλες I όσο και ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ia εξαιρούν ρητά την διαιτησία από το πεδίο εφαρμογής τους²⁰⁶, μολονότι το πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο δείχνει να περιλαμβάνει στο πεδίο εφαρμογής του το συγκεκριμένο θεσμό. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 67 παρ. 4 ΣυνθΛΕΕ ορίζεται ότι «η Ένωση διευκολύνει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ιδίως με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων σε αστικές υποθέσεις», ενώ σύμφωνα με το άρθρο 81 ΣυνθΛΕΕ «παρ. 1 εδ. α': η Ένωση αναπτύσσει δικαστική συνεργασία στις αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων», «παρ. 2 περ. α' και β' και ζ' κατά τα οποία: ... το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ... λαμβάνουν μέτρα ... με τα οποία διασφαλίζεται α) η αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ των κρατών μελών των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων και η εκτέλεσή τους, β) η διασυνοριακή επίδοση και κοινοποίηση δικαστικών και εξώδικων πράξεων ... ζ) η ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης των διαφορών...». Με τις αναφορές του άρθρου σε «εξώδικες αποφάσεις» καθίσταται προφανές ότι ο κανόνας καλύπτει και αποφάσεις που δεν έχουν εκδοθεί από τακτικά δικαστήρια. Ειδικότερα, ορθότερο είναι να δεχτούμε ότι οι έννοιες των εξώδικων αποφάσεων και πράξεων όπως συναντώνται στις ανωτέρω περιπτώσεις του άρθρου 81 περιλαμβάνουν τις διαιτητικές αποφάσεις και τις πράξεις που σχετίζονται με τη διαιτητική διαδικασία και επιπλέον η έννοια των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης των διαφορών (παρ. 2 περ. ζ') συμπεριλαμβάνει και τη διαιτησία²⁰⁷. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι πράξεις αυτές αφορούν κατά κύριο λόγο το διεθνές δικονομικό δίκαιο καθώς η αρμοδιότητα που δίνεται στην ΕΕ βάσει του εν λόγω αφορά μόνο τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις. Εν αντιθέσει με το πρωτογενές δίκαιο, στο οποίο γίνεται μία έμμεση αναφορά στη διαιτησία, στο παράγωγο ευρωπαϊκό δίκαιο δεν έχει εκδοθεί κάποια πράξη που να αφορά άμεσα και ειδικότερα το δίκαιο της διαιτησίας. Προκύπτει λοιπόν ότι η διαιτησία και το ευρωπαϊκό δικονομικό δίκαιο αποτελούν δύο διαφορετικούς, παράλληλους μεταξύ τους δικαιοκούς κόσμους, ενώ η ερμηνεία και το εύρος της εν λόγω εξαίρεσης προκαλεί πληθώρα ζητημάτων στη θεωρία²⁰⁸, τη νομολογία του ΔικΕΕ και των δικαστηρίων των κρατών

²⁰⁶ Σε κάθε περίπτωση όμως όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι συμβαλλόμενα μέρη στη ΣυμβΝΥ, οπότε η αναγνώριση και εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων μεταξύ τους διέπεται από αυτήν.

²⁰⁷ Βουλγαράκης, Η διαιτησία υπό το φως της ευρωπαϊκής επιρροής στο δικονομικό δίκαιο, 2018, 16.

²⁰⁸ Βλ. Καϊσης, Διεθνής Εμπορική Διαιτησία και Σύμβαση των Βρυξελλών, 1995, 19 επ..

μελών και ανάμεσα στα όργανα της ΕΕ. Ήδη από νωρίς αναδείχθηκε το πρόβλημα των παράλληλων διαδικασιών που είναι αποτέλεσμα κακόπιστης ή καταχρηστικής οικονομικής συμπεριφοράς ενός από τους διαδίκους προκαλώντας με τον τρόπο αυτό μεγάλη αβεβαιότητα στα ενδιαφερόμενα μέρη και αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο εκδόσεως αντιφατικών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων²⁰⁹.

Η ratio της εξαίρεσης εντοπίζεται στην ιδιαίτερη φύση αλλά και την αυτόνομη ρύθμιση του θεσμού από διεθνείς συμβάσεις και ιδίως από τη ΣυμβΝΥ. Η οριοθέτηση της εξαίρεσης αποτυπώνεται με ενάργεια στη νομολογία του ΔικΕΕ.

1. Marc Rich (C-190/89)

Πρώτη αφορμή αποτέλεσε η υπόθεση *Marc Rich v. Societa Italiano Impianti*²¹⁰, στην οποία το ΔΕΚ έδωσε μία ευρεία ερμηνεία στην εξαίρεση της διαιτησίας. Στη σκέψη 18 της απόφασης το Δικαστήριο έκρινε ότι με τον αποκλεισμό της διαιτησίας από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης των Βρυξελλών ο επιδιωκόμενος σκοπός ήταν ο αποκλεισμός της καθ' όλες τις πλευρές, περιλαμβανομένων των διαδικασιών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, δεδομένου του γεγονότος ότι η διαιτησία διέπεται υπό το καθεστώς διεθνών συμβάσεων και δη από τη ΣυμβΝΥ. Σχετικά με το ζήτημα της παρεμπόπτουσας εξέτασης του κύρους της συμφωνίας διαιτησίας από το εθνικό δικαστήριο το ΔΕΚ έκρινε στη σκέψη 26 ότι για τον καθορισμό του εάν μία διαφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνο το κύριο αντικείμενο της διαφοράς αυτής. Εάν η διαφορά αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης λόγω του αντικειμένου της, όπως παραδείγματος χάρη ο διορισμός διαιτητή, η ύπαρξη ενός προκαταρκτικού ζητήματος επί του οποίου ο δικαστής θα πρέπει να αποφανθεί προς επίλυση της εν λόγω διαφοράς, δεν μπορεί να δικαιολογήσει την εφαρμογή της Σύμβασης, όποιο και αν είναι το ζήτημα αυτό.

---

²⁰⁹ Βουλγαράκης, Διαιτησία και κανονισμός 44/2001/ΕΚ -με αφορμή την απόφαση *West Tankers* και την από 14/12/2010 Πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση του Κανονισμού (COM (2010) 748 τελικό), ΕφΑΔ 2012, 818.

²¹⁰ ΔΕΚ, Αποφ. της 23.3.1982, Υποθ. C-190/89, *Marc Rich & Co AG κατά Societa Italiana Impianti PA.*, ECLI:EU:C:1991319.

2. Van Uden (C-391/95)

Δεύτερη σημαντική για το ζήτημα υπόθεση είναι η *Van Uden Maritime BV v. Deco-Line*²¹¹. Η υπόθεση αυτή αφορά λήψη ασφαλιστικών μέτρων από το ένα μέρος το οποίο επιδίωκε να εξασφαλίσει την συμβατική του αξίωση έναντι του άλλου ζητώντας από τα ολλανδικά δικαστήρια να υποχρεωθεί η αντίδικος εταιρεία να της καταβάλει προσωρινά το οφειλόμενο ποσό. Στα πλαίσια της διαιτησίας επιτρέπεται σε ένα πολιτειακό δικαστήριο να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα ακόμα και αν δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της διαφοράς. Το ΔΕΚ έκρινε ότι τα ασφαλιστικά μέτρα δεν σκοπούν κατ' αρχήν να προκαλέσουν την έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας, αλλά λαμβάνονται παράλληλα με αυτήν και στόχο έχουν την ενίσχυσή της. Πράγματι, το αντικείμενο των ασφαλιστικών μέτρων δεν αφορά τη διαιτησία καθ' εαυτή, αλλά τη διασφάλιση ποικίλων δικαιωμάτων. Συνεπώς, η ένταξή τους στο πεδίο της Σύμβασης των Βρυξελλών καθορίζεται όχι από την ίδια τους τη φύση αλλά από τη φύση των δικαιωμάτων στον οποίων τη διασφάλιση αποβλέπουν. Τέλος, το ΔΕΚ έκρινε ότι στο μέτρο που το αντικείμενο αίτησης ασφαλιστικών μέτρων αφορά ζήτημα που εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης των Βρυξελλών, αυτή τυγχάνει εφαρμογής και μπορεί να θεμελιώσει τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστή των ασφαλιστικών μέτρων ακόμα και αν έχει ήδη κινηθεί ή μπορεί να κινηθεί διαδικασία ως προς την ουσία και ακόμη και αν η διαδικασία αυτή θα έπρεπε να διεξαχθεί ενώπιον διαιτητών²¹².

3. West Tankers (C-185/07)²¹³

Η συγκεκριμένη απόφαση είναι η πιο αμφιλεγόμενη σχετικά με τη σχέση της διαιτησίας και τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ι. Το ζήτημα που τέθηκε εδώ ήταν αν είναι συμβατή με τον Κανονισμό η έκδοση μίας διαταγής από δικαστήριο ενός κράτους μέλους που να απαγορεύει την έναρξη (ή τη συνέχιση) διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους (*anti-suit injunction*²¹⁴), επειδή μία τέτοια διαδικασία αντίκειται στη συμφωνία διαιτησίας. Παρά το γεγονός ότι τέτοιου είδους διαταγές δεν είναι συμβατές με τον Κανονισμό, η διαφορά στην προκειμένη περίπτωση έγκειται στο ότι η συγκεκριμένη διαταγή είχε σκοπό την προάσπιση του δικαιώματος επίλυσης της διαφοράς με διαιτησία. Στην συγκεκριμένη υπόθεση το Δικαστήριο

²¹¹ ΔΕΚ, Αποφ. της 10.11.1998, Υποθ. C-391/95, *Van Uden Maritime BV κατά Deco-Line*, ECLI:EU:C:1998:543.

²¹² Η νομολογία *Van Uden* έχει εφαρμοστεί και από τα ελληνικά δικαστήρια. Ενδεικτικά βλ. ΜΠρΝαυπλ 1310/2004, ΕΔικΠολ 2008, 278.

²¹³ ΔικΕΕ, Αποφ. της 10.2.2009, Υποθ. C-185/07, *Allianz SpA κατά West tankers Inc.*, ECLI:EU:C:2009:69.

²¹⁴ Τα *anti-suit injunctions* είναι ένας θεσμός που προέρχεται από το αγγλικό δίκαιο. Εκδίδοντας ένα *anti-suit injunction* τα αγγλικά δικαστήρια απαγορεύουν στον καθ' ου να εκκινήσει ή να συνεχίσει μία δίκη ενώπιον ξένων δικαστηρίων.

στηρίχθηκε σε καθαρά δικαιολογητικούς λόγους. Θεώρησε ότι ιδίως το προδικαστικό ζήτημα σχετικά με το κύρος της συμφωνίας διαιτησίας, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΚανΒρΙ. Σύμφωνα με την λογική της αποφάσεως, δεν μπορεί να οδηγούμαστε σε αποκλεισμό εφαρμογής του Κανονισμού κάθε φορά που μία σύμβαση περιέχει ρήτρα διαιτησίας. Παράλληλα, διακηρύχθηκε ότι η έκδοση anti-suit injunction δεν συνάδει προς το σύστημα του ΚανΒρΙ. Μία τέτοια διαταγή δικαστηρίου κράτους μέλους εμποδίζει το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους να ασκήσει τις αρμοδιότητες που του παρέχει ο Κανονισμός, αντιβαίνει στην αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των νομικών συστημάτων και των δικαιοδοτικών οργάνων των κρατών μελών και περιορίζει την πρόσβαση του διαδικού στη δικαιοσύνη, όταν αυτός θεωρεί τη σύμβαση διαιτησίας άκυρη²¹⁵.

4. *Gazprom (C-536/13)*²¹⁶

Παρομοίως, η πιο πρόσφατη αυτή υπόθεση αφορά ένα anti-suit injunction. Στην προκειμένη όμως περίπτωση, το anti-suit injunction προερχόταν από διαιτητικό όργανο και όχι από δικαστήριο κράτους μέλους. Δεδομένου του γεγονότος ότι η διαιτησία εξαιρείται του πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού, το ΔικΕΕ έκρινε ότι η διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης μίας διαιτητικής απόφασης ρυθμίζεται από το εθνικό και το διεθνές δίκαιο και όχι από τον ΚανΒρΙ. Η νομολογία *West Tankers* εφαρμόζεται μόνο σε δικαστικές διαδικασίες δικαστηρίων κρατών μελών και δεν εφαρμόζεται σε διαιτητικές αποφάσεις ή αποφάσεις δικαστηρίων κράτους μέλους με αντικείμενο την αναγνώριση και εκτέλεση τέτοιων διαιτητικών αποφάσεων. Συνεπώς ο ΚανΒρΙ δεν εμποδίζει τα δικαστήρια των κρατών μελών της Ένωσης να αναγνωρίζουν και να κηρύσσουν εκτελεστές διαιτητικές αποφάσεις που περιέχουν ενδεχομένως μία διαταγή προς τα ενδιαφερόμενα μέρη να μην κινήσουν διαιτητική διαδικασία.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως ο Κανονισμός 1215/2012 αναγνωρίζει την πλήρη κατίσχυση της ΣυμβΝΥ κατά τη ρητή πρόβλεψη του άρθρου 73 παρ. 2, η οποία δεν υπήρχε στο προηγούμενο κείμενο του Κανονισμού.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί και η αντίφαση η οποία εμφανίζεται ως προς την επιταγή της ομοιόμορφης ερμηνείας των κανόνων του ευρωπαϊκού δικαίου. Από τη μία πλευρά το ευρωπαϊκό δίκαιο απαιτεί την ομοιόμορφη ερμηνεία των θεμελιωδών του κανόνων, από την άλλη πλευρά όμως, αφενός οι διαιτητές, αντίθετα από τα εθνικά δικαστήρια, δεν μπορούν να ζητήσουν από το ΔικΕΕ να αποφανθεί επί

²¹⁵ *Νίκας/Σαχπεκίδου*, Ευρωπαϊκή Πολιτική Δικονομία-Ερμηνεία κατ' άρθρον του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια (1215/2012), 2016, 71.

²¹⁶ ΔικΕΕ, Αποφ. της 13.5.2015, Υποθ. C-536/13, *Gazprom OAO κατά Lietuvos Respublika*, ECLI:EU:C:2015:316.

ερωτημάτων που αποσκοπούν στην ερμηνεία του ευρωπαϊκού δικαίου, αφετέρου το ίδιο το ευρωπαϊκό δίκαιο δεν επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των σχετικών δικαστικών αποφάσεων βάσει του Κανονισμού 1215/2012.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αντίφασης που μπορεί να προκύψει αποτελεί η υπόθεση *CYTEC v. SNF*²¹⁷. Στην εν λόγω υπόθεση η ολλανδική CYTEC και η γαλλική SNF σύνηψαν σύμβαση προμήθειας χημικών συστατικών με ρήτρα διαιτησίας υπό τους κανόνες του ICC και έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου τις Βρυξέλλες. Το 2000 η SNF θεώρησε τη σύμβαση αντίθετη με τα άρθρα 101 και 102 ΣυνθΛΕΕ και γι' αυτό το λόγο επιθυμούσε την ακύρωσή της. Η CYTEC ξεκίνησε διαιτητική διαδικασία ζητώντας αποζημίωση λόγω παράνομης μονομερούς καταγγελίας της σύμβασης από την SNF. Το διαιτητικό δικαστήριο εξέδωσε δύο αποφάσεις. Η πρώτη αφορούσε την ουσία της υπόθεσης και η δεύτερη το ύψος της αποζημίωσης και των τόκων. Ως προς την ουσία της υπόθεσης αποφάνθηκε την ακυρότητα της σύμβασης λόγω αντίθεσής της προς το άρθρο 101 παρ. 1 ΣυνθΛΕΕ, θεωρώντας συνυπεύθυνες και τις δύο εταιρείες. Παρά ταύτα επιδίκασε αποζημίωση μόνο στη CYTEC καθώς έκρινε ότι η γαλλική επιχείρηση δεν είχε υποστεί κάποια ζημία.

Ακολούθως η CYTEC πέτυχε την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων στη Γαλλία. Το γαλλικό Εφετείο υποστήριξε ότι δεν έχει εξουσία να αποφανθεί επί της ουσίας της υπόθεσης, αλλά μόνο επί της νομιμότητας των τελικών διαιτητικών κρίσεων, οι οποίες θα πρέπει να συμβαδίζουν προς τη γαλλική διεθνή δημόσια τάξη κατά την έννοια του άρθρου 1502 παρ. 5 του γαλλικού ΚΠολΔ. Το Εφετείο έκρινε ότι το διαιτητικό δικαστήριο έλαβε υπόψη του με ιδιαίτερη προσοχή, συνέπεια και συγκεκριμένη μεθοδολογία, τα ζητήματα του δικαίου του ανταγωνισμού. Αντίθετα, η SNF δεν απέδειξε κατάφωρη, ιδιαίτερως σοβαρή και συγκεκριμένη προσβολή της γαλλικής διεθνούς δημόσιας τάξης και για το λόγο αυτό απορρίφθηκε ο σχετικός ισχυρισμός της παραβίασης του άρθρου V παρ. 2β της ΣυμβΝΥ και του άρθρου 1502 παρ. 5 του γαλλικού ΚΠολΔ.

Βέβαια η SNF μετά την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων από το γαλλικό εφετείο επεδίωξε και πέτυχε την ακύρωση των διαιτητικών αποφάσεων στην χώρα έκδοσής τους, το Βέλγιο. Το βελγικό δικαστήριο έκρινε εντελώς αντίθετα από το γαλλικό δικαστήριο, σημειώνοντας ότι επειδή τα άρθρα 101-102 ΣυνθΛΕΕ συνιστούν διατάξεις δημόσιας τάξης, ο έλεγχος του σεβασμού των διατάξεων της δημόσιας τάξης προϋπέθετε την εξέταση του αιτιολογικού της διαιτητικής απόφασης, τόσο ως προς τα

---

²¹⁷ Για την αναλυτική παρουσίαση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης βλ. *Δεμπεγιώτη*, (2016), 401 επ..

πραγματικά αλλά και ως προς τα νομικά ζητήματα, ενώ δεν αρκεί μια τυπική επισκόπησή της. Συνεπώς, κατέληξε ότι η διαιτητική απόφαση έπρεπε να ακυρωθεί λόγω εγγενούς αντίφασης στο αιτιολογικό της, καθώς από την μία πλευρά το διαιτητικό δικαστήριο διαπίστωσε την ακυρότητα της σύμβασης, αλλά με την δεύτερη απόφασή του επιδίκασε αποζημίωση λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση στην οποία θα είχαν περιέλθει οι συμβαλλόμενοι εφόσον η σχετική παράνομη σύμβαση δεν είχε καν συναφθεί.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι όχι μόνο δεν έχουμε πάντοτε ενιαία και ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων του ευρωπαϊκού δικαίου μεταξύ των κρατών μελών, αλλά δύναται να οδηγηθούμε και σε καταστάσεις και λύσεις που είναι πρακτικά ανεφάρμοστες.

IV. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Η εκτελεστότητα των ασφαλιστικών μέτρων ποικίλει ανάλογα με το forum έκδοσής τους και αυτό διότι τα ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσει το διαιτητικό δικαστήριο δεν είναι αμέσως εκτελεστά σε αντίθεση με τα ασφαλιστικά μέτρα που επιτάσσονται από τα πολιτειακά δικαστήρια και είναι αμέσως εκτελεστά. Λόγω του χαρακτήρα της διαιτησίας συνήθως τα μέρη συμμορφώνονται με την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου. Παρά ταύτα, υπάρχουν περιπτώσεις που τα μέρη δεν συμμορφώνονται και γι' αυτό το λόγο το δικαστήριο δύναται να επιβάλλει κυρώσεις²¹⁸. Στις μέρες μας, που οι διάδικοι μπορούν με ευκολία να μεταφέρουν τα περιουσιακά τους στοιχεία από το ένα κράτος στο άλλο, η διεθνής εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων είναι κύριας σημασίας για τα μέρη, ενώ δεν τα ωφελεί σε τίποτα μία διαιτητική απόφαση όταν δεν βρίσκουν κάποιο περιουσιακό στοιχείο να εκτελέσουν.

Η εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων περιλαμβάνει τόσο εσωτερικά μέτρα, τα οποία εκδίδονται και εκτελούνται στον τόπο της διαιτησίας, όσο και διεθνή μέτρα, τα οποία δύναται να εκτελεστούν και σε χώρα διάφορη του τόπου διαιτησίας. Επιπλέον, κάποιες διμερείς συμφωνίες προβλέπουν την εκτέλεση ασφαλιστικών μέτρων. Επειδή,

---

²¹⁸ Για πολύ καιρό το ζήτημα της εκτέλεσης των διαιτητικών ασφαλιστικών μέτρων δεν είχε απασχολήσει τη θεωρία, καθώς με την εμφάνιση του θεσμού της διαιτησίας έπρεπε να επιλυθούν άλλα σημαντικά θέματα όπως π.χ. η εκτέλεση των συμφωνιών και των αποφάσεων, ενώ αντίθετα κατά την άνθιση και την εδραίωσή της στο εμπορικό και οικονομικό γίγνεσθαι η προσοχή επικεντρώθηκε στην επίλυση των ζητημάτων που θα την βοηθούσαν να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητά της.

για το συγκεκριμένο ζήτημα δεν δύναται να υφίσταται μία εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των εθνικών δικαίων, υπάρχουν τέσσερις προσεγγίσεις, ενώ ο ΠρΝΥ αποτελεί ένα αποτελεσματικό πεδίο εναρμόνισης.

α) Η πρώτη προσέγγιση επιτάσσει την άμεση εκτέλεση του διαιτητικού ασφαλιστικού μέτρου, όπως θα συνέβαινε με τα ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδονται από τα πολιτειακά δικαστήρια. Ο νόμος περί διαιτησίας του Έκουαδόρ είναι ο μοναδικός που προβλέπει ότι εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη των μερών στη διαιτητική συμφωνία, τα ασφαλιστικά μέτρα είναι αμέσως εκτελεστά χωρίς να απαιτείται η επέμβαση του πολιτειακού δικαστηρίου. Με τη συγκεκριμένη προσέγγιση εξαιρείται ο χρόνος που θα απαιτούνταν για το πολιτειακό δικαστήριο να εξετάσει την υπόθεση και να παράσχει την βοήθειά του στο διαιτητικό δικαστήριο. Η προσέγγιση αυτή αντικατοπτρίζει αυτό που θα έπρεπε να αποτελεί τον υπέρτατο στόχο των ασφαλιστικών μέτρων που εκδίδονται από το διαιτητικό δικαστήριο²¹⁹. Παρά ταύτα, μειονέκτημα της συγκεκριμένης θεώρησης αποτελεί το γεγονός ότι δεν υπάρχουν εγγυήσεις στην περίπτωση που υπάρξει κάποιο λάθος (διαδικαστικό ή ουσίας) στη διαιτησία. Το ζήτημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς οι διαιτητικές αποφάσεις δεν μπορούν να εφεσιβληθούν από τα μέρη, τα οποία δύναται μόνο να ασκήσουν μόνο αγωγή ακυρώσεως. Αν για παράδειγμα υπάρξουν σοβαρές παρατυπίες στη διαιτητική διαδικασία, θα ήτο βέβαιη η αδυναμία θεραπείας τους. Η απουσία εγγυήσεων, όπως αυτών που παρέχουν η ΣυμβΝΥ και ο ΠρΝΥ, καθιστούν τη συγκεκριμένη προσέγγιση μη αποδεκτή από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

β) Στη δεύτερη θεώρηση τα εθνικά δικαστήρια του τόπου της διαιτησίας είναι αρωγοί στην εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων που αφορούν ασφαλιστικά μέτρα. Κατά συνέπεια, οι διαιτητικές αποφάσεις (συνήθως διαταγές) εκτελούνται μέσω των δικαστικών αρχών του τόπου της διαιτησίας δίχως περαιτέρω διερεύνηση. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα εθνικών νομοθεσιών που προβλέπουν την εκτελεστική αρωγή των πολιτειακών δικαστηρίων²²⁰.

Το εθνικό δίκαιο της Βολιβίας στο άρθρο 36 του οικείου νόμου για τη διαιτησία του 1997 προβλέπει ότι για την εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων, τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή τη συμμόρφωση των επιβαλλόμενων μέτρων, το διαιτητικό δικαστήριο ή οποιοδήποτε από τα μέρη δύναται να αιτηθεί τη βοήθεια της αρμόδιας δικαστικής αρχής του τόπου όπου το μέτρο του διαιτητικού δικαστηρίου θα λάβει χώρα.

²¹⁹ *Yeşilirmak*, *Provisional Measures in International Commercial Arbitration*, 2005, 248.

²²⁰ Ιδιαίτερα σημαντική απόφαση για την προβληματική αυτή αποτελεί η απόφαση *Van Uden* (C-391/95) του ΔΕΚ.

Παρομοίως, ο κώδικας πολιτικής δικονομίας της Καλιφόρνια παρέχει το δικαίωμα στα μέρη να αιτηθούν την εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων που έχει διατάξει το διαιτητικό δικαστήριο. Η εκτέλεση θα εφαρμοστεί δυνάμει του εφαρμοστέου στο συγκεκριμένο τύπο μέτρου δικαίου.

Στην Αίγυπτο, το μέρος που επιθυμεί το ασφαλιστικό μέτρο έχει το δικαίωμα να αιτηθεί από τον πρόεδρο του δικαστηρίου να εκδώσει διαταγή προς εκτέλεση στην περίπτωση που ο καθ' ου δεν συμμορφωθεί με τη διαταγή του διαιτητικού δικαστηρίου για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων.

Στην αγγλική Arbitration Act του 1996 τίθενται δύο προϋποθέσεις για το παραδεκτό της αίτησης στο πολιτειακό δικαστήριο. Για την έκδοση της διαταγής, το διάδικο μέρος θα πρέπει να έχει εξαντλήσει κάθε διαθέσιμη διαιτητική διαδικασία που αφορά τη μη τήρηση της διαταγής. Περαιτέρω, προϋπόθεση αποτελεί να έχει δοθεί από το διαιτητικό δικαστήριο εύλογη προθεσμία συμμόρφωσης, η οποία να έχει παρέλθει.

Ο ελληνικός νόμος για την διεθνή εμπορική διαιτησία (Ν. 2735/1999 άρθρο 17) δίνει τη δυνατότητα στο διαιτητικό δικαστήριο να διατάξει τα ασφαλιστικά μέτρα που θεωρεί αναγκαία σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς και να υποχρεώσει οποιοδήποτε μέρος σε εγγυοδοσία σχετικά με αυτά τα μέτρα, εκτός και αν έχουν ήδη επιληφθεί τα ελληνικά δικαστήρια μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου μέρους.

Παρόμοιες διατάξεις περιλαμβάνουν τα εθνικά δίκαια του Χονγκ Κονγκ, της Γουατεμάλας, του Περού, της Σιγκαπούρης, της Σρι Λάνκα, της Ελβετίας, του Παναμά, των πολιτειών του Οχάιο και του Τέξας των Η.Π.Α., της Τυνησίας, της Βενεζουέλας και της Ζιμπάμπουε.

Τα δίκαια μερικών κρατών επεκτείνουν το σύστημα της εκτέλεσης των διαιτητικών αποφάσεων στην εκτέλεση των διαιτητικών διαταγών περί ασφαλιστικών μέτρων. Τέτοια κράτη είναι ενδεικτικά η Αυστραλία, οι Βερμούδες, η Κροατία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Μάλτα, η Νέα Ζηλανδία και η Σκωτία.

Η δεύτερη αυτή προσέγγιση αντικατοπτρίζει πρακτικά την πιο αποδεκτή λύση στο ζήτημα της εκτέλεσης των ασφαλιστικών μέτρων στη διαιτησία. Εφόσον η εκτέλεση επιτρέπεται με την αρωγή του πολιτειακού δικαστηρίου πληρείται και η περιφρούρηση της διαιτητικής διαδικασίας. Η ύπαρξη των διασφαλίσεων καθιστά τη διαιτητική διαδικασία περισσότερο προβλέψιμη και αποτελεσματική. Μειονέκτημα της συγκεκριμένης προσέγγισης αποτελεί ο χρόνος που χρειάζεται το πολιτειακό

δικαστήριο για χορηγήσει την άδεια εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων.

γ) Η συγκεκριμένη θεώρηση προϋποθέτει την μεταφορά της διαταγής του διαιτητικού δικαστηρίου σε ένα μέτρο που θα μπορούσε να είχε εκδοθεί από ένα δικαστήριο και θα αντιμετωπιζόταν σύμφωνα με το σύστημα του πολιτειακού δικαστηρίου. Δυνάμει του άρθρου 1041 του γερμανικού ΚΠολΔ, μετά από αίτηση του διαδίκου το δικαστήριο μπορεί να χορηγήσει την εκτέλεση μίας διαταγής του διαιτητικού δικαστηρίου που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα. Προϋπόθεση της εκτέλεσης η μη ύπαρξη προηγούμενης αίτησης στο δικαστήριο για τη χορήγηση ίδιου ασφαλιστικού μέτρου. Το δικαστήριο είναι επιφορτισμένο να αναδιατυπώσει τη διαταγή σχετικά με το μέτρο με σκοπό την εκτέλεση. Ακόμα, το δικαστήριο δύναται, κατόπιν αιτήματος του διαδίκου να ανακαλέσει ή να τροποποιήσει το ασφαλιστικό μέτρο. Η συγκεκριμένη προσέγγιση από την μία πλευρά αυξάνει την βοήθεια του δικαστηρίου, όμως έχει το ίδιο μειονέκτημα με την δεύτερη προσέγγιση, δηλαδή την χρονοβόρα διαδικασία ενώπιον του πολιτειακού δικαστηρίου. Παρά ταύτα, περισσότερο ανησυχητικό στην προκειμένη περίπτωση αποτελεί η αναδιατύπωση της απόφασης από το δικαστήριο ώστε η τελευταία να καταστεί εκτελεστή. Συνεπώς ανοίγεται ο δρόμος για επανεξέταση της διαιτητικής απόφασης από το δικαστήριο, γεγονός απευκταίο στο θεσμό της διαιτησίας.

δ) Σύμφωνα με την τέταρτη πρακτική, το δικαστήριο εκδίδει ξεχωριστή διαταγή, η οποία είναι βασισμένη στο μέτρο που εξέδωσε το διαιτητικό δικαστήριο. Η συγκεκριμένη προσέγγιση που εφαρμόζεται ενδεικτικά στην Κένυα, την Βόρεια Καρολίνα και το Όρεγκον, αποτελεί τη λιγότερο αξιόπιστη από όλες τις ανωτέρω προσεγγίσεις στο ζήτημα των ασφαλιστικών μέτρων. Η συγκεκριμένη είναι η πιο περίπλοκη από τις παραπάνω προσεγγίσεις και πρακτικές, καθώς απαιτεί διπλές διαδικασίες για την χορήγηση του ασφαλιστικού μέτρου, μία ενώπιον του διαιτητικού και μία ενώπιον του πολιτειακού δικαστηρίου.

Εξαιτίας της διεθνοποίησης των συναλλαγών και κατ' επέκταση του θεσμού της διαιτησίας, το πρόβλημα προέκυψε στην διασυνοριακή, εκτός του τόπου της διαιτησίας εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων. Υπάρχουν δικαιικά συστήματα, όπως η Αυστραλία, το Χονγκ Κονγκ και η Ελβετία, που επιτρέπουν την εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων που έχουν εκδοθεί στο εξωτερικό.

Η εκτέλεση δύναται να ευοδωθεί μέσω των διεθνών συνθηκών. Μία διεθνής συνθήκη δύναται να επιτρέπει την εκτέλεση ασφαλιστικών μέτρων που έχουν εκδοθεί από διαιτητικά δικαστήρια που έχουν την έδρα τους σε τόπο διάφορο από τη χώρα

όπου ζητείται η εκτέλεση. Πράγματι, ο αριθμός των διμερών συμβάσεων που επιτρέπουν την εκτέλεση ασφαλιστικών μέτρων είναι μικρός. Εν αντιθέσει, δεν υφίσταται καμία πολυμερής συνθήκη που να αντιμετωπίζει το ζήτημα της διασυννοριακής εκτέλεσης των ασφαλιστικών μέτρων. Αξίζει να σημειωθεί ότι ούτε από το κείμενο της ΣυμβΝΥ αλλά ούτε και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες προκύπτει η εφαρμογή της σύμβασης στην εκτέλεση ασφαλιστικών μέτρων. Περαιτέρω, για το ζήτημα αυτό, έχουν εκδοθεί λίγες δικαστικές αποφάσεις που αντιμετωπίζουν το ζήτημα της εκτέλεσης των ασφαλιστικών μέτρων υπό το καθεστώς της ΣυμβΝΥ.

Μία απόφαση σχετικά με το ζήτημα αυτό εκδόθηκε στην Αυστραλία²²¹. Το Ανώτατο Δικαστήριο του αρνήθηκε την εκτέλεση των ασφαλιστικών μέτρων υπό το καθεστώς της ΣυμβΝΥ. Το δικαστήριο δέχθηκε την άποψη ότι η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων χρειάζεται να ασχολείται με ένα ή περισσότερα θέματα που αναφέρονται στη διαιτησία. Περαιτέρω το δικαστήριο του Queensland ανέφερε ότι μία διαιτητική απόφαση πρέπει να είναι τελεσίδικη και δεσμευτική ώστε να εκτελεστεί βάσει της σύμβασης, ενώ η απόφαση του διαιτητή για την έκδοση των ασφαλιστικών μέτρων πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζει η σύμβαση για τον χαρακτηρισμό μίας απόφασης ως τέτοια. Συνέχισε δε προσθέτοντας ότι η διαταγή έχει προσωρινό χαρακτήρα ενώ μπορεί να ανακληθεί, να ανασταλεί ή να διαφοροποιηθεί από το διαιτητικό δικαστήριο που την εξέδωσε. Συνεπώς, η απόφαση περί ασφαλιστικών μέτρων δεν πληροί τα κριτήρια που απαιτούνται δυνάμει της ΣυμβΝΥ. Για το λόγο αυτό το δικαστήριο αρνήθηκε την εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης για τη χορήγηση των ασφαλιστικών μέτρων.

Αντίθετα, μερικά δικαστήρια των Η.Π.Α. έχουν επικυρώσει διαιτητικές αποφάσεις περί ασφαλιστικών μέτρων υπό το καθεστώς της ΣυμβΝΥ. Για παράδειγμα στην υπόθεση *Sperry International Trade Inc. v. Government of Israel*²²², η σύμβαση των μερών προέβλεπε τον σχεδιασμό και την κατασκευή από την Sperry ενός συστήματος επικοινωνίας για την ισραηλινή αεροπορία. Η Sperry ζήτησε από την τράπεζα να ανοίξει μία αμετάκλητη ενέγγυα πίστωση υπέρ του Ισραήλ. Κατόπιν η Sperry εκκίνησε διαιτητική διαδικασία επικαλούμενη παραβίαση της σύμβασης και ζήτησε από τους διαιτητές να υποχρεώσουν το Ισραήλ να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του που απορρέουν από την τραπεζική ενέγγυα πίστωση. Το διαιτητικό δικαστήριο διέταξε το άνοιγμα ενός κοινού μεταξύ των μερών ανοιχτού

²²¹ Υπόθεση *Resort Condominiums International Inc. v. Ray Bolwell and Resort Condominiums Pty. Ltd.*, Y.B. Commercial Arbitration Vol. XX 1995, 385-394.

²²² Βλ. *Yeşilirmak*, (2005), 261-262.

καταπιστευματικού λογαριασμού, χωρίς να αποφασίσει για την ουσία της διαφοράς. Το Ισραήλ ισχυρίστηκε ότι η απόφαση δεν είναι τελεσίδικη και γι' αυτό το λόγο δεν μπορούσε να εκτελεστεί. Το δικαστήριο της εκτέλεσης απέρριψε τον ισχυρισμό, υποστηρίζοντας ότι η απόφαση ήταν ξεχωριστή από την ουσία της διαφοράς, επειδή από τη φύση της, απαιτούσε επιβεβαιωτική πράξη, ενώ στην περίπτωση που η απόφαση δεν εκτελούνταν η εξουσία των διαιτητών θα καθίσταντο δίχως σημασία. Συνεπώς το δικαστήριο επικύρωσε την απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων.

Η ανωτέρω νομολογία δεν είναι η μοναδική που καταδεικνύει το ζήτημα και τις διαφορετικές απόψεις. Σύμφωνα με την πρώτη άποψη, η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων δεν μπορεί να εκτελεστεί βάσει του καθεστώτος της ΣυμβΝΥ καθώς, καθώς απόφαση αυτή, εν αντιθέσει με την απόφαση που περατώνεται η διαιτητική διαδικασία, δεν είναι τελεσίδικη, αλλά υπόκειται σε αναθεώρηση ή ανάκληση²²³. Αντίθετα, σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων δύναται να εκτελεστεί δυνάμει της ΣυμβΝΥ εφόσον η απόφαση δύναται να εκτελεστεί στο κράτος το οποίο εκδόθηκε²²⁴. Το δίκαιο της χώρας όπου το ασφαλιστικό μέτρο εκδόθηκε δύναται να απαιτεί η απόφαση να είναι τελεσίδικη και δεσμευτική για τα μέρη. Συνεπώς, παρά το γεγονός ότι η ΣυμβΝΥ έχει αποφύγει τον όρο final για την εκτελεστότητα των αποφάσεων, μία απόφαση ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να απαιτείται να είναι και τελεσίδικη και δεσμευτική.

Σχετικά με την «δεσμευτική» φύση μίας προσωρινή απόφασης ασφαλιστικών μέτρων δυνάμει του άρθρου V παρ. 1 περ. ε', μία απόφαση (ή διαταγή) ενός προσωρινού μέτρου είναι δεσμευτική βάσει της συμβάσεως των μερών είτε επειδή κατηγορηματικά τα μέρη αποδέχθηκαν τον δεσμευτικό χαρακτήρα της απόφασης είτε διότι η εξουσία έκδοσης του μέτρου έχει ανατεθεί στο πολιτειακό δικαστήριο από το διαιτητικό δικαστήριο. Ως προς την «τελεσιδικία» (final) της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων χρειάζεται αυτή να απεκδύεται ενός από τα αμφιλεγόμενα μεταξύ των μερών ζητήματα, τα οποία να είναι διακριτά από τα υπόλοιπα θέματα που πρέπει να ερευνηθούν στην ουσία τους.

²²³ *Berger*, International Economic Arbitration, 1993, 345.

²²⁴ *Semple*, The UNCITRAL Model Law and Provisional Measures in International Commercial Arbitration, ADRLJ 1994, 269-289, ο οποίος υποστηρίζει ότι η ΣυμβΝΥ εφαρμόζεται σε όλα τα είδη των αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων και των προσωρινών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ΣυμβΝΥ αποτελεί το πιο επιτυχημένο νομοθέτημα μεταξύ των διεθνών συνθηκών και το θεμέλιο λίθο του δικαίου της διαιτησίας. Η ευρεία αποδοχή της σε συνδυασμό με την εναρμονισμένη εφαρμογή της, έχουν καταστήσει τη διαιτησία ένα σταθερό, σύγχρονο και βέβαιο πεδίο δράσης των εταιρειών και των επιχειρήσεων οι οποίες πλέον την προτιμούν έναντι των τακτικών πολιτειακών δικαστηρίων. Με την ταχεία διευθέτηση των διαφορών και την ακώλυτη κυκλοφορία των διαιτητικών αποφάσεων προωθείται η ανάπτυξη, η επιχειρηματικότητα και οι διασυνοριακές συναλλαγές. Οι λόγοι απόρριψης του άρθρου V πρέπει να ερμηνεύονται με ορθό, στενό και ομοιόμορφο τρόπο από τα εθνικά δικαστήρια ώστε να επιτευχθεί ο βασικός στόχος της ΣυμβΝΥ, που είναι η διεθνής κυκλοφορία των διαιτητικών αποφάσεων, η οποία επιτυγχάνεται περισσότερο με την γαλλική και την αμερικανική προσέγγιση συγκριτικά με τη θεωρία της εδαφικότητας.

Σίγουρα αλλαγές πρέπει να γίνουν και από άποψη ευρωπαϊκού δικαίου, ώστε αυτό να μην αποτελεί σκόπελο για τον θεσμό της διαιτησίας, ο οποίος πρέπει να καταστεί ισότιμος με την πολιτειακή δικαιοσύνη των κρατών μελών. Εξάλλου, από τις υποθέσεις που αναφέρθηκαν στην παρούσα, φάνηκε ότι οι διαιτητές έχουν επίγνωση των υποχρεώσεών τους και αντιμετωπίζουν με σύνεση τα οικεία ζητήματα εξίσου ικανοποιητικά σε σχέση με τα πολιτειακά δικαστήρια.

Τα κράτη από την πλευρά τους εάν θέλουν να αποτελούν κέντρα διαιτησίας θα πρέπει να εξοπλιστούν με ένα σύγχρονο νομοθετικό πλαίσιο που θα προωθεί μεν την ταχεία διευθέτηση των διαφορών με τα εχέγγυα δε που απαιτούνται ώστε να καταστεί η διαιτητική διαδικασία ακόμα πιο αποτελεσματική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Amro I., Recognition and Enforcement of foreign arbitral awards in theory and in practice: A comparative study in common law and civil law countries, 2014.

Βασιλακάκης Ε., Η κήρυξη εκτελεστότητας των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, ΕπισκεΔ 1997.

Bělohlávek A., B2C Arbitration-Consumer Protection in Arbitration, 2012.

Βερβενιώτης Γ., Διεθνής Εμπορική Διαιτησία, 1990.

Berger K. P., International Economic Arbitration, 1993.

Bermann G., Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards-The Interpretation and Application of the New York Convention by National Courts, 2017.

Borris C./Henneche R. σε *Wolf R.*, New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards-Commentary, 2012.

Born G., International Commercial Arbitration, 2014.

Βουλγαράκης Κ., Η διαιτησία υπό το φως της ευρωπαϊκής επιρροής στο δικονομικό δίκαιο, 2018.

Ο ίδιος, Διαιτησία και Κανονισμός 44/2001/ΕΚ-Με αφορμή την απόφαση *West Tankers* και την από 14/12/2010 Πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση του Κανονισμού (Com (2010) 748 τελικό), ΕφΑΔ 2012, 817.

Γιαννόπουλος Π., Διαφθορά, Διαιτησία και Δημόσια τάξη-Δικονομικά ζητήματα από την επιβολή αστικών κυρώσεων για την καταστολή της διαφθοράς στο πλαίσιο της διεθνούς διαιτησίας, 2017.

Γραμματικάκη-Αλεξίου Α./Παπασιώπη-Πασιά Ζ. /Βασιλακάκης Ε., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, 2010⁴.

Davis K., Unconventional Wisdom: A New Look at Articles V and VII of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, *Texas International Law Journal* Vol. 37, 2002.

Δεμπεγιώτης Σ., Διεθνής εμπορική διαιτησία και εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, 2016.

Fouchard P., L'arbitrage international en France après le décret du 12 mai 1981, JDI 1982.

Ο ίδιος, L'arbitrage commercial international, 1965.

Frangistas C., Arbitrage étranger et arbitrage international en droit privé, Revue Critique de droit international privé, 1960.

Gaillard E., Legal Theory of International Arbitration, 2010.

Ο ίδιος, Enforcement of Awards Set Aside in the Country of Origin, ICSD Review, Vol. 14 1999.

Gaillard E./Bermann G., Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards-New York 1958, 2017.

Gharavi H., The international effectiveness of the annulment of an arbitral award, 2002.

Καΐσης Α., Εκφάνσεις της δημόσιας τάξης στην αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων, 2003.

Καΐσης Α., Διεθνής Εμπορική Διαιτησία και Σύμβαση των Βρυξελλών, 1995.

Καλαβρός Γ.-Ε./Γεωργόπουλος Θ., Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης-Ουσιαστικό Δίκαιο, 2010.

Καλαβρός Κ., Ακύρωση και ανυπαρξία διαιτητικών αποφάσεων, 2017.

Καλαβρός Κ., Η έννοια της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης, 1982.

Καλαβρός Κ., Η εξουσία κρίσης των διαιτητών, 1988.

Καρύδης Γ., Επίδραση των κανόνων του ανταγωνισμού στο θεσμό της διαιτησίας, ΝοΒ 1989.

Κεραμεύς Κ., Εκτέλεση στην Ελλάδα αγγλικών δικαστικών και διαιτητικών αποφάσεων, Γνμδ. ΕλλΔνη 1985.

Κλαμαρής Ν., Δικονομικά Κείμενα III, 2005.

Koch C., The Enforcement of Awards Annulled in their Place of Origin-The French and U.S. Experience, Journal of International Arbitration 2009.

Κομνηνός Α., Δίκαιο ελεύθερου ανταγωνισμού και διαιτησία ΔΕΕ 2012.

- Κουσουύλης Σ.**, Διαιτησία – Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2004.
- Ο ίδιος**, *Θεμελιώδη Προβλήματα της Διαιτησίας-B*. Θεωρία, 1996.
- Ο ίδιος**, *Θεμελιώδη Προβλήματα της Διαιτησίας-A*. Νομολογία, 1996.
- Μαντάκου Α.**, Η κατάρτιση της συμφωνίας διαιτησίας στη διεθνή συναλλαγή, 1998.
- Mayer P.**, Mandatory rules of law in international arbitration, *Arbitration International* 1986.
- Μιχαλόπουλος Σ.**, Η έκδοση και ακύρωση της απόφασης στην υπόθεση Yukos-Μια τομή στη διεθνή διαιτησία, ΔΕΕ 5/2017, 609.
- Μπαμπινιώτης Δ.**, Περί της αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων που έχουν ακυρωθεί στο κράτος έκδοσής τους, Διαιτησία 1/2018, 20.
- Μπώλος Α.**, Οι συμβάσεις εμπορικής διαμεσολάβησης στις διεθνείς συναλλαγές, 2012.
- Μπώλος Α./Τζάκας Δ.Π.**, Το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο των Εξωσυμβατικών Ενοχών- Κατ' άρθρον ερμηνεία του Κανονισμού 864/2007 [Ρώμη II], 2014.
- Νίκας Ν.**, Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως 2012.
- Ο ίδιος**, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως (τ. 1 Γενικό Μέρος), 2010.
- Ο ίδιος**, Τα όρια του ελέγχου διαιτητικής απόφασεως για αντίθεσή της στη δημόσια τάξη από τον δικαστή της αγωγής ακύρωσής της, ΧρΙΔ 2014, 401.
- Νίκας Ν./Σαχπεκίδου Ε.**, Ευρωπαϊκή Πολιτική Δικονομία-Ερμηνεία κατ' άρθρον του κανονισμού Βρυξέλλες Ια (1215/2012), 2016.
- Οδηγός** του ICCA για την ερμηνεία της σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958, 2011, διαθέσιμος σε www.arbitration-icca.org.
- Παμπούκης Χ.**, Η ακυρωθείσα διαιτητική απόφαση-Jurisdictio Facit Arbitrum, Διαιτησία & Διαμεσολάβηση 1/2018, 1.
- Παπασιώπη-Πασιά Ζ.**, Νέες τάσεις του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου στο πεδίο των συμβατικών ενοχών, 1985.
- Πουλής Π.**, Εισαγωγή στο Δημόσιο Δίκαιο, 2007³.
- Redfern A./Hunter M.**, Law and Practice, 1993³.

Ρούκουνας Ε., Διεθνές Δίκαιο (τ. 1), 2004³.

Sanders P., New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, Netherlands International Law Review, Vol. 6 1959.

Semple W., The UNCITRAL Model Law and Provisional Measures in International Commercial Arbitration, ADRLJ 1994.

Smit H., A-National Arbitration, Tulane Law Review 1989.

Σταθόπουλος Μ., Η έννοια της δημόσιας τάξης κατά την ΚΠολΔ 897 αριθ. 6 και η νομολογία του Αρείου Πάγου, ΕλλΔνη 5/2014.

Τάχος Α., Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 2008⁹.

Τζουγανάτος Δ., Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, 2013.

Tomkins J., “Manifest Disregard of the law”: The Continuing Evolution of an Historically Ambiguous Vacatur Standard, Dispute Resolution International Vol 12/No2, 2018.

Τρωιανός Σ./Βελισσαροπούλου-Καράκωστα Ι., Ιστορία Δικαίου, 2002³.

Τσαβδαρίδης Α., Συγκρούσεις διεθνών συμβάσεων στη διεθνή διαιτησία, ΕΕμπΔ 2014, 555.

Φραγκίστας Χ., Αλλοδαπή διαιτησία και διεθνής διαιτησία στο ιδιωτικό δίκαιο, γαλλική Κριτική Επιθεώρηση Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου, 1960, (στα γαλλικά: Arbitrage étranger et arbitrage international en droit privé, Revue Critique de droit international privé).

Φουστούκος Α., Διεθνής Διαιτησία και αλλοδαπή διαιτητική απόφαση, ΝοΒ 1992, 253.

Van de Berg A.J., Enforcement of arbitral awards annulled in Russia, Journal of International Arbitration 2010.

Ο ίδιος, New York Convention of 1958: Refusals of Enforcement, ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 18/No 2 2007.

Ο ίδιος, Enforcement of annulled awards?, The ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 9/No 2 1998.

Ο ίδιος, The New York Arbitration Convention of 1958, 1981.

Wolff R., New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards-Commentary, 2012.

Yeşilirmak A., Provisional Measures in International Commercial Arbitration, 2005.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ**Αποφάσεις ΔικΕΕ/ΔΕΚ**

C-536/13, *Gazprom OAO κατά Lietuvos Respublika*, ECLI:EU:C:2015:316.

C-40/08 *Asturcom Telecomunicaciones SL κατά Cristina Rodríguez Nogueira*, ECLI:EU:C:2009:615.

C-185/07, *Allianz SpA και Generali Assicurazioni Generali SpA κατά West Tankers Inc.*, ECLI:EU:C:2009:69.

C-168/05, *Elisa María Mostaza Claro κατά Centro Móvil Milenium SL.*, ECLI:EU:C:2006:675.

C-126/97, *Eco Swiss China Time Ltd κατά Benetton International NV*, ECLI:EU:C:1999:269.

C-391/95, *Van Uden Maritime BV κατά Deco-Line*, ECLI:EU:C:1998:543.

C-190/89, *Marc Rich & Co. AG κατά Società Italiana Impianti PA.*, ECLI:EU:C:1991:319.

C-102/81, *"Nordsee" Deutsche Hochseefischerei GmbH κατά Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG και Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG.*, ECLI:EU:C:1982:107.

Αλλοδαπές Αποφάσεις**Η.Π.Α.**

China Minmetals Materials Import & Export Co., Ltd. v. Chi Mei Corp., YB Commercial Arbitration, Vol. XXIX 2014, 1003-1025.

Guang Dong Light Headgear Factory Co. Ltd v. ACI International Inc., YB Commercial Arbitration Vol. XXXI 2006, 1105-1124.

Liberty Re Ltd. V. Transamerica Occidental Life Ins. Co., YB Commercial Arbitration, Vol. XXXI-2006, 1125-1132.

U.S. District Court, *Deiulemar Compagnia de Navigazione, S.p. A. v. 1) Transocean Coal Company Inc., 2) Anker Trading S.A.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXX 2005, 991-1005.

United States Court of Appeals, Second Circuit, 31 Μαρτίου 2005, *Encyclopaedia Universalis S.A. v. Encyclopaedia Britannica, Inc.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXX 2005, 1136-1143.

US Court of Appeals, Second Circuit (Εφετείο της Δεύτερης Περιφέρειας), 24 Νοεμβρίου 1992, *Iran Aircraft Industries and Iran Helicopter Support and Renewal Company v. Avco Corporation*, Y.B. Commercial Arbitration Vol. XVIII 1993, 596–605.

Mitsubishi Motors Corp. v. Soler Chrysler-Plymouth, Inc., YB Commercial Arbitration, Vol. XI 1986, 555-566.

U.S. District Court of Columbia, *Libyan American Oil Co. v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya*, YB Commercial Arbitration Vol. VI 1981, 248-250.

Iptrade International S.A. v. Federal Republic of Nigeria, YB Commercial Arbitration Vol. IV 1979, 337-338.

U.S. Court of Appeals (Second Circuit), *Parsons & Whittemore Overseas Co. Inc. v. Société Générale de l' Industrie du Papier, Bank of America*, YB Commercial Arbitration Vol. I 1976, 205.

Γαλλία

French Court Supreme, 10 Μαρτίου 1993, *Société Polish Ocean Line v. Société Jolasry*, YB Commercial Arbitration 1994, 662.

Cour de Cassation, *Pabalk Ticaret Ltd. Sirketi v. Norsolor SA*, 9 Οκτωβρίου 1984, YB Commercial Arbitration Vol. XI 1986, 484 επ..

Cour de Cassation, First Chamber, 28 Ιουνίου 1979, *Audi-NSU Union AG v. SA Adelin Petit & Cie*, YB Commercial Arbitration Vol. V 1980, 257-259.

Ελβετία

Bundesgericht [Federal Supreme Court], 31 Μαΐου 2002, *A Ltd. v. B A.G.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXVIII 2003, 835-841.

Tribunal de Première Instance [Court of First Instance], Geneva, 13 Μαρτίου 1986, *Maritime International Nominees Establishment (mine) v. Republic of Guinea*, YB Commercial Arbitration Vol. XII 1987, 514-522.

Appellationsgericht, Basel-Stadt, 6 Σεπτεμβρίου 1968, *Corporation X AG, buyer v. Firm Y, seller*, YB Commercial Arbitration Vol. I 1976, 200.

Ιταλία

Corte di Cassazione, 7 Φεβρουαρίου 2001, *Tema Frugoli SpA, in liquidation v. Hubei Space Quarry Industry Co. Ltd.*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXII 2007, 390-396.

Corte di Appello, Naples (Salerno Section), 18 Μαΐου 1982, *Bauer & Grossmann OHG v. Frateli Cerrone Alfredo e Raffaele*, YB Commercial Arbitration Vol. X 1985, 461-462.

Corte di Appello [Court of Appeal], Trento, 14 Ιανουαρίου 1981, *General Organization of Commerce and Industrialisation of Cereals of the Arab Republic of Syria v. SpA Simer (Società delle Industrie Meccaniche di Rovereto)*, Y.B. Commercial Arbitration Vol. VIII 1983, 386-388.

Corte di Appello, Florence, 13 Απριλίου 1978, *Rederi Aktiebolaget Sally v. srl Termarea*, YB Commercial Arbitration Vol. IV 1979, 294-296.

Χονγκ Κονγκ

Supreme Court of Hong Kong, High Court, 13 Ιουλίου 1994, *China Nanhai Oil Joint Service Corporation Shenzhen Branch v. Gee Tai Holdings Co. Ltd.*, YB Commercial Arbitration Vol. XX 1995, 671-680.

Supreme Court of Hong Kong, High Court, 15 Ιανουαρίου 1993, *Paklito Investment Ltd. Klockner v. East Asia Ltd.*, YB Commercial Arbitration Vol. XIX 1994, 664-674.

High Court, 28 Νοεμβρίου 1990, και Court of Appeal, 18 Ιανουαρίου 1991, *Tiong Huat Rubber Factory (SDN) BHD v. Wah-Chang International Company Limited and Wah-Chang International Corporation Limited*, Y.B. Commercial Arbitration Vol. XVII 1992, 516-524.

Σουηδία

Högsta Domstolen, 16 Απριλίου 2010, *Lenmorniproekt OAO v. Arne Larsson & Partner Leasing Aktiebolag*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXV 2010, 456-457.

Γερμανία

Oberlandesgericht [Court of Appeal], Frankfurt am Main, 26 Ιουνίου 2006, *Manufacturer v. Buyer*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXII 2007, 351–357.

Αγγλία

Court of Appeal (Civil Division), 21 Φεβρουαρίου 2006 και 8 Μαρτίου 2006, *Ajay Kanoria, et al. v. Tony Francis Guinness*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXI 2006, 943-954.

Καναδάς

Adamas Management & Services Inc. v. Aurado Energy Inc., YB Commercial Arbitration, Vol. XXX 2005, 479-487.

Ρωσία

Federal Arbitrazh (Commercial) Court, Moscow District, 1 Νοεμβρίου 2004, AO *Slovenska Konsolidachna, A.S. v. KB SR Yakimanka*, YB Commercial Arbitration Vol. XXXIII 2008, 654-657.

Ισπανία

Tribunal Supremo [Supreme Court], 26 Μαΐου 1998, YB Commercial Arbitration Vol. XXVII 2002, 543-545.

Τουρκία

Court of Appeals, 15th Legal Division, 1 Φεβρουαρίου 1996, *Osuuskunta METEX Andelslag V.S. v. Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü General Directorate*, YB Commercial Arbitration Vol. XXII 1997, 807-814.

Αυστραλία

Resort Condominiums International Inc. v. Ray Bolwell and Resort Condominiums Pty. Ltd., Y.B. Commercial Arbitration Vol. XX 1995, 385-394.

ΟΛΑΠ

ΟΛΑΠ 11/2009, ΤΝΠ Ισοκράτης

ΟΛΑΠ 38/2005 ΕλλΔνη, 1047

ΟΛΑΠ 22/2005, ΕλλΔνη 2005, 715

ΟΛΑΠ 11/2003, ΧριΔ 2003, 512

ΟΛΑΠ 8/1993, ΕλλΔνη 1994, 1241

ΟΛΑΠ 6/1990, ΕλλΔνη 1990, 552

ΟΛΑΠ 889/1985, ΝοΒ 1985, 1399

ΟΛΑΠ 1572/1981, ΝοΒ 1982, 1053

ΑΠ

ΑΠ 1665/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ=ΝοΒ 2011, 83

ΑΠ 1066/2007, ΤΝΠ Ισοκράτης = ΕλλΔνη 2008, 1032

ΑΠ 460/1990, ΕλλΔνη 1991, 532-533 = ΤΝΠ Ισοκράτης

ΑΠ 340/1998, ΤΝΠ Ισοκράτης

ΑΠ 281/1984, ΝοΒ 1985, 282

Εφετείο

ΕφΘεσ 451/2000, Αρμ 2000, 830

ΕφΑθ 2135/1987, ΤΝΠ Ισοκράτης=ΝοΒ 35, 1406

ΕφΠατρ 426/1982, ΝοΒ 1983, 252-253

ΜΠρ

ΜΠρΑθ 1267/2018, Διαιτησία 2018, 284-301

ΜΠρΝαυπλ 1310/2004, ΕΔικΠολ 2008, 278

ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- αναγκαστικό (*ius cogens*) 30
- ευνοϊκότερο 40
- Ακύρωση 29
- Αναγνώριση 34
- Απόφαση
  - αλλοδαπή 7
  - ανεθνική 9
  - διαιτητική 7
  - δεσμευτική (*binding*) 28
  - ημεδαπή 7
- Ασφαλιστικά Μέτρα 72
- Δημόσια Τάξη
  - διεθνής 30
  - εσωτερική 30
- Διαιτησία
  - διεθνής 4, 5
  - εμπορική 2
  - εσωτερική 4
- Διαιτητική Διαδικασία 25
- Διαιτητική ρήτρα 11
- Διακριτική Ευχέρεια 15
- Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο του Παρισιού (ICC) 11, 47
- Διεθνοποίηση 75
- Δίκαιο
  - Δικαιοδοσία
    - δευτερεύουσα 60
    - πρωταρχική 60
  - Δικαιοδοτική προσέγγιση (*judgement approach*) 10
  - Δικαίωμα της εκατέρωθεν ακρόασης 19
  - Διμερείς Συμβάσεις 43
  - Διπλή κήρυξη εκτελεστότητας (*double exequatur*) 11, 12, 28
  - Δύνатаι (*may*) 15, 46
  - Έγγραφο συμφωνία 18
  - Έγκυρη κοινοποίηση 20
  - Εδαφικότητα 8
  - Εκατέρωθεν ακρόαση 19
  - Εκτελεστήριος τύπος 36
  - Εκτελεστότητα 33
  - Ενέγγυα Πίστωση 76
  - Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία (Γενεύη 1961) 5, 13
  - Ιδιωτική βούληση 30
  - Κανονισμός Βρυξέλλες I 67
  - Κανονισμός Βρυξέλλες Ia 67
  - Καταναλωτής 38

Καταχρηστική ρήτρα 38	Erga omnes 8, 16
Μερική εκτέλεση 25	FAA 15, 52
Μαξimalιστική προσέγγιση 36	Factoring 6
Μinimalιστική προσέγγιση 36	Floating 9
Παρεμπίπτων ζήτημα (obiter dictum) 44	Forum 4
Πλασματική επίδοση 21	Forum shopping 55
Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL 5, 6	IGPA 50
Πρωτόκολλο της Γενεύης του 1923 11	Leasing 6
Σύμβαση της Γενεύης του 1927 11	Lex fori 33
Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958 12	Lex mercatoria 47
Συμφωνία Διαιτησίας 5	Manifest disregard standard 52
Συνθήκη της Βιέννης περί συνθηκών του 1969 17	Stateless 9
Τεκμήριο εκτελεστότητας (presumption of enforceability) 12	
Τελεσιδικία (final) 11, 28	
Τιμωρητική αποζημίωση 53	
Υπέρβαση Εξουσίας 23	
Ad hoc 59	
A-national 9	
Anti-suit injunction 69,70	
Arbitration Act του 1996 74	
De minimis 26	
ECOSOC 41	